

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ



ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΠΜΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

**«ΟΙ ΚΑΘΑΡΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ»**

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΙΟΛΕΟΓΛΟΥ (ΜΟΕΣ 1918)

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου
Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην
Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική

Διδάσκων : Κ. Δρίβας, Επ. Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πειραιά.

Πειραιάς

Μάρτιος 2021

University of Piraeus



Department of Economics

Master in Economic and Business Strategy

**«Net Social Contributions for the Europeans
Countries»**

ALEXANDROS KIOLEOGLOU (MOES 1918)

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economic and Business Strategy

Supervisor: K. Drivas, Professor at the University Of Piraeus.

Piraeus

March 2021

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρεί να αναλύσει τις παραμέτρους εκείνες οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν τις καθαρές κοινωνικές εισφορές για κάθε μία ξεχωριστά από τις υπό μελέτη, κύριες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν είναι ο πληθυσμός, το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό προϊόν (Α.Ε.Π.) της κάθε χώρας, το εκπαιδευτικό επίπεδο των κατοίκων της χώρας το οποίο μετράται με βάση τα χρόνια που περνά ένα άτομο σε όλα τα στάδια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, το ποσοστό ατόμων που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας, τον εκτιμώμενο χρόνο ζωής των ανθρώπων της κάθε χώρας και τους φόρους που καταβάλλονται.

Μέσω της παλινδρόμησης θα μοντελοποιηθούν τα δεδομένα που έχουν ληφθεί από την τράπεζα δεδομένων της Eurostat και αφορούν τις μεταβλητές των χωρών όπως αναφέρθηκαν παραπάνω για την χρονική περίοδο από το 2000 μέχρι το 2019. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα δημιουργηθεί ένα μοντέλο που θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να προβλέπει τις επερχόμενες μεταβολές σε περιπτώσεις αλλαγής των δεδομένων κάθε κατηγορίας.

Στην συγκεκριμένη εργασία διαπιστώθηκε ότι παρά τον μεγάλο αριθμό ανεξάρτητων μεταβλητών και δεδομένων, τελικά το μοντέλο μας μπορεί να περιγράψει από δύο μεταβλητές που κρίθηκαν στατιστικά σημαντικές ώστε να το περιγράψουν. Λόγω της διαφορετικότητας των δεδομένων για κάθε μία από τις μεταβλητές, κρίθηκε αναγκαίο να λογαριθμηθούν όλες οι μεταβλητές.

Abstract

This dissertation attempts to analyze those parameters that can affect the net social contributions for each of the main countries of the European Union under study. The variables used are the population, the per capita gross national product (GDP) of each country, the educational level of the inhabitants of the country which is measured based on the years spent by a person in all stages of education. the percentage of people on the brink of poverty, the estimated life expectancy of the people of each country and the taxes paid.

The regression will model the data obtained from the Eurostat database and concern the variables of the countries as mentioned above for the period from 2000 to 2019. In this way a model will be created that can be used to predict the upcoming changes in cases of data change of each category.

In this work it was found that despite the large number of independent variables and data, finally our model can describe two variables that were considered statistically significant to describe it. Due to the different data for each of the variables, it was deemed necessary to calculate all the variables.

Πίνακας περιεχομένων

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
2.	LITERATURE REVIEW	12
3.	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	16
3.1	ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ	18
3.1.1	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	18
3.1.2	ΒΑΣΗ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΩΝ	19
3.1.3	ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ – ΑΠΟΔΟΣΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ – ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΠΔ	19
3.1.4	ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΒΑΛΛΟΥΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΜΙΣΘΩΤΟΥ	19
3.1.5	ΜΕΙΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΙΣΦΟΡΑΣ	20
3.1.6	ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΟ	20
3.1.7	ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ	20
3.1.8	ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	20
3.1.9	ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΦΑΠΑΞ ΠΑΡΟΧΗΣ	21
3.1.10	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	21
3.1.11	ΒΑΣΗ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΩΝ	21
3.1.12	ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ – ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΠΔ	22
3.1.13	ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΟ	22
3.1.14	ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	22
3.1.15	Η ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗ ΚΑΙ Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΡΓΟΔΟΤΗ, ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΠΔ	22
3.1.16	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	23
3.1.17	ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ	23
3.1.18	ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΒΑΛΛΟΥΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ Η ΑΥΤΟΤΕΛΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ	24
3.1.19	ΥΨΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΤΗ ΜΙΣΘΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:	25
4.	ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ, ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ	26
4.1	ΕΝΝΟΙΑΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ, ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ ΕΘΝΟΥΣ	29
4.2	ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	33

4.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ.....	35
4.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ	37
4.5 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ	38
4.6 Financing	43
4.7 Λειτουργική αποδοτικότητα	54
4.8 System Design	56
5. Περιγραφή Δεδομένων.....	58
5.1 Summary.....	59
5.2 Correlation.....	59
5.3 Σχήματα.....	62
6. Αποτελέσματα Εμπειρικής Ανάλυσης	66
6.1 Regression	66
6.2 Robust Regression.....	67
6.3 Εντολή Encode.....	68
6.4 Regression Robust.....	69
6.5 Random Effects Regression.....	70
6.6 Fixed Effects Regression	72
6.7 Hausman Test.....	73
6.8 Fixed Effects με cluster	74
7. Συμπεράσματα	76
Βιβλιογραφία – Πηγές.....	77

Λίστα Πινάκων

Πίνακας 1: Στατιστική Σύνοψη των μεταβλητών.....	59
Πίνακας 2:Συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών.....	60
Πίνακας 3: Ο Συντελεστής συσχέτισης προϊόντος ροής Pearson.....	61
Πίνακας 4: Απλή παλινδρόμηση.....	66
Πίνακας 5:Παλινδρόμηση με διόρθωση ετεροσκεδαστικότητας.....	67
Πίνακας 6:Μετατροπή των Χωρών σε μια νέα μεταβλητή για κάθε μια από τις χρονολογίες 2000 έως 2019.....	70
Πίνακας 7: Παλινδρόμηση με διόρθωση ετεροσκεδαστικότητας και με τις καινούργιες μεταβλητές του χρόνου.....	71

Πίνακας 8: Random Effects Παλινδρόμηση.....	73
Πίνακας 9: Fixed Effects Παλινδρόμηση.....	73
Πίνακας 10: Τεστ Hausman.....	73
Πίνακας 11: Fixed Effects με cluster.....	75

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να αναλύσει τις παραμέτρους εκείνες οι οποίες μπορεί να καθίστανται ικανές ώστε να επηρεάζουν τις καθαρές κοινωνικές εισφορές για κάθε μία ξεχωριστά από τις είκοσι (20), υπό μελέτη, κύριες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με εξαρτημένη μεταβλητή τις καθαρές κοινωνικές εισφορές και ανεξάρτητες τον πληθυσμό, το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό προϊόν (Α.Ε.Π.) κάθε χώρας, το εκπαιδευτικό επίπεδο των κατοίκων της χώρας, το ποσοστό ατόμων που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας, τον εκτιμώμενο χρόνο ζωής και τους φόρους θα γίνει μία προσπάθεια να αναλυθεί η μεταξύ τους συσχέτιση.

Η παρούσα μελέτη θα βασιστεί σε στατιστικές τεχνικές. Πιο συγκεκριμένα μέσω της παλινδρόμησης θα μοντελοποιηθούν τα δεδομένα που έχουν ληφθεί από την σελίδα δεδομένων της Eurostat και αφορούν τις μεταβλητές των χωρών όπως αναφέρθηκαν παραπάνω για την χρονική περίοδο από το 2000 μέχρι το 2019. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα δημιουργηθεί ένα μοντέλο που θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να προβλέπει τις επερχόμενες μεταβολές σε περιπτώσεις αλλαγής των δεδομένων κάθε κατηγορίας. Εν προκειμένω το ποσό των κοινωνικών εισφορών.

Στην συγκεκριμένη εργασία διαπιστώθηκε ότι παρά τον μεγάλο αριθμό ανεξάρτητων μεταβλητών και δεδομένων, τελικά το μοντέλο μας μπορεί να περιγράψει από δύο μεταβλητές που κρίθηκαν στατιστικά σημαντικές ώστε να το περιγράψουν. Λόγω της διαφορετικότητας των δεδομένων για κάθε μία από τις μεταβλητές, κρίθηκε αναγκαίο να λογαριθμηθούν όλες οι μεταβλητές.

Κάνοντας μια ενδελεχή αναζήτηση στο Scholars σχετικά με έρευνες που αφορούν τις Καθαρές Κοινωνικές Εισφορές είναι φανερό πως τα αποτελέσματα όλων αυτών αναφέρονταν στα μοντέλα και στην περιγραφή των κοινωνικών εισφορών, ή στις προσπάθειες κατανόησης των ασφαλιστικών προγραμμάτων. Έτσι με πυξίδα δύο έρευνες που επικεντρώνονται στις ασφαλιστικές εισφορές και στην πολιτική οικονομία του κράτους πρόνοιας γίνεται απόπειρα να βρεθούν οι κατάλληλες μεταβλητές που θα περιγράψουν τις κοινωνικό – οικονομικές συμπεριφορές των μελών κάθε υπό διερεύνηση χώρας.

Αυτό που καθιστά την συγκεκριμένη εργασία ιδιαίτερη είναι ότι η ανάλυση που θα γίνει δεν θα αφορά μεμονωμένα μία χώρα αλλά είκοσι διαφορετικές χώρες της Ευρώπης. Η ιδιομορφία των διαφορετικών οικονομιών, των διαφορετικών εκπαιδευτικών συστημάτων καθώς και οι διαφορετικές συνθήκες ζωής θα ληφθούν υπόψιν ως προς τον τρόπο που επηρεάζουν το ποσό της κοινωνικής εισφοράς.

Όλες οι διεργασίες εξεύρεσης του επιθυμητού μοντέλου πραγματοποιήθηκαν μέσα από το στατιστικό πρόγραμμα Stata 13, ενώ παρατίθενται και οι εντολές μαζί με τα αποτελέσματα που εκτελέστηκαν σε κάθε βήμα της παρούσας έρευνας.

Σύμφωνα τελικά με τη βοήθεια του στατιστικού προγράμματος Stata το εκτιμηθέν μοντέλο μας ερμηνεύει το 90,92% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής που είναι οι «καθαρές κοινωνικές εισφορές». Από την άλλη, οι ανεξάρτητες μεταβλητές που κρίθηκαν στατιστικά σημαντικές, της εξαρτημένης μεταβλητής, είναι ο πληθυσμός και το κατά κεφαλήν

ακαθάριστο εθνικό προϊόν που ελέγχθηκαν μέσα από την διεξαγωγή της παλινδρόμησης Fixed Effects cluster.

2. LITERATURE REVIEW

Στόχος της έρευνας είναι η μελέτη των καθαρών κοινωνικών εισφορών των Ευρωπαϊκών χωρών, σε αντιπαράβολή με το τρόπο διαβίωσης των πολιτών τους. Το ζήτημα των κοινωνικών εισφορών έχει ήδη αναλυθεί επισταμένως ως προς την πολιτική οικονομία του κράτους πρόνοιας ώστε να προβάλλει τις οικονομικές, κοινωνικές, ιστορικές, ιδεολογικές και πολιτικές πτυχές που είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την τυπολογία του κράτους πρόνοιας. Ασφαλώς, έχει αναλυθεί και ως προς τη λογιστική και την νομική πλευρά του. Ας δούμε, λοιπόν, τι έχει διαπιστωθεί μέσω προηγούμενων αναλύσεων:

Αρχικά είναι γνωστό πως ο κάθε εργαζόμενος πολίτης εκτός από το φόρο εισοδήματος που οφείλει να πληρώνει ετησίως, έχει την υποχρέωση να καταβάλει ένα χρηματικό ποσό, το οποίο συνίσταται για τη χρήση κοινωνικής ασφάλισης. Το ποσό αυτό κρατείται από το μισθό του εργαζομένου και παράλληλα επιβαρύνει τον εργοδότη για την καταβολή του. Αυτές είναι οι ασφαλιστικές εισφορές ή κοινωνικές εισφορές τις οποίες και εξετάζουμε. Καθώς, οι αποδοχές των μισθωτών μειώνονται, κράτος και πολιτεία προβληματίζονται για τη μελλοντική πορεία του κοινωνικού – ασφαλιστικού συστήματος, το οποίο «τροφοδοτείται» από τις ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων. Στην ανάλυση αυτή λοιπόν επισημαίνεται πως το πρώτο βήμα για την πλήρη κατανόηση των ασφαλιστικών κρατήσεων, αποτελεί η ορθή χρήση εργαλείων και μεθόδων όπως ο νόμος 4387/16 περί κοινωνικών ασφαλίσεων. Επίσης, κάνοντας αναφορά στις ασφαλιστικές εισφορές, διερευνώνται έννοιες όπως αυτή της αμοιβής του εργαζομένου, των ασφαλιστικών κλάσεων και της μισθοδοτικής κατάστασης του κάθε εργαζομένου.

Κ Πουλιανίδης (2018) - dspace.lib.uom.gr - «Οι ασφαλιστικές εισφορές του εργαζομένου από λογιστική και νομική άποψη»

Μια διαφορετική εργασία επιχειρεί να αναλύσει την πολιτική οικονομία του κράτους πρόνοιας και να αναδείξει όλες εκείνες τις πτυχές που αναφέραμε παραπάνω (οικονομικές, κοινωνικές, ιστορικές, ιδεολογικές και πολιτικές). Η συσχέτιση μεταξύ της κοινωνικής και πολιτικής χροιάς του κράτους πρόνοιας, καθώς και ο τρόπος άσκησης της κοινωνικής πολιτικής από το κράτος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την προστασία και την πρόνοια. Η ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στην εν λόγω εργασία συγκλίνει στην συνειδητοποίηση της ανάγκης για ριζικό ανασχηματισμό και επαναθεμελίωση του κράτους και των θεσμών του και στη δημιουργία ενός νέου μηχανισμού στα πλαίσια του κράτους πρόνοιας ικανού να γεφυρώσει τα χάσματα και να αμβλύνει τις ανισότητες που οι κοινωνικές οικονομικές και πολιτικές συγκυρίες δημιουργούν, προσφέροντας σε σταθερή βάση ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης για το σύνολο των πολιτών.

Α Μπιδέρη (2018)- amitos.library.uop.gr – «Η πολιτική οικονομία του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα: Μια θετική και δεοντολογική ανάλυση»

Έπειτα από την μελέτη και κατανόηση των αναλύσεων αυτών, το κενό της βιβλιογραφίας το οποίο θέλουμε να καλύψουμε με την εργασία αυτή αφορά αφενός το πλήθος των μεταβλητών που ποσοτικοποιούν το επίπεδο διαβίωσης των πολιτών στις εξεταζόμενες χώρες

μιας και πρώτη φορά θα χρησιμοποιηθούν τόσες μεταβλητές μαζί και αφετέρου σκοπός μας δεν είναι απλά η συσχέτιση κάθε μεταβλητής ξεχωριστά με τις εισφορές αλλά η εκτίμηση συνολικά στο ποιες από αυτές είναι σημαντικές και παίζουν ρόλο στη διαμόρφωση των εισφορών.

Επιχειρώντας να αποσαφηνιστεί ο όρος κράτος πρόνοιας, προκειμένου πάνω του να οικοδομηθεί η ανάλυσή μας, διαπιστώθηκε πως δεν είναι σταθερά χρησιμοποιούμενος παγκοσμίως, αλλά διαφέρει από χώρα σε χώρα. Λόγου χάριν, κράτος ευημερίας θα ακούσουμε να λέγεται στην Αγγλία, κράτος πρόνοιας στη Γαλλία και κοινωνικό κράτος στη Γερμανία. Η διαφοροποίηση αυτή μαρτυρά τις ιδιαίτερες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της κάθε χώρας, αλλά και τις συγκεκριμένες δραστηριότητες που αναπτύσσει το κάθε κράτος ως απάντηση στις ανακύπτουσες ανάγκες των πολιτών του.

Στην προσπάθειά εξεύρεσης ενός ορισμού, ο οποίος θα συνοψίζει τον ρόλο του κράτους πρόνοιας σε μια χώρα, αναδύθηκε η ειδοποιός διαφορά μεταξύ κράτους πρόνοιας και κοινωνικού κράτους. Συγκεκριμένα, το κράτος πρόνοιας είναι μια μορφή οργάνωσης της σχέσης που υπάρχει μεταξύ κράτους και κοινωνίας, που πρωταρχικό στόχο έχει τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και την κάλυψη των αναγκών των πολιτών. Ως εκ τούτου, το κράτος παρεμβαίνει, ρυθμίζει και εφαρμόζει κοινωνική διοίκηση προκειμένου να εξασφαλίσει αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης σε όλους τους πολίτες του, αναδιανέμοντας μέρος του εθνικού εισοδήματος.

Το κοινωνικό κράτος ωστόσο, θεωρείται μέρος του κράτους πρόνοιας. Οι βασικές πολιτικές για την κοινωνική πρόνοια αλλάζουν από εποχή σε εποχή και από χώρα σε χώρα, αλλά τα θέματα με τα οποία ασχολούνται είναι καιρικά και συναντώνται από την αρχαιότητα. Οι πολιτικές κοινωνικής πρόνοιας αποσκοπούν στην αντιμετώπιση κρίσιμων και κατά κανόνα πολύπλοκων προβλημάτων, για τα οποία δεν υπάρχουν εύκολες και απλές λύσεις. Ο σχεδιασμός και η διαμόρφωση της κοινωνικής πολιτικής επηρεάζονται συχνά από αντικρουόμενες αξίες, ιδεολογικές προσεγγίσεις, πολιτικές, θρησκευτικές, οικονομικές και κοινωνικές παραμέτρους. Στο επίκεντρο βρίσκεται το κρίσιμο ερώτημα: ποια είναι η ευθύνη της κοινωνίας για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών κάθε ανθρώπου; Ο θεσμός της κοινωνικής πρόνοιας σε κάθε κοινωνία αφορά όλους σχεδόν τους πολίτες. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι το κράτος πρόνοιας, αποτελεί τη συντονισμένη και συστηματική προσπάθεια και δράση των φορέων του δημοσίου τομέα, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες των πολιτών οι οποίοι αδυνατούν από μόνοι τους να εξασφαλίσουν αξιοπρεπή διαβίωση, προσβλέποντας μακροπρόθεσμα στην εξασφάλιση της κοινωνικής ασφάλειας, της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής ευημερίας.

Το κράτος πρόνοιας είναι μια μορφή οργάνωσης του κράτους που έχει προκύψει στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες με τις ελεύθερες οικονομίες αγοράς στον εικοστό αιώνα. Το βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα του είναι η επέμβαση του στις οικονομικές και βιομηχανικές σχέσεις, προκειμένου να καθιερωθεί η ισότητα της ευκαιρίας μεταξύ των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων ώστε να εξασφαλισθούν τα μέσα μιας αξιοπρεπούς διαβίωσης για τα άτομα και τις ομάδες.

Το 1948 ο Ο.Η.Ε. υιοθέτησε την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του Ανθρώπου, θέλοντας έτσι να δεσμεύσει τα κράτη – μέλη στην τήρηση των θεμελιωδών υποχρεώσεων του κράτους προς τον πολίτη.

Η διεκδίκηση δικαιωμάτων για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών ξεκίνησε από την αρχή της δεκαετίας του 1960 σε διαφορετικές χώρες και για ποικίλους λόγους, όπως δικαιώματα ισονομίας των μαύρων με τους λευκούς (Η.Π.Α.), δικαιώματα πρόνοιας, υψηλότερα επιδόματα κ.α.

Συνεπώς μια ανάγκη κοινωνική, παρουσιάζεται ως δικαίωμα από τη στιγμή που το κράτος είναι υπεύθυνο για την κάλυψη των βιοτικών αναγκών των πολιτών του και έχει την ικανότητα να ικανοποιήσει παροχές κοινωνικής πρόνοιας μέσω της φορολογίας ή της θεσμοθέτησης από τη Βουλή. Το δικαίωμα αυτό περιορίζει τη δυνατότητα να θεωρηθεί η ικανοποίηση μιας ανάγκης ως κοινωνικό στίγμα και εξαιτίας του γεγονότος αυτού δίνει στους πολίτες μια αίσθηση ενδυνάμωσης, τους βοηθάει να κινητοποιηθούν προκειμένου να διεκδικήσουν ότι τους ανήκει.

Τα μοντέλα που υπάρχουν για να χαρακτηρίσουν το κράτος πρόνοιας είναι τα εξής τέσσερα:

Το συντηρητικό ή κορπορατιστικό μοντέλο κράτους πρόνοιας: στο μοντέλο αυτό δεσπόζει τόσο ο κοινωνικός χαρακτήρας του κράτους όσο και της εκκλησίας γι' αυτό και συναντάται ιδίως στις χώρες με ισχυρή καθολική παράδοση. Κύρια φιλοσοφία του μοντέλου αυτού είναι η αποφυγή των έντονων κοινωνικών συγκρούσεων, γι' αυτό και συχνά αναφερόμαστε σε αυτόν τον τύπο κράτους πρόνοιας ως μοντέλο επικουρικής κάλυψης. Κυριαρχεί η υποχρεωτική ασφάλιση της εργασίας με την καταβολή εισφορών. Στο μοντέλο αυτό αν και το κράτος διακρίνεται για την παροχή κοινωνικής προστασίας που επιδιώκει να επιτύχει, ωστόσο αποζημιώνει μόνο τους εργαζομένους των οποίων η απώλεια εισοδημάτων προέρχεται από εξωγενείς παράγοντες (εκτός ελέγχου) και αποφεύγει την οποιαδήποτε οριζόντια εισοδηματική μεταβίβαση που θα στρέβλωνε την κοινωνική διαστρωμάτωση και την επαγγελματική ιεραρχία. Οι χώρες που υπάγονται στο μοντέλο αυτό είναι η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιταλία και η Αυστρία.

Το Φιλελεύθερο ή Αγγλοσαξονικό μοντέλο κράτους πρόνοιας: γνωστό και ως μοντέλο καθολικής κάλυψης, λόγω του καθολικού χαρακτήρα της κοινωνικής πολιτικής που εφάρμοσε. Κυρίαρχη φιλοσοφία αυτού του μοντέλου είναι ότι το κράτος εξασφαλίζει ένα ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης για όλους τους πολίτες. Ουσιαστικά αποσκοπεί στον περιορισμό της παρέμβασης του κράτους και στην κινητοποίηση του πληθυσμού να ενταχθεί στην αγορά εργασίας. Εφόσον το φιλελεύθερο μοντέλο επιδιώκει περιορισμένη κρατική παρέμβαση, προωθώντας την ιδιωτική πρωτοβουλία για την κάλυψη κοινωνικών αναγκών, η λειτουργία του είναι η εξής: το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής πρόνοιας, εστιάζει στη δημιουργία στοχευμένων προγραμμάτων με κύριο αποδέκτη τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού, τα οποία χρηματοδοτούνται από τη φορολογία. Τέλος, παρέχονται χαμηλές βασικές συντάξεις και η επιπρόσθετη κάλυψη παρέχεται μέσω ιδιωτικών ή επαγγελματικών προγραμμάτων ασφάλισης. Οι χώρες που υπάγονται στο μοντέλο αυτό είναι οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Το σοσιαλιστικό μοντέλο κράτους πρόνοιας: συναντάται στις σκανδιναβικές χώρες και το βασικό του χαρακτηριστικό είναι η αποεμπορευματοποίηση, καθώς η φιλοσοφία του μοντέλου αυτού στηρίζεται στην εξασφάλιση ενιαίων κοινωνικών δικαιωμάτων για το σύνολο του πληθυσμού, υψηλών προδιαγραφών υπηρεσιών πρόνοιας και οι κοινωνικές παροχές ουδόλως σχετίζονται με την εργασιακή δραστηριότητα και τις προηγούμενες εισφορές των πολιτών. Ο καθολικός χαρακτήρας των προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλισης και παροχής υπηρεσιών

του συγκεκριμένου μοντέλου, το καθιστά πιο γενναιόδωρο από το φιλελεύθερο. Τέλος, η δημόσια ασφάλιση υπερτερεί έναντι της ιδιωτικής.

Το Νότιο- ευρωπαϊκό μοντέλο κράτους πρόνοιας: συναντάται στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου και συγκεκριμένα στην Ισπανία, την Ιταλία, την Ελλάδα και την Πορτογαλία. Τα χαρακτηριστικά αυτού του μοντέλου είναι τα εξής:

- Άνισα κατανομημένη κοινωνική προστασία έναντι των κοινωνικών κινδύνων.
- Εκτεταμένη παραοικονομία, συμπτώματα διαφθοράς στον κρατικό μηχανισμό και ύπαρξη πελατειακών σχέσεων.
- Χαμηλή αποδοτικότητα των κοινωνικών υπηρεσιών.
- Άνισα κατανομημένο το φορολογικό βάρος μεταξύ των πολιτών για τη χρηματοδότηση των λειτουργιών του κράτους πρόνοιας

Οι βασικές δραστηριότητες του κράτους πρόνοιας, είναι δύο:

- η αναπαραγωγή του ικανού προς εργασία πληθυσμού (ο οποίος εργάζεται)
- η συντήρηση του μη ικανού προς εργασία πληθυσμού (ο οποίος δεν εργάζεται).

Στην πρώτη περίπτωση, η δυνατότητα των ανθρώπων να εργαστούν αποτελεί προϋπόθεση της ύπαρξης όλων των κοινωνιών και ασφαλώς επιτυγχάνεται μέσω των μισθών που λαμβάνουν οι άνθρωποι ως ανταπόδοση για την εργασία τους. Στη δεύτερη περίπτωση, δεδομένου ότι διαχρονικά σε όλες τις κοινωνίες υπάρχουν άτομα που δεν μπορούν να εργαστούν (παιδιά, άτομα με αναπηρίες, άτομα τρίτης ηλικίας), το κράτος μεταβιβάζει μέρος του εθνικού εισοδήματος στις κοινωνικές αυτές ομάδες. Τα μέτρα τα οποία το κράτος έχει στη διάθεσή του προκειμένου να παρέμβει είναι:

- Το φορολογικό σύστημα.
- Οι μεταβιβαστικές πληρωμές, οι οποίες αποτελούν μεταφορά πόρων που προέρχονται από τη φορολόγηση όσων εργάζονται (φόρος εισοδήματος, εργοδοτικές και ασφαλιστικές εισφορές), σε αυτούς που δεν εργάζονται. Διαχωρίζονται σε δύο κατηγορίες: κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική πρόνοια. Η πρώτη αφορά στις συντάξεις γήρατος, αναπηρίας και θανάτου, στη χορήγηση επιδομάτων ανεργίας και λοιπών οικογενειακών επιδομάτων και στην παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Η δεύτερη αφορά σε συσσίτια, επίδομα ενοικίου και διάφορα βοηθήματα σε άπορα άτομα και οικογένειες που στερούνται τα πλέον βασικά για την επιβίωσή τους.
- Εξασφάλιση απασχόλησης, άρα και αγοραστικής δύναμης
- Δαπάνες του κράτους για αγαθά και υπηρεσίες (όπως επιδότηση ορισμένων προϊόντων και υπηρεσιών)
- Η παροχή άμεσων υπηρεσιών (υγειονομική περίθαλψη, παιδεία).

Η παρέμβαση αυτή δύναται να είναι τόσο ποσοτική όσο και ποιοτική. Τα οικογενειακά επιδόματα, τα επιδόματα ανεργίας και οι πολιτικές που αφορούν στη στέγαση, αποτελούν κλασσικά παραδείγματα ποσοτικής παρέμβασης. Η ποιοτική παρέμβαση σχετίζεται με προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και απόκτησης κοινωνικών δεξιοτήτων, που κρίνονται απαραίτητα ώστε οι πολίτες να διατηρούνται ικανοί προς εργασία.

Στον πυρήνα τους οι δύο προαναφερθείσες λειτουργίες του κράτους πρόνοιας δεν διαφέρουν και πολύ, καθώς στην πρώτη περίπτωση όπως αναλύθηκε παραπάνω αναπαράγεται

η εργατική δύναμη όσων εργάζονται και στη δεύτερη το κομμάτι του πληθυσμού που στο παρόν δεν εργάζεται (άνεργοι και παιδιά), στο μέλλον αποτελούν τη νέα εργατική δύναμη μιας κοινωνία.

Ιστορικά να αναφερθεί ότι το κράτος πρόνοιας ως έννοια και ιδεολόγημα άνθισε ουσιαστικά στην ευρωπαϊκή επικράτεια μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο παράλληλα με την αξιοσημείωτη οικονομική ανάπτυξη. Τις αμέσως επόμενες δεκαετίες, λόγω της οικονομικής δυσπραγίας που προκάλεσαν οι δύο παγκόσμιες πετρελαϊκές κρίσεις, το κράτος πρόνοιας έγινε δέκτης κριτικής και αμφισβήτησης λόγω των αστοχιών και των αδυναμιών του (π.χ. μη εξάλειψη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού). Στις ημέρες μας αποτελεί αντικείμενο αναλύσεων όσον αφορά στο περιεχόμενό του (προστασία της υγείας, κοινωνική πρόνοια και κοινωνική ασφάλιση), στις τυπολογίες του, στη χρηματοδότησή του (κατ' επέκταση στη βιωσιμότητά του) και στους αποδέκτες των υπηρεσιών ενός συστήματος κοινωνικής προστασίας. Το κράτος πρόνοιας και η κοινωνική πολιτική των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης διακρίνεται, όπως προαναφέρθηκε, σε τέσσερις κατηγορίες ανάλογα με τη συμμετοχή και την παρέμβαση του κράτους στην αντιμετώπιση των κινδύνων και των αναγκών. Κάθε χώρα διαμορφώνει τον δικό της τρόπο ανάμιξης του κράτους στη χρηματοδότηση και στη διάθεση των υπηρεσιών υγείας.

Οι κοινωνικοοικονομικές, οι τεχνολογικές και οι δημογραφικές αλλαγές που συμβαίνουν στη χώρα μας και ευρύτερα στην ΕΕ μεταβάλλουν συνεχώς το περιβάλλον στο οποίο βιώνεται η υγεία ενός λαού. Οι προκλήσεις αυτές μαζί με την παγκόσμια οικονομική κρίση επηρεάζει το κράτος πρόνοιας και απειλεί την κοινωνική συνοχή. Η παρούσα χρηματοοικονομική κρίση δεν είναι συνηθισμένη και μεταβάλλει τις ιδέες, τις αντιλήψεις, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε και βρίσκουμε λύσεις. Μια νέα εποχή έρχεται, οι αλλαγές στο κοινωνικό κράτος που θα επέλθουν δεν είναι ορατές αλλά εκτός από τις εθνικές προσπάθειες, μια προσπάθεια σε παγκόσμιο επίπεδο είναι απαραίτητη (εφαρμογή ενός παγκόσμιου κοινωνικού προτύπου) για να αποφευχθεί ένας παγκόσμιος κοινωνικοπολιτικός ανταγωνισμός.

Το κράτος πρόνοιας, πρέπει να εξυπηρετεί τρεις διαφορετικές λειτουργίες: (α) την αναδιανεμητική, δηλαδή τη μεταφορά με διάφορους τρόπους εισοδημάτων από τα εύπορα κοινωνικά στρώματα σε εκείνους που αντιμετωπίζουν ελλείψεις, (β) την αποταμιευτική, δηλαδή την ασφάλιση των πολιτών κατά των κοινωνικών αντιξοοτήτων, ιδίως μέσω των συντάξεων, και (γ) την κοινωνική επένδυση, δηλαδή την ανάπτυξη ανθρώπινου και κοινωνικού κεφαλαίου (διά βίου εκπαίδευση, κρατική εκπαίδευση, φροντίδα μικρών παιδιών κ.λπ.)

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στην παρούσα εργασία όλα τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν προέρχονται από την βάση δεδομένων της Eurostat και καλύπτουν το χρονικό φάσμα από το 2000 μέχρι το 2019. Άξιο αναφοράς είναι ότι μέσα στα δεδομένα είναι και μελέτες που έχουν γίνει στις εξεταζόμενες χώρες ως προς την προσπάθεια ποσοτικοποίηση του επιπέδου ζωής σε κάθε χώρα ξεχωριστά. Ας ξεκινήσουμε να αναλύουμε τις μεταβλητές μας κάθε μια ξεχωριστά:

- **Οι καθαρές κοινωνικές εισφορές** είναι οι πραγματικές ή τεκμαρτές εισφορές που καταβάλλουν τα νοικοκυριά σε συστήματα κοινωνικής ασφάλισης προκειμένου να προβλεφθεί η καταβολή κοινωνικών παροχών. Στην παρούσα έρευνα τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί είναι τα ακριβή ποσά ανά χρονιά με μονάδα μέτρησης τα εκατομμύρια ευρώ. Οι καθαρές κοινωνικές εισφορές με άλλα λόγια μπορούμε να πούμε πως εμφανίζονται ως καταβληθείσες εισφορές από τα νοικοκυριά υπέρ του συστήματος. Το συνολικό ποσό των κοινωνικών εισφορών αποτελείται από τις πραγματικές εργοδοτικές εισφορές ως τμήμα του εισοδήματος της εξαρτημένης εργασίας των εργαζομένων, τις πραγματικές εισφορές των εργαζομένων, των ατόμων που συμμετείχαν στο σύστημα στο παρελθόν, των αυτοαπασχολούμενων, των ατόμων χωρίς απασχόληση και των συνταξιούχων και τις συμπληρωματικές εισφορές. Όσοι καταβάλλουν εισφορές σε σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και δεν είναι εργαζόμενοι, μπορεί να είναι αυτοαπασχολούμενοι ή άτομα χωρίς απασχόληση που συμμετέχουν λόγω του επαγγέλματός τους ή του προηγούμενου καθεστώτος απασχόλησής τους. Οι εισφορές του ασφαλισμένου και του εργοδότη για την ασφάλιση των προσώπων αυτών υπολογίζονται επί του καταβαλλόμενου επιδόματος καθώς επίσης παρακρατούνται απ' αυτό.
- Ο όρος **πληθυσμός** σε μια δεδομένη γεωγραφική περιοχή, κατά γενική χρήση, εκφράζει το ποσοτικό άθροισμα των κατοίκων που μπορεί να αναφέρεται στο πλαίσιο χωριού, πόλης, χώρας, ηπείρου, μέχρι και σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην παρούσα εργασία ο πληθυσμός είναι το σύνολο των κατοίκων που κατοικούν στην κάθε χώρα.
- Ως **όριο κινδύνου-φτώχειας** η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει το 60% του μέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος για κάθε εργαζόμενο. Ως εκ τούτου, το να είσαι σε κίνδυνο της φτώχειας σημαίνει να έχεις ένα εισόδημα που είναι σημαντικά χαμηλότερο από το σύνολο του πληθυσμού, μια κατάσταση που μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνικό αποκλεισμό. Ο κίνδυνος της φτώχειας καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις οικογενειακές συνθήκες και το επίπεδο εκπαίδευσης. Τα άτομα με ηλικία άνω των 65 ετών χωρίς παιδιά είναι 2,3 φορές πιο εκτεθειμένα στον κίνδυνο φτώχειας από τα ζευγάρια κάτω των 65 ετών χωρίς παιδιά. Οι τελευταίες διατρέχουν 1,8 φορές μικρότερο κίνδυνο από τις οικογένειες με δύο παιδιά, 3,2 φορές λιγότερο σε κίνδυνο από τις οικογένειες με τρία παιδιά και περισσότερα και 4,5 φορές λιγότερο σε κίνδυνο από τα μονογονεϊκά νοικοκυριά. Επιπλέον, τα άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι σχεδόν 3,9 φορές λιγότερο πιθανό να διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας από εκείνα που δεν ολοκλήρωσαν την εκπαίδευση μετά την υποχρεωτική τους εκπαίδευση. Η ηλικία των 65 ετών και άνω είναι μια ειδική περίπτωση: αν και εκτίθενται ιδιαίτερα στον κίνδυνο της φτώχειας, ειδικά εάν ζουν μόνοι τους, ένας πολύ μεγαλύτερος αριθμός εξαντλούν τα συσσωρευμένα περιουσιακά τους στοιχεία για να πληρώσουν ημερήσιες δαπάνες. Όμως, η χρήση του συσσωρευμένου πλούτου δεν λαμβάνεται υπόψη στο ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα και, επομένως, δεν υπολογίζεται στην εκτίμηση του κινδύνου φτώχειας.
- Ως **εκπαίδευση** στο πλαίσιο της Διεθνούς Τυποποιημένης Ταξινόμησης της Εκπαίδευσης (ISCED), τα επίπεδα εκπαίδευσης είναι μια σειρά ταξινομημένων κατηγοριών, που προορίζονται να ομαδοποιήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα σε σχέση με τις διαβαθμίσεις μαθησιακών εμπειριών και τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που κάθε πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί για να μεταδώσει. Τα επίπεδα εκπαίδευσης είναι επομένως μια κατασκευή που βασίζεται στην υπόθεση ότι τα

εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν να ομαδοποιηθούν σε μια σειρά ταξινομημένων κατηγοριών. Αυτές οι κατηγορίες αντιπροσωπεύουν ευρεία βήματα της εκπαιδευτικής προόδου όσον αφορά την πολυπλοκότητα του εκπαιδευτικού περιεχομένου. Όσο πιο προχωρημένο είναι το πρόγραμμα, τόσο υψηλότερο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης. Στην παρούσα εργασία έχουμε πάρει πως η εκπαίδευση στον πληθυσμό, ανεξαρτήτου ηλικίας ή φύλλου, είναι στο επίπεδο 3 δηλαδή έχουν τριτοβάθμια εκπαίδευση.

- **Το προσδόκιμο ζωής** είναι η βασική μέτρηση για την αξιολόγηση της υγείας του πληθυσμού. Μας λέει την μέση ηλικία θανάτου σε έναν πληθυσμό.
- **Το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν** είναι μια μέτρηση που αναλύει την οικονομική παραγωγή μιας χώρας ανά άτομο και υπολογίζεται διαιρώντας το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν μιας χώρας με τον πληθυσμό της. Μέσα από αυτή την μεταβλητή μπορούμε να παρατηρήσουμε την αγοραστική δύναμη του κάθε ατόμου.
- **Φόρος** είναι το μέρος του εισοδήματος των ιδιωτών που μεταβιβάζεται στον δημόσιο τομέα μέσω της φορολογίας, ώστε ο δημόσιος τομέας να μαζέψει τους οικονομικούς πόρους που χρειάζεται για να καλύψει τις δαπάνες για τις δραστηριότητες του. Οι φόροι διακρίνονται σε:
 - έμμεσους, όπου θεωρούνται αυτοί που επιβάλλονται στην εγχώρια κατανάλωση αγαθών/υπηρεσιών και στις εισαγωγές
 - άμεσους, όπου θεωρούνται αυτοί που επιβάλλονται στο εισόδημα (φυσικών / νομικών προσώπων) και στην περιουσία (ακίνητη, κληρονομιών, δωρεών)Στην παρούσα εργασία έχουμε λάβει υπόψιν τους άμεσους φόρους και τους μετράμε ως ποσοστό με βάση το ΑΕΠ.
- Ως προς τις μελέτες που έχουν διενεργηθεί σαν προσπάθειες ποσοτικοποίησης της ποιότητας ζωής αυτές αφορούν τα εξής θέματα και βαθμολογούνται σε μια κλίμακα από το 0 έως το 10.
 - ικανοποίηση στις προσωπικές σχέσεις
 - οικονομική ικανοποίηση
 - συνολική ικανοποίηση ζωής
 - εργασιακή ικανοποίηση

Όλες οι μεταβλητές που επιλέχθηκαν, με βάση τα παραπάνω δεδομένα, είναι σε θέση να περιγράψουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την γενική οικονομική κατάσταση των κατοίκων των χωρών, το μορφωτικό τους επίπεδο καθώς και την ποιότητα ζωής τους. Σκοπός της έρευνας είναι η ανάδειξη κάποιας ιδιαίτερης σχέσης μεταξύ των μεταβλητών.

3.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

Από την ηλεκτρονική βάση δεδομένων του Υπουργείου Εργασίας λήφθηκαν τα παρακάτω στοιχεία που έχουν να κάνουν με τις εισφορές.

3.1.1 ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Για τους μισθωτούς ιδιωτικού τομέα, ασφαλισμένους στον e-ΕΦΚΑ, για την κύρια σύνταξη, καταβάλλεται ασφαλιστική εισφορά ύψους 20%, η οποία διαχωρίζεται μεταξύ ασφαλισμένου

και εργοδότη. Ο κάθε ασφαλισμένος επιβαρύνεται με ποσοστό εισφοράς ύψους 6,67% και ο κάθε εργοδότης με ποσοστό εισφοράς ύψους 13,33%.

3.1.2 ΒΑΣΗ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

Οι ανωτέρω ασφαλιστικές εισφορές υπολογίζονται επί των πάσης φύσεως αποδοχών του μισθωτού, με εξαίρεση τις κοινωνικού χαρακτήρα έκτακτες παροχές λόγω γάμου, γεννήσεως τέκνων, θανάτου και βαριάς αναπηρίας, και για αποδοχές μέχρι του ποσού των €6.500 μηνιαίως το οποίο είμαι το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών. Τα δώρα εορτών καθώς και το επίδομα αδειας, υπόκεινται σε ασφαλιστικές εισφορές σύμφωνα με τα ανωτέρω. Στην περίπτωση αυτή το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών εφαρμόζεται αυτοτελώς.

3.1.3 ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ – ΑΠΟΔΟΣΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ – ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΠΔ

Ο εργοδότης παρακρατεί από το μισθό του ασφαλισμένου την εισφορά ασφαλισμένου, την οποία αποδίδει, μαζί με την εργοδοτική εισφορά, στον e-ΕΦΚΑ εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών. Οι ασφαλιστικές εισφορές δηλώνονται από τον εργοδότη στην Αναλυτική Περιοδική Δήλωση (ΑΠΔ), με εξαίρεση ειδικές κατηγορίες μισθωτών (αποκλειστικές αδελφές νοσοκόμες, ξεναγοί κ.λπ.). Η ΑΠΔ υποβάλλεται μέχρι την τελευταία ημέρα του μήνα που έπεται του ημερολογιακού μήνα απασχόλησης (βλ. Γενικό έγγραφο e-ΕΦΚΑ: 338446/17-12-2020, για την ΑΠΔ έτους 2021).

3.1.4 ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΒΑΛΛΟΥΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΜΙΣΘΩΤΟΥ

Τα ανωτέρω εφαρμόζονται:

α) στους ασφαλισμένους του πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ και των ειδικών Ταμείων που είχαν ενταχθεί σε αυτό (ΤΑΠ – ΟΤΕ, ΤΣΠ – ΕΤΕ, ΤΑΠ – ΔΕΗ κ.λπ.)

β) στους μισθωτούς ασφαλισμένους του πρώην ΟΑΕΕ – Τομέας Ασφάλισης Ναυτικών και Τουριστικών Πρακτόρων (πρώην ΤΑΝΠΥ)

γ) στους μισθωτούς ασφαλισμένους του πρώην ΕΤΑΑ (ΤΣΜΕΔΕ, ΤΣΑΥ)

δ) στους δικηγόρους με έμμισθη εντολή του πρώην ΕΤΑΑ (Τομέας Ασφάλισης Νομικών)

ε) στους μισθωτούς ανειδίκευτους εργάτες που απασχολούνται στον αγροτικό τομέα και στους μετακλητούς πολίτες τρίτων χωρών

στ) στους μισθωτούς ασφαλισμένους του πρώην ΕΤΑΠ – ΜΜΕ

ζ) σε ειδικές κατηγορίες προσώπων, όπως:

- πρόσωπα σε θέση διευθυντή, γενικού διευθυντή, εντεταλμένου διευθύνοντος ή συμπράττοντος συμβούλου, διοικητή εταιρείας ή συνεταιρισμού, εφόσον συνδέονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας για τις εισπραττόμενες αμοιβές.
- μέλη Διοικητικών Συμβουλίων Ανωνύμων Εταιρειών και Αγροτικών Συνεταιρισμών εφόσον λαμβάνουν αμοιβή.
- διαχειριστές εταιρειών όλων των νομικών μορφών (με εξαίρεση τους διαχειριστές των ΙΚΕ που καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές ως ελεύθεροι επαγγελματίες)

3.1.5 ΜΕΙΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΙΣΦΟΡΑΣ

1. Μείωση κατά 50% της εισφοράς ασφαλισμένου για ένα έτος για γυναίκες που αποκτούν παιδί (άρθρο 141 παρ. 2 του ν. 3655/2008).
2. Μείωση κατά 6,66 ποσοστιαίες μονάδες της εργοδοτικής εισφοράς για όσους εργοδότες απασχολούν μισθωτούς ηλικίας έως 25 ετών (άρθρο 86 του ν. 4583/2010, ΚΥΑ Δ.15/Δ'3220/72/26-2-2019, ΦΕΚ Β'681).
3. Εισοδηματική ενίσχυση μισθωτών του πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, με πλήρη απασχόληση, που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό (άρθρο 14 του ν. 2837/2000)

3.1.6 ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΟ

1. Υπαγόμενοι στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΚΒΑΕ)
2,20% για τον ασφαλισμένο και 1,40% για τον εργοδότη (3,60% σύνολο).
2. Απασχολούμενοι σε υπόγειες στοές ορυχείων και λιγνιτωρυχείων, σε υποθαλάσσιες εργασίες, και σε εναέριες εργασίες (μόνο για ασφαλισμένους μετά την 1/1/1993)
4,30% για τον ασφαλισμένο και 2,70% για τον εργοδότη (σύνολο 7,00%)
3. Εισφορά επαγγελματικού κινδύνου
1% για τον εργοδότη

3.1.7 ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ

1. Ειδικές κατηγορίες μισθωτών του πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ (αμειβόμενοι με κυμαινόμενες αποδοχές, οικοδόμοι, φορτοεκφορτωτές, λαχειοπώλες κ.λπ.).
2. Ασφαλισμένοι του πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ που αμείβονται με εργόσημο (άρθρο 20 και 21 του ν. 3863/2010).
3. Όσοι υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ μόνο για τον κλάδο ατυχήματος ή και στον κλάδο παροχών ασθένειας σε είδος (φοιτητές κατά την πρακτική άσκηση, κρατούμενοι εργαζόμενοι φυλακών κ.λπ.).
4. Ασφαλισμένοι του πρώην ΝΑΤ, για τους οποίους ισχύουν ως προς τις ασφαλιστικές εισφορές οι καταστατικές διατάξεις του ΝΑΤ. Οι εισφορές υπολογίζονται επί του βασικού μισθού που δεν μπορεί να είναι κατώτερος από την ισχύουσα ή την τελευταία ισχύουσα Σ.Σ.Ε. του κλάδου. Για την ασφάλισή τους υποβάλλεται ειδική ΑΠΔ. (Υπουργική Απόφαση Φ.80000/οικ.46214/1903/6-10-2017, ΦΕΚ Β' 3677)

3.1.8 ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Οι συνολικές εισφορές για την επικουρική ασφάλιση (άρθρο 97 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 45 του ν. 4670/2020 και τροποποιήθηκε με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 35 του ν. 4756/2020) ανέρχονται σε ποσοστό 6,50% (έως 31/05/2022, το οποίο θα μειωθεί σε 6% από 01/06/2022) επί εκείνων των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό των εισφορών της κύριας σύνταξης. Επιμερίζονται, δε, ισομερώς στον εργοδότη και τον εργαζόμενο, με ανώτατο ποσό μηνιαίων αποδοχών τις 6.500,00 ευρώ.

Η παρακράτηση και η απόδοση των εισφορών γίνεται από τον εργοδότη, μέσω της ΑΠΔ.

Από 1.1.2020 για την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών τους, όλοι οι ασφαλισμένοι πριν και μετά την 1.1.1993 έμμισθοι δικηγόροι και μισθωτοί μηχανικοί των οικείων τομέων του κλάδου επικουρικής ασφάλισης του πρώην ΕΤΑΑ κατατάσσονται σε τρεις ασφαλιστικές κατηγορίες, κατά τα προβλεπόμενα για τους αυτοαπασχολούμενους και τους ελεύθερους επαγγελματίες, (1η ασφαλιστική κατηγορία 42 ευρώ, 2η ασφαλιστική κατηγορία 51 ευρώ, 3η ασφαλιστική κατηγορία 61 ευρώ και από 01/06/2022 και εφεξής οι τρεις αυτές ασφαλιστικές κατηγορίες μειώνονται στα 39 ευρώ, 47 ευρώ και 56 ευρώ, αντίστοιχα). Οι ασφαλιστικές εισφορές τους επιμερίζονται ισομερώς στον εργοδότη και στον ασφαλισμένο (άρθρο 97 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 45 του ν. 4670/2020 και τροποποιήθηκε με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 35 του ν. 4756/2020).

3.1.9 ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΦΑΠΑΞ ΠΑΡΟΧΗΣ

Το ύψος και ο τρόπος υπολογισμού των εισφορών (άρθρο 35 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 31 του ν. 4670/2020) των μέχρι τις 31.12.1992 ασφαλισμένων μισθωτών προσδιορίζονται σύμφωνα με τις καταστατικές διατάξεις των ενταχθέντων φορέων προνοίας στον Κλάδο Εφάπαξ Παροχών του e-ΕΦΚΑ, με εξαίρεση τους μισθωτούς ασφαλισμένους στους τομείς προνοίας του πρώην ΕΤΑΠ ΜΜΕ. Για τους από την 1.1.1993 και εφεξής ασφαλισμένους, καταβάλλεται εισφορά ποσοστού τέσσερα τοις εκατό (4%), υπολογιζόμενη επί των ασφαλιστέων αποδοχών τους για κύρια σύνταξη, όπως αυτές προσδιορίζονται στα άρθρα 5 και 38 του ν. 4387/2016, όπως ισχύει (άρθρα 23 και 34 του ν. 4670/2020 και άρθρο 1 του ν. 4488/2017). Από 1.1.2020 για την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών τους, όλοι οι ασφαλισμένοι πριν και μετά την 1.1.1993 έμμισθοι δικηγόροι, μισθωτοί μηχανικοί και υγειονομικοί των οικείων τομέων του κλάδου προνοίας του πρώην Ε.Τ.Α.Α. κατατάσσονται σε τρεις (3) ασφαλιστικές κατηγορίες, στις οποίες αντιστοιχεί το ποσό της μηνιαίας ασφαλιστικής εισφοράς των 26€, 31€ ή 37€ (άρθρο 35 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 31 του ν. 4670/2020).

3.1.10 ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Για τους μισθωτούς στο Δημόσιο και σε ΝΠΔΔ, ασφαλισμένους στον e-ΕΦΚΑ, για την κύρια σύνταξη, καταβάλλεται ασφαλιστική εισφορά ύψους 20%, η οποία επιμερίζεται μεταξύ ασφαλισμένου και εργοδότη. Ο ασφαλισμένος επιβαρύνεται με εισφορά ύψους 6,67% και ο εργοδότης με εισφορά ύψους 13,33%.

3.1.11 ΒΑΣΗ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

Οι ανωτέρω ασφαλιστικές εισφορές υπολογίζονται επί των συντάξιμων αποδοχών (για τους μέχρι 31/12/1992 ασφαλισμένους) ή των τακτικά καταβαλλόμενων αποδοχών (για τους από 01/01/1993 ασφαλισμένους) και για αποδοχές μέχρι του ποσού των €6.500 μηνιαίως. Για όσους εμπίπτουν στις διατάξεις του ν. 4472/2017, οι ασφαλιστικές εισφορές υπολογίζονται επί των μηνιαίων τακτικών αποδοχών του άρθρου 153 παρ. 10 του ν. 4472/2017, με εξαίρεση την προσωπική διαφορά του άρθρου 155 του ανωτέρω νόμου (άρθρο 3 του ν. 4488/2017).

3.1.12 ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ – ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΠΔ

Ο εργοδότης παρακρατεί από το μισθό του ασφαλισμένου την εισφορά ασφαλισμένου, την οποία αποδίδει, μαζί με την εργοδοτική εισφορά, στον e-ΕΦΚΑ εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών. Οι ασφαλιστικές εισφορές δηλώνονται από τον εργοδότη στην Αναλυτική Περιοδική Δήλωση (ΑΠΔ), η οποία υποβάλλεται μέχρι την τελευταία ημέρα του μεθεπόμενου μήνα που έπεται του ημερολογιακού μήνα απασχόλησης (βλ. γενικό έγγραφο e-ΕΦΚΑ: 338446/17-12-2020, για την ΑΠΔ έτους 2021)

3.1.13 ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΟ

1. Για τους υπαλλήλους που υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου και απασχολούνται σε βαριές και ανθυγιεινές εργασίες, όπως ορίζονται στο άρθρο 4 του ν. 3660/2008

4,30% για τον ασφαλισμένο (4,30% σύνολο)

2. Για τους υπαλλήλους (ασφαλισμένους μέχρι 31/12/1992) που υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ και απασχολούνται σε βαριές και ανθυγιεινές εργασίες, όπως ορίζονται στο άρθρο 36 του ν. 1694/1987

4,30% για τον ασφαλισμένο και 2,70% για τον εργοδότη (σύνολο 7,00%)

3. Για τους υπαλλήλους (ασφαλισμένους μέχρι 31/12/1992) που υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ και στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΚΒΑΕ)

2,20% για τον ασφαλισμένο και 1,40% για τον εργοδότη (σύνολο 3,60%)

4. Εισφορά επαγγελματικού κινδύνου για τους υπαλλήλους που υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ

1% για τον εργοδότη

3.1.14 ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Οι συνολικές εισφορές για την επικουρική ασφάλιση (άρθρο 97 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 45 του ν. 4670/2020 και τροποποιήθηκε με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 35 του ν. 4756/2020) ανέρχονται σε ποσοστό 6,50% (έως 31/05/2022, το οποίο θα μειωθεί σε 6% από 01/06/2022) επί εκείνων των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό των εισφορών της κύριας σύνταξης. Επιμερίζονται, δε, ισομερώς στον εργοδότη και τον εργαζόμενο, με ανώτατο ποσό μηνιαίων αποδοχών τις 6.500,00 ευρώ .

3.1.15 Η ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗ ΚΑΙ Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΡΓΟΔΟΤΗ, ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΠΔ.

Από 01.01.2020 για την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών τους, όλοι οι ασφαλισμένοι πριν και μετά την 01.01.1993 έμμισθοι δικηγόροι και μισθωτοί μηχανικοί των οικείων τομέων του κλάδου επικουρικής ασφάλισης του πρώην ΕΤΑΑ κατατάσσονται σε τρεις ασφαλιστικές κατηγορίες, κατά τα προβλεπόμενα για τους αυτοαπασχολούμενους και τους ελεύθερους επαγγελματίες, (1η ασφαλιστική κατηγορία 42 ευρώ, 2η ασφαλιστική κατηγορία 51 ευρώ, 3η ασφαλιστική κατηγορία 61 ευρώ και από 1.6.2022 και εφεξής οι τρεις αυτές ασφαλιστικές κατηγορίες μειώνονται στα 39 ευρώ, 47 ευρώ και 56 ευρώ, αντίστοιχα.). Οι ασφαλιστικές

εισφορές τους επιμερίζονται ισομερώς στον εργοδότη και στον ασφαλισμένο (άρθρο 97 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 45 του ν. 4670/2020 και τροποποιήθηκε με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 35 του ν. 4756/2020).

Εισφορές των μετόχων του ΜΤΠΥ υπέρ του Ταμείου αυτού, σύμφωνα με τα άρθρα 25, 26 και 27 του π.δ/τος 422/1981, όπως ισχύουν :

- Μηνιαία πάγια κράτηση 4,5% επί των συντάξιμων αποδοχών, όπως αυτές προσδιορίζονται για την κύρια σύνταξη
- Κράτηση 1% επί των επιδομάτων, τα οποία δεν είναι συντάξιμα
- Κράτηση 2% στις πρόσθετες αμοιβές, πάγιες αποζημιώσεις, προσωπική διαφορά
- Υποχρέωση καταβολής δικαιώματος εγγραφής υπέρ Μ.Τ.Π.Υ. (1 μηνιαίος μισθός)

3.1.16 ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αυτοτελώς απασχολούμενους, ασφαλισμένους στον e-ΕΦΚΑ, για την κύρια σύνταξη, καταβάλλεται η ασφαλιστική εισφορά που αντιστοιχεί στην ασφαλιστική κατηγορία που επιλέγει ο ασφαλισμένος. Εάν ο ασφαλισμένος δεν επιλέξει ασφαλιστική κατηγορία, τότε καταβάλλει την ασφαλιστική εισφορά που αντιστοιχεί στην 1η ασφαλιστική κατηγορία. Ο ασφαλισμένος μπορεί να αιτηθεί την υπαγωγή του σε υψηλότερη ή χαμηλότερη ασφαλιστική κατηγορία, από εκείνη που ήδη υπάγεται, και η υπαγωγή του στη νέα κατηγορία θα γίνει για το επόμενο έτος. Οι νέοι επαγγελματίες, για την πρώτη πενταετία άσκησης της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, μπορούν να υπαχθούν στην ειδική ασφαλιστική κατηγορία, καταβάλλοντας μικρότερη ασφαλιστική εισφορά. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται μία μόνο φορά, δηλαδή σε περίπτωση διακοπής της επαγγελματικής δραστηριότητας και επανέναρξης δεν είναι δυνατή η επιλογή της ειδικής ασφαλιστικής κατηγορίας. Οι συνταξιούχοι που μετά την συνταξιοδότησή τους αναλαμβάνουν ή συνεχίζουν να ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα δεν μπορούν να υπαχθούν στην ειδική ασφαλιστική κατηγορία

Ασφαλιστική Κατηγορία	Μηνιαία Εισφορά Κύριας Σύνταξης
1η	€ 155
2η	€ 186
3η	€ 236
4η	€ 297
5η	€ 369
6η	€ 500
Ειδική Κατηγορία για νέους επαγγελματίες	€ 93

3.1.17 ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

Οι ασφαλιστικές εισφορές καταβάλλονται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του επόμενου μήνα που αυτές αφορούν. Σε περίπτωση εκπρόθεσμης καταβολής τους επιβαρύνονται με τον προβλεπόμενο τόκο καθυστέρησης.

3.1.18 ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΒΑΛΛΟΥΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ Η ΑΥΤΟΤΕΛΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ

Τα ανωτέρω εφαρμόζονται:

α) στους ασφαλισμένους του πρώην ΟΑΕΕ, και ειδικότερα:

- επαγγελματίες, βιοτέχνες, εμπόρους, ξενοδόχους, κατόχους αυτοκινήτων δημοσίας χρήσεως κ.λπ.
- μέλη ή μέτοχοι εταιρειών (ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ) με αντικείμενο επαγγελματικό, βιοτεχνικό, ή εμπορικό
- μέλη Δ.Σ. σε Α.Ε. με αντικείμενο επαγγελματικό, βιοτεχνικό ή εμπορικό, εφόσον είναι μέτοχοι άνω του 3%
- μέτοχοι σε Α.Ε. (άνω του 10%) με αντικείμενο τη μεταφορά προσώπων ή πραγμάτων επί κομίστρων με αυτοκίνητα δημοσίας χρήσεως
- διαχειριστές των ΙΚΕ
- μοναδικός εταίρος μονοπρόσωπης ΙΚΕ
- ιδιοκτήτες τουριστικών καταλυμάτων
- ελεύθεροι επαγγελματίες του πρώην ΟΑΕΕ-Τομέας Ασφάλισης Ναυτικών Πρακτόρων και Υπαλλήλων και του πρώην ΤΑΠΕΑΠΙ (αναβάτες, προπονητές)

β) στους ασφαλισμένους του πρώην ΤΣΜΕΔΕ (μέλη του ΤΕΕ (μηχανικοί, αρχιτέκτονες κ.λπ.) που έχουν κάνει έναρξη επαγγελματικής δραστηριότητας στη Δ.Ο.Υ.)

γ) στους ασφαλισμένους του πρώην ΤΣΑΥ

- υγειονομικοί (ιατροί, οδοντίατροι, φαρμακοποιοί, κτηνίατροι) που ασκούν ελεύθερο επάγγελμα ή αμείβονται κατά πράξη και περίπτωση.
- μέλη εταιρειών με αντικείμενο ιατρικό, φαρμακευτικό κ.λπ. που παρέχουν υπηρεσία χωρίς αμοιβή, μεταπτυχιακοί φοιτητές, συμμετέχοντες σε ερευνητικά προγράμματα κ.λπ. (άρθρο 18 παρ. 4 του ν. 3232/2004)

δ) στους ασφαλισμένους του πρώην Ταμείου Νομικών (δικηγόροι που έχουν κάνει έναρξη επαγγελματικής δραστηριότητας στη Δ.Ο.Υ., συμβολαιογράφοι, δικαστικοί επιμελητές, υποθηκοφύλακες, δικηγόροι σε αναστολή άσκησης δικηγορίας, προαιρετικά οι ασκούμενοι δικηγόροι και οι δικαστικοί επιμελητές)

ε) στους ασφαλισμένους του πρώην ΕΤΑΠ – ΜΜΕ (ιδιοκτήτες εφημερίδων και περιοδικών, ανταποκριτές εφημερίδων, περιοδικών και πρακτορείων της αλλοδαπής, εφημεριδοπώλες, διανομείς τύπου και υποπράκτορες, εταίροι ή μέτοχοι σε εταιρείες με σκοπό τη διακίνηση, διανομή και πώληση εφημερίδων και περιοδικών, φωτοειδησεογράφοι και εικονολήπτες επικαίρων) και του πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ (πωλητές εφημερίδων και περιοδικών που στερούνται επαγγελματικής στέγης και πωλητές λαϊκών αγορών) βάσει της αριθ. Φ.11321/59554/2170/22-12-2016 Υπουργικής Απόφασης (ΦΕΚ Β' 4569).

Τα πρόσωπα που καταβάλλουν, για την κύρια σύνταξη, μηνιαία ασφαλιστική εισφορά, ως εξής:

α) Οι μισθωτοί καταβάλλουν μηνιαία εισφορά ίση με το γινόμενο του συνολικού ποσοστού ασφαλιστικής εισφοράς (ασφαλισμένου και εργοδότη) στο ύψος που έχει διαμορφωθεί κατά την υποβολή της αίτησης για προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης επί του μέσου όρου των αποδοχών επί των οποίων καταβλήθηκαν ασφαλιστικές εισφορές κατά το τελευταίο δωδεκάμηνο πριν από την διακοπή της υποχρεωτικής ασφάλισης

β) για τους μη μισθωτούς (ελεύθερους επαγγελματίες, αυτοτελώς απασχολούμενους, ασφαλισμένους του πρώην ΟΓΑ) η μηνιαία εισφορά μη μισθωτού.»

3.1.19 Ύψος ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΤΗ ΜΙΣΘΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:

Ασφάλιστρα μισθωτών ιδιωτικού τομέα	Ισχύουσα κατάσταση 2019			Ασφαλιστικές εισφορές το 2021		
	Εργαζόμενος	Εργοδότης	Σύνολο	Εργαζόμενος	Εργοδότης	Σύνολο
Παρακράτηση υπέρ e-ΕφΚΑ, ΕΟΠΥΥ	12,47	21,13	33,6	12,47	21,13	33,6
Παρακράτηση υπέρ ΟΑΕΔ και λοιπών λογαριασμών	3,28	3,68	6,96	1,65	1,41	3,06
Σύνολο ασφαλίστρου για μισθωτούς (συνήθη επαγγέλματα)	15,75	24,81	40,56	14,12	22,54	36,66
% επί του συνόλου	38,82%	61,18%	100,00%	38,51%	61,49%	100,00%

Ενώ η σωρευτική μείωση το 2021 για εργαζόμενο και εργοδότη αποτυπώνεται ως ακολούθως:

Σωρευτική μείωση σε ποσοστιαίες μονάδες		
Εργαζόμενος	Εργοδότης	Σύνολο
-0,42	-0,48	-0,9
-1,21	-1,79	-3
-1,63	-2,27	-3,9

Βέβαια, αξίζει να σημειωθεί ότι οι προϋποθέσεις ασφαλίσεως, ο τρόπος υπολογισμού των ημερών ασφαλίσεως των προσώπων ανά κατηγορία, η μισθολογική περίοδος, ο τρόπος υπολογισμού και καταβολής των εισφορών, ο υπόχρεος για την καταβολή τους καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια με την εφαρμογή του παρόντος άρθρου θα καθορίζεται με Κανονισμό.

Αυτό συνεπάγεται ότι, η υπαγωγή των ανωτέρω προσώπων στην ασφάλιση ισχύει από την πρώτη του βου μήνα από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου με την προσθήκη στο άρθρο τέσσερα Ν. 1305/1982 (ΦΕΚ Α' 146).

Επίσης, να αναφερθεί ότι στην ασφάλιση του παρόντος νόμου υπάγονται επίσης και τα μέλη των αστικών συνεταιρισμών που απασχολούνται σε αυτούς και δεν ασφαλίζονται για άλλη επαγγελματική τους δραστηριότητα σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης. Οι ασφαλιστικές εισφορές στην προκειμένη περίπτωση βαρύνουν τον αστικό συνεταιρισμό και τον ενδιαφερόμενο, κατά την αναλογία, που προβλέπουν οι διατάξεις της νομοθεσίας του Ι.Κ.Α. Με κανονισμό ασφαλώς ορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση της ασφάλισης των παραπάνω προσώπων.

Επιπλέον, να σημειωθεί ότι αυτό που προκύπτει από τον νόμο είναι πως οι ασφαλιστικές εισφορές δεν μπορεί να υπολογιστούν σε κατώτερη από την ανάλογη ασφαλιστική κλάση που αντιστοιχεί στο ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη που ισχύει κάθε φορά (Η διάταξη στο τέλος του άρθρου 2 προστέθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 1759/1988 (ΦΕΚ Α' 50)). Επίσης υπάγονται υποχρεωτικά και αυτοδίκαια στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α για όλους τους κλάδους ασφαλίσεως αυτού, καθώς και του Ι.Κ.Α. - Τ Ε.Α.Μ, του Ο.Α.Ε.Δ., του Ο.Ε.Κ. και της Εργατικής Εστίας, οι μη υπαγόμενοι από το ίδιο δικαίωμα στην ασφάλιση άλλου ταμείου πτυχιούχοι των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.), οι οποίοι λαμβάνουν υποτροφίες προς επιμόρφωση και ειδίκευση στα διάφορα κέντρα ερευνών που λειτουργούν στην Ελλάδα ως αυτοτελή ιδρύματα.

Στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α., λόγω χάριν, και για τον κλάδο παροχών ασθένειας σε είδος υπάγονται οι άνεργοι που δεν είναι ασφαλισμένοι σε οποιονδήποτε άλλο δημόσιο ασφαλιστικό οργανισμό και παρακολουθούν τα επιδοτούμενα από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης στα πλαίσια του δεύτερου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και για όλη τη διάρκεια των προγραμμάτων αυτών. Επιπλέον να αναφερθεί ότι οι ασφαλιστικές εισφορές ασφαλισμένου και εργοδότη για την ανωτέρω ασφάλιση υπολογίζονται με βάση το ποσό του εκπαιδευτικού επιδόματος που καταβάλλεται για τις ώρες του προγράμματος, και οι οποίες βαρύνουν τον φορέα υλοποίησης του προγράμματος και αποδίδονται στο Ι.Κ.Α. μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα από αυτόν που καταβλήθηκε το εκπαιδευτικό επίδομα. Η θέση του εργοδότη έναντι του Ι.Κ.Α., με όλες τις απορρέουσες από τη νομοθεσία του ιδρύματος υποχρεώσεις, έχει ο φορέας υλοποίησης του προγράμματος.

Οι παροχές του κλάδου ασθένειας σε είδος του Ι.Κ.Α. αφορούν ατομικά τον ασφαλισμένο και

χορηγούνται από την πρώτη ημέρα παρακολούθησης του προγράμματος και μέχρι το πέρας αυτού. Βέβαια, η ασφάλιση αυτή δεν αναιρεί ούτε αναστέλλει την καταβολή των επιδομάτων που χορηγούνται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας στα άτομα με ειδικές ανάγκες, κατά τη διάρκεια της κατάρτισης τους στα επιδοτούμενα από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο προγράμματα. Εξαιρούνται από τις παραπάνω διατάξεις όλοι όσοι παρακολούθησαν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης που εγκρίθηκαν μέχρι τη δημοσίευση της παρούσας διάταξης και ασφαλίστηκαν σε ιδιωτικό ασφαλιστικό φορέα.

4. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ, ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Ιστορικά, κάνοντας μια αναδρομή γίνεται αντιληπτό ότι η κοινωνική προστασία εισήχθη και τοποθετήθηκε σε ένα ευρύ πλαίσιο κοινωνικής σύμβασης και κράτους πρόνοιας, και υπό αυτήν την έννοια είχε έναν ρητό ή σιωπηρό στόχο να συμβάλει στην κοινωνική συνοχή και την οικοδόμηση του εκάστοτε έθνους. Αντιστρόφως παρατηρείται ότι, τα συστήματα κοινωνικής προστασίας που έχουν ανθίσει σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, τα τελευταία είκοσι χρόνια, τείνουν να επικεντρώνονται στην αντιμετώπιση της οξείας εισοδηματικής φτώχειας και των σχετικών τρωτών σημείων τους, δημιουργώντας ανθεκτικότητα και συμπεριφορές παροχής κινήτρων σχετικά με την διατροφή, την εκπαίδευση ή τις υπηρεσίες υγείας ή την ενδυνάμωση της θέσης των γυναικών. Ενοήθησαν ως απευθυνόμενα σε άτομα ή οικογένειες/ νοικοκυριά και συχνά υλοποιήθηκαν ως έργα και όχι ως συνεχείς δημόσιοι χρηματοδοτούμενοι κρατικοί προγραμματισμοί και προϋπολογισμοί. Μια πιο συστημική και πολιτική προσέγγιση, που εξετάζει το ρόλο της κοινωνικής προστασίας για την κοινωνική ένταξη, την κοινωνική συνοχή

και την οικοδόμηση του έθνους, ως ευθύνη των κρατών πρόνοιας, εκλήφθηκε από την ατζέντα. Πρόσφατα, ωστόσο, υπήρξε μια αλλαγή στο πλαίσιο, επιστρέφοντας στην αναγνώριση της κοινωνικής προστασίας ως συστατικού της κοινωνικής συνοχής, των κοινωνικών συμβάσεων και της οικοδόμησης κράτους ή έθνους. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην αναγνώριση, σε παγκόσμιο επίπεδο, εντατικοποιημένων μορφών διεύρυνσης των ανισοτήτων, επίμονης χρόνιας φτώχειας, εργασιακής φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και τις διαβρωτικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε ευάλωτους πληθυσμούς. Ο πολλαπλασιασμός των εμφύλιων συγκρούσεων στον παγκόσμιο Νότο και των δεξιών λαϊκίστικων τάσεων στον παγκόσμιο Βορρά είναι πρόσθετοι παράγοντες. Κατά συνέπεια, αυξάνεται η προσοχή σε έναν ευρύτερο ρόλο για την κοινωνική προστασία στην εσωτερική πολιτική και την αναπτυξιακή συνεργασία, μεταξύ άλλων σε εύθραυστα πλαίσια. Σε πολυμερές επίπεδο, η ατζέντα των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για το 2030 αναφέρεται στην κοινωνική προστασία με ασύνδετο τρόπο που κατανέμεται στους στόχους. Ασφαλώς όλες οι αναφορές εμφανίζονται σε οικονομικούς στόχους (Στόχος Αειφόρου Ανάπτυξης - ΣΒΑ), σε δεσμεύσεις για καθολική κάλυψη υγείας και αξιοπρεπή εργασία, καθώς και στον στόχο ιδίων κεφαλαίων. Ακόμη και αν η ατζέντα του ΟΗΕ για το 2030 δεν χρησιμοποιεί έννοιες κοινωνικού συμβολαίου ή κράτους πρόνοιας, αυτές οι αναφορές των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, θα μπορούσαν ίσως να ερμηνευτούν ως μια σιωπηρή διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της κοινωνικής προστασίας, δεδομένου ότι καλύπτουν πολλές βάσεις ενός πλασματικού κράτους πρόνοιας.

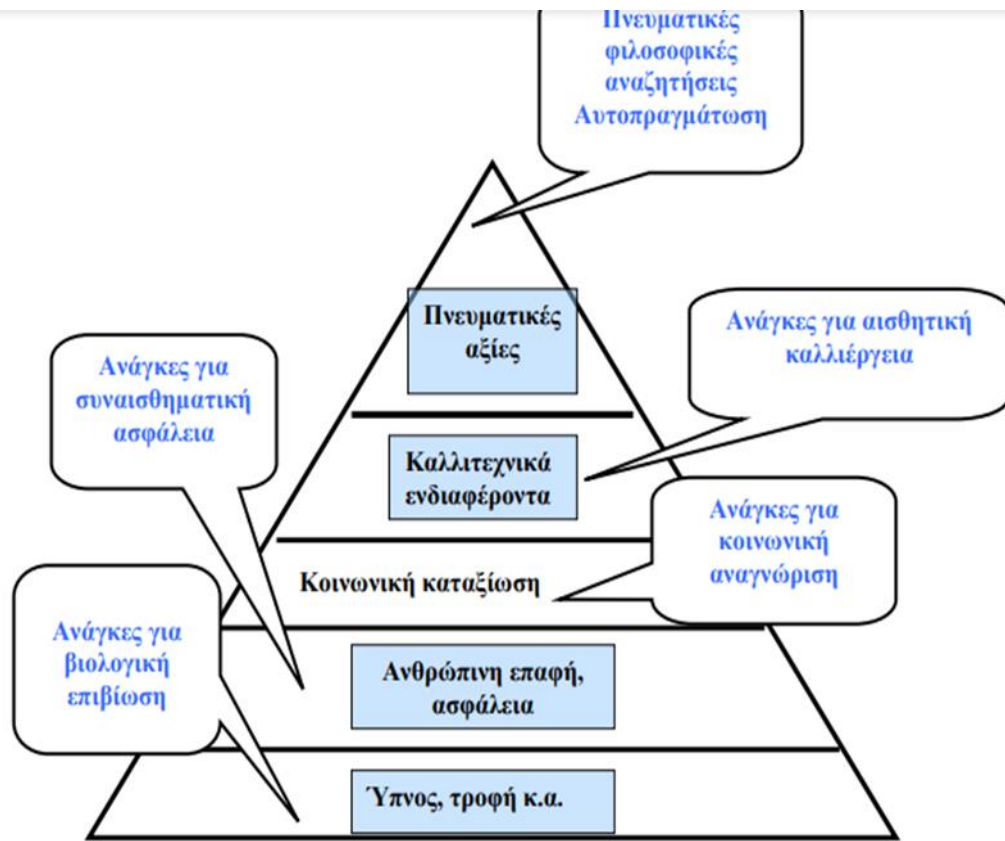
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Αρχικά, οι θεωρητικές προσεγγίσεις που αναπτύχθηκαν για την έννοια της «ανάγκης», αναλύθηκαν μέσα από ψυχολογικές, κοινωνικές και πολιτικές θεωρίες, προκειμένου να κατανοηθεί η συμπεριφορά του ανθρώπου, καθώς επίσης οι δυνατότητες ή και οι αδυναμίες που παρουσιάζει για την ανάπτυξη των διαπροσωπικών του σχέσεων και την προσαρμογή του στο κοινωνικό του περιβάλλον.

Η σύγχρονη ψυχολογία και συγκεκριμένα ο **Plotnic**, αναφέρεται σε δύο βασικές κατηγορίες της ανάγκης. Αυτές είναι οι βιολογικές ανάγκες και οι κοινωνικές ανάγκες. Οι βιολογικές ανάγκες όπως η τροφή ή ο ύπνος είναι θεμελιώδεις για τη διατήρηση της ζωής και είναι κοινές στον άνθρωπο και σε όλα τα ζωντανά πλάσματα. Μπορεί να είναι περιορισμένες σε αριθμό, είναι όμως καθοριστικές για την συμπεριφορά του ατόμου. Από την άλλη, οι κοινωνικές ανάγκες αποκτούνται μέσα από την κοινωνικοποίηση και την εμπειρία και ποικίλλουν βάσει της εκπαίδευσης από τη μία εποχή στην άλλη. Αφορούν στην ουσία την ανάγκη για επιτυχία, ανεξαρτησία, τη συναισθηματική δέσμευση την ανάγκη για φιλία με άλλους κ.α. Συχνά τα όρια ανάμεσα στις βιολογικές και κοινωνικές ανάγκες είναι δυσδιάκριτα διότι πολλές φορές ο άνθρωπος ενεργεί όχι για να καλύψει κάποια βιολογική ανάγκη αλλά κάποια κοινωνική του ερχόμενος σε επαφή με άλλους ανθρώπους.

Ο **Abraham Maslow** έκανε μια ολοκληρωμένη μελέτη κατατάσσοντας τις ανθρώπινες ανάγκες σε μία ιεράρχηση, όπου με τη βοήθεια του σχήματος της πυραμίδας, υποστήριξε ότι στη βάση της κατατάσσονται οι ανάγκες για την ικανοποίηση της βιολογικής ανάγκης, ενώ

στην κορυφή τίθενται οι ανάγκες του ατόμου για αυτοπραγμάτωση καθώς επίσης και οι αναζητήσεις του ανθρώπου είτε αυτές είναι φιλοσοφικές, είτε πνευματικές.



Σύμφωνα με τον **Maslow** όλες οι παραπάνω ανάγκες είναι βασικές. Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει πρώτα να ικανοποιηθούν οι ανάγκες του πρώτου επιπέδου πριν ο άνθρωπος προχωρήσει στο δεύτερο επίπεδο κ.ο.κ.

Ο **Bradshaw** ,σε άλλο επίπεδο, διακρίνει τέσσερις άλλες κατηγορίες αναγκών. Αυτές είναι οι εξής:

1. Κανονιστικές ανάγκες. Αναγνωρίζονται βάσει κανόνων που τίθενται από ειδικούς. Τα επίπεδα των επιδομάτων για παράδειγμα θα πρέπει να καθορίζονται βάσει κάποιων κριτηρίων.

2. Συγκριτικές ανάγκες. Αναδύονται από τη σύγκριση ατόμων με άλλα που δεν αντιμετωπίζουν κάποια ανάγκη. Μια από τις πιο συνηθισμένες χρήσεις αυτής της προσέγγισης είναι η σύγκριση κοινωνικών προβλημάτων σε διαφορετικές περιοχές με σκοπό να καθορισθεί ποια περιοχή θεωρείται περισσότερο στερημένη.

3. Στην ανάγκη που βιώνει το άτομο, και αναφέρεται στην επιθυμία εκ μέρους του ατόμου.

4. Η εκφραζόμενη ανάγκη, που οι άνθρωποι λένε ότι έχουν. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι περιπτώσεις των ατόμων που αιτούνται για παροχή υπηρεσιών.

Ο Κωνσταντίνος Κρεμαλής στο βιβλίο του «Το δικαίωμα του ατόμου για κοινωνική πρόνοια», στο ευρύτερο πλαίσιο το δικαίου της κοινωνικής πρόνοιας αναφέρει ότι: «η ανάγκη είναι η πραγματική κατάσταση ενός ατόμου που στερείται κατά τρόπο απόλυτο ή σχετικό, τους πόρους για να συντηρηθεί ή τα μέσα για να αντιμετωπίσει ορισμένους κινδύνους». Η πραγματική κατάσταση της ανάγκης αφορά την οικονομική αδυναμία (ένδεια), τη μειωμένη εργασιακή ικανότητα, ή δυσμενείς συνέπειες από απρόβλεπτα γεγονότα. Είναι σαφές ότι υπάρχουν ανάγκες, που είναι κοινές σε όλους τους ανθρώπους, χωρίς διακρίσεις σε πολιτισμούς και πολιτικά συστήματα. Οι ανάγκες όμως συνδεδεμένες με το συναισθηματικό κόσμο του ατόμου, είναι δυνατό να διαφοροποιηθούν σε κάποιο βαθμό, είτε γιατί πρόκειται για ανάγκες που δεν εκφράζονται αλλά είναι πραγματικές, είτε γιατί πρόκειται για εκφραζόμενες ανάγκες, που όμως δεν έχουν τη βαρύτητα και σπουδαιότητα μιας πραγματικής ανάγκης. Π.χ. το γεγονός ότι πολλοί γονείς αγοράζουν υπερβολικό αριθμό παιχνιδιών για τα παιδιά τους, μπορεί να ικανοποιούν κατά κάποιο τρόπο μια δική τους ανικανοποίητη παιδική ανάγκη. Αλλά και οι θεωρίες που έχουν κατά καιρούς παρουσιασθεί, έχουν βασισθεί ουσιαστικά στις ανάγκες της εποχής και τον τρόπο ζωής της εκάστοτε κοινωνίας που οι θεωρητικοί αναφέρονται.

4.1 ΕΝΝΟΙΑΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ, ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ ΕΘΝΟΥΣ

Η τοποθέτηση της κοινωνικής προστασίας σε πολιτικό πλαίσιο φέρνει στην επιφάνεια το ζήτημα αν η κοινωνική ένταξη μπορεί να θεωρηθεί προϋπόθεση της οριζόντιας και κάθετης εμπιστοσύνης και της κοινωνικής συνοχής, η οποία με τη σειρά της επηρεάζει την πολιτική σταθερότητα και την οικοδόμηση του έθνους. Αυτό το κομμάτι εξετάζει το ερώτημα εάν η κοινωνική προστασία, που νοείται ως φορολογούμενη κοινωνική βοήθεια καθώς και η εισφορική κοινωνική ασφάλιση, πρέπει και μπορεί να παίζει αυτόν τον ρόλο.

Όσον αφορά την κοινωνική ένταξη, αναμφισβήτητα υπάρχει μια σειρά από κατανοήσεις και ερμηνείες. Η κοινωνική ένταξη ή ο κοινωνικός αποκλεισμός και οι οριζόντιες ανισότητες βασίζονται σε ατομικές και ομαδικές ταυτότητες ως προς το φύλο, την εθνότητα, την τάξη, την κάστα, τις θρησκευτικές ή τις πολιτιστικές πρακτικές, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τη γεωγραφική τοποθεσία και άλλα. Ατομικές ή ομαδικές ταυτότητες που μπορεί να αυτοπροσδιορίζουν πρόσωπα και εξωτερικά να έχουν κατασκευαστεί για να τα εξαιρούν από την απασχόληση, τις οικονομικές ευκαιρίες, τα περιουσιακά στοιχεία, από την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και υποδομές ή/και από πολιτική συμμετοχή.

Ο αποκλεισμός μεταφράζεται σε εισοδηματική φτώχεια ή περιορισμένη παραγωγικότητα, πείνα και υποσιτισμό. Επίσης, σε κακή υγεία, χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης, απρεπή στέγαση και έλλειψη κινητικότητας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μεγάλα βάρη σε επίπεδο περίθαλψης και απουσία πολιτικής φωνής και εκπροσώπησης. Επιπλέον να σημειωθεί ότι ο αντίκτυπος είναι πιο έντονος για γυναίκες, κορίτσια και για άτομα με κάποιου είδους αναπηρία. Η υπονόμευση των εθνικών κρατών, και στο πιο ακραίο, οι ένοπλες συγκρούσεις, συχνά τροφοδοτούνται από διαδικασίες κοινωνικού αποκλεισμού, ακόμη και όταν η άμεση ώθηση προέρχεται από άλλους παράγοντες. Βέβαια, αυτά τα φαινόμενα δεν παρατηρούνται συνήθως ανάμεσα σε ευρωπαϊκά

κράτη, αλλά σε κράτη άλλων ηπείρων. Ως εκ τούτου, η κοινωνική ένταξη μπορεί να νοηθεί ως συνέπεια της κοινωνικής εμπιστοσύνης και προϋπόθεση για την κοινωνική συνοχή.

Η κοινωνική συνοχή είναι μια πολυδιάστατη έννοια. Υποδηλώνει ισχυρές κοινωνικές σχέσεις, κοινές αξίες, κοινό αίσθημα ταυτότητας και την αίσθηση του να ανήκεις σε μια συγκεκριμένη κοινότητα, μερικές φορές μετρούμενη από το επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ της κοινωνίας. Έχει χαρακτηριστεί ως «η κόλλα που συγκρατεί την κοινωνία». «Η κοινωνική συνοχή αναφέρεται τόσο στις κάθετες όσο και στις οριζόντιες σχέσεις μεταξύ των μελών της κοινωνίας που χαρακτηρίζονται από ένα σύνολο συμπεριφορών και κανόνων που περιλαμβάνουν εμπιστοσύνη, ταυτότητα χωρίς αποκλεισμούς και συνεργασία για το κοινό καλό» (Loewe 2019). Η κοινωνική συνοχή έχει οριστεί πως σχετίζεται με την αμοιβαιότητα και την εμπιστοσύνη και κατ' αυτόν τον τρόπο προσδιορίζεται σε δύο επίπεδα από μια σχέση που σχετίζεται με τη φύση και την ποιότητα των διαπροσωπικών και κοινωνικών σχέσεων, και από μια διάσταση που αναφέρεται στα πρότυπα και την έκταση της κατανομής των πόρων και των ευκαιριών που υπάρχουν.

Είναι, όμως, απαραίτητο να εμβαθύνουμε αυτήν την έννοια της κοινωνικής συνοχής, καθώς ενσωματώνονται τόσο οι σχεσιακές όσο και οι διανεμητικές πτυχές μιας κοινωνίας έχοντας εμφανώς μια διάσταση ισχύος και ιεραρχίας (Spicker 2020) που παίζει ρόλο στον σχεδιασμό και την παροχή κοινωνικής προστασίας. Συνεπώς, οι τρόποι συμμετοχής πρέπει να ληφθούν υπόψιν στην συζήτηση, αφού παρουσιάζουν αυτό ως το δικαίωμα στην ενεργητικότητα του πολίτη, βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική κοινωνική προστασία.

Η κοινωνική συνοχή μπορεί να υποστηριχθεί από πολιτικές - στην προκειμένη περίπτωση προγράμματα και μέτρα κοινωνικής προστασίας - που βελτιώνουν την κοινωνική ένταξη και την εμπιστοσύνη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα σε δεύτερο επίπεδο την ενίσχυση και οικοδόμηση του έθνους. Όσον αφορά τους υποκειμενικούς μετασχηματισμούς σε μικρό - ή προσωπικό - επίπεδο, μπορούν να οδηγήσουν σε αισθήματα αξιοπρέπειας και σεβασμού, ενώ σε κοινοτικό επίπεδο, μπορούν να ενισχύσουν την κοινωνική ένταξη. Από την άλλη, σε μακροοικονομικό επίπεδο μπορούν να έχουν μετασχηματιστική επίδραση στις σχέσεις κράτους -πολιτών και στο κοινωνικό συμβόλαιο. Συγκεκριμένα για τις χώρες της Ευρώπης, είναι ορατό πως η ανάλυση της Στρατηγικής Ευρώπης 2020 και κατ' επέκταση όλες οι διαρθρωτικές αλλαγές που συνέβησαν τόσο στην Ελλάδα, όσο και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, πως φέρνουν στην επιφάνεια εύλογες απορίες, όπως αν είναι εφικτός ο συνδυασμός της κοινωνικής συνοχής σε μια κοινωνία εθισμένη στον άγριο πολιτικό λόγο και στη συγκρουσιακή πολιτική πρακτική. Μέσα από την παρουσίαση και συσχέτιση των διάφορων στατιστικών στοιχείων και χρήσης των πηγών - δημοσιεύσεων - αναφορών σε αυτές, γίνεται προσπάθεια διευκρίνησης της αλλαγής που έχει συντελεστεί τα τελευταία χρόνια στα επίπεδα άσκησης κοινωνικής πολιτικής και στην εξέλιξη του κράτους πρόνοιας στην Ευρώπη. Ανατρέχοντας σε συζητήσεις για το κράτος πρόνοιας, έχει επιδειχθεί ομοφωνία όπου νεοφιλελεύθεροι, παραδοσιακοί σοσιαλιστές και τεχνοκράτες συμφωνούν για την κρίση του δείχνοντας να αντιμάχονται την επιστημονική ερμηνεία του φαινομένου. Ωστόσο, η υπόθεση της κρίσης δεν ευσταθεί και το κοινωνικό κράτος - κοινωνική πολιτική βρίσκονται σε μια πορεία αλλαγής και μεταμόρφωσης, που επιβάλλεται από τα νέα οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά δεδομένα. Η κρίση επομένως είναι μια κρίση ανάπτυξης και αλλαγής και όχι μια κρίση αποτυχίας και κατάρρευσης. Ο

στόχος σίγουρα είναι να δημιουργηθεί αμοιβαιότητα μεταξύ κυβέρνησης και πολιτών και ισορροπίες στις σχέσεις κράτους -κοινωνίας, υποδηλώνοντας ότι συγκεκριμένες μορφές κοινωνικής προστασίας και η μεταρρύθμισή της μπορούν να χρησιμεύσουν για την ενίσχυση του κοινωνικού συμβολαίου. Το ζήτημα σε αυτό το κομμάτι παρουσιάζεται σε τρία επίπεδα. Αρχικά σε κανονιστικό επίπεδο, τίθεται το θέμα αν θα πρέπει η κοινωνική προστασία θα παίζει ρόλο στη δημιουργία ή την εμβάθυνση της κοινωνικής συνοχής. Έπειτα σε επίπεδο πολιτικής, τίθεται το θέμα του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει η κοινωνική προστασία. Και τέλος σε εμπειρικό επίπεδο αναζητούνται τα στοιχεία έχουν που συγκεντρωθεί σχετικά με την συνάφεια ή την καταλληλότητά τους για τη σφυρηλάτηση της ένταξης, της εμπιστοσύνης και της κοινωνικής συνοχής.

Όσον αφορά το κανονιστικό επίπεδο, η κοινωνική προστασία κατοχυρώνεται ως ανθρώπινο δικαίωμα στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στα δύο Σύμφωνα για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα, αλλά και πιο πρόσφατα στην Ατζέντα του ΟΗΕ για το 2030. Όταν η πολιτική κοινωνικής προστασίας αφαιρείται από μια κοινωνική σύμβαση, το κράτος έχει υποχρέωση έναντι των πολιτών του να παρέχει δίκαιη πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες ή να διευκολύνει την πρόσβαση στην απασχόληση και τα εισοδήματα. Ιστορικά, πολλές χώρες έχουν δεσμευτεί για ένα κράτος πρόνοιας ή για κοινωνικό συμβόλαιο στα συντάγματά τους. Τέτοιες δηλώσεις αποτελούν τη κανονιστική βάση και υποχρέωση για την κρατική δράση όσον αφορά την κοινωνική προστασία. Στο επίπεδο της πολιτικής, τα επιχειρήματα για την χρήση προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας για την δημιουργία κοινωνικής συνοχής και την προώθηση ενός εθνικού κράτους πρέπει να αλληλοεπιδρούν με τις τρεις διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού ή με την οικοδόμηση οριζόντιας και κάθετης εμπιστοσύνης. Τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας θα πρέπει να επιτύχουν στην αύξηση της πρόσβασης των πολιτών στην απασχόληση και τα εισοδήματα, ή τουλάχιστον στην σταθεροποίηση μιας προβλεψιμότητας του εισοδήματός τους, με απώτερο σκοπό να αυξήσουν τους οικονομικούς τους πόρους πάνω από το επίπεδο της φτώχειας. Το ένα πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας που έχει σχεδιαστεί με πρίσμα ένταξης μπορεί να επιτρέψει σε άτομα μιας κοινωνικά αποκλεισμένα να έχουν πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης που βασίζονται στην αγορά (βλ. προγράμματα ΟΑΕΔ για την Ελλάδα). Διαφορετικά, τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας μπορεί να λάβουν τη μορφή προγράμματος απασχόλησης-σχέδιο δημοσίων έργων ή επιδοτούμενη απασχόληση σε υπάρχοντες χώρους εργασίας. Εάν η κοινωνική προστασία επιτρέπει την αποκλειστική πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και υποδομές, τότε και αυτό μπορεί να συμβάλει στην κοινωνική συνοχή. Στην πραγματικότητα, έχουν ενσωματωθεί αρκετά προγράμματα κοινωνικής βοήθειας με στόχο την ενδυνάμωση των γυναικών και την ισότητα των φύλων, ή ακόμα και για παιδιά ή ηλικιωμένους. Εναλλακτικά, οι πολιτικές και τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα την οικοδόμηση μιας κάθετης εμπιστοσύνης μεταξύ των πολιτών της κυβέρνησή τους, εάν τα προγράμματα αυτά τους επιτρέπουν καλύτερη πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες ή σε κοινωνικές υποδομές προς όλους τους τομείς. Για να ενισχυθεί η κάθετη εμπιστοσύνη και η κοινωνική συνοχή, η κυβερνητική προσπάθεια πρέπει να προωθήσει ένα κράτος πρόνοιας που προσπαθεί να είναι χωρίς αποκλεισμούς, δίκαιο και διαφανές. Ακόμη και αν η ποιότητα της υποκειμενικά αντιληπτής ή de facto κοινωνικής ένταξης είναι περιορισμένη, λόγω των ιδιοτροπιών της

υλοποίησης ή της χρηματοδότησης του προγράμματος, οι πολίτες - ή ακόμη και οι επιλέξιμοι κάτοικοι - μπορούν να αναγνωρίσουν και να εκτιμήσουν την κυβέρνηση, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της κάθετης εμπιστοσύνης. Ωστόσο, αυτά τα αποτελέσματα μπορούν επίσης να πάνε προς την αντίθετη κατεύθυνση. Εάν, για παράδειγμα, ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα υιοθετηθεί κυρίως από καλύτερα ενημερωμένες ή καλύτερα τοποθετημένες ελίτ και μέλη της μεσαίας τάξης, τότε μπορεί να επιδεινώσει τις υπάρχουσες ανισότητες. Αυτό μπορεί να είναι ακούσιο, ή να είναι ένα συστηματικό πρόβλημα, που προκύπτει από την παροχή πελατειακών ή διεφθαρμένων υπηρεσιών. Συνεπώς είναι εμφανές ότι τόσο η οριζόντια όσο και η κάθετη εμπιστοσύνη θα κινδύνευαν να υπονομευτούν. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι αυτά τα προγράμματα έχουν επίδραση στην κοινωνική συνοχή, είναι επίσης σημαντικό η κυβέρνηση να κοινοποιήσει τον ρόλο της στο πρόγραμμα - είτε μέσω της άμεσης χρηματοδότησής της από δημόσια έσοδα, είτε ως μεταφορά άλλων πόρων που έχει κινητοποιήσει. Αυτό υποδηλώνει ότι η επικοινωνία καθώς και η αλλαγή συμπεριφοράς είναι ζωτικής σημασίας για ένα πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας, το οποίο θα συμβάλει στην κάθετη και οριζόντια εμπιστοσύνη. Ακολουθούν ορισμένα ανέκδοτα παραδείγματα, που επικεντρώνονται κυρίως στις προθέσεις ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής.

Δεδομένου ότι η κοινωνική συνοχή συνήθως δεν αποτελεί πρωταρχικό στόχο των προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας, μόνο μερικές από τις διαθέσιμες μελέτες έχουν αναλύσει εμπειρικά τον αντίκτυπο αυτών των προγραμμάτων στην κοινωνική συνοχή. Στην συνέχεια, αναφέρονται εκείνα τα προγράμματα των οποίων οι αρχικοί στόχοι ή πρόθεση περιλάμβαναν την προώθηση ορισμένων στοιχείων κοινωνικής συνοχής. Ακόμα και για αυτά τα παραδείγματα, ωστόσο, τα συμπεράσματα δεν βασίζονται σε ισχυρά στοιχεία, όπως συμβαίνει με αποτελέσματα όπως η φτώχεια, η διατροφή ή η κατάσταση της υγείας. Μια δημοφιλής μορφή προγραμματισμού κοινωνικής προστασίας στην οποία θα μπορούσε κανείς να αποδώσει ένα φαινόμενο οικοδόμησης του έθνους περιλαμβάνει μεταφορές με τη μορφή κατηγορικής στόχευσης για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού που σχετίζεται με την ηλικία, επιδόματα παιδιών και κοινωνικές συντάξεις. Όλα τα προαναφερθέντα αποτελούν δικαίωμα στήριξης εισοδήματος που δεν συνδέεται με καμία προηγούμενη εισφορά, μεταφέροντας έτσι μια αίσθηση δικαιωμάτων και ιθαγένειας, ή γενικότερα μια αίσθηση του ανήκειν. Μπορούν να χρησιμεύσουν ως ένα πολιτικά ενοποιητικό πρόγραμμα - εάν κάθε ηλικιωμένος ή κάθε παιδί στην χώρα λαμβάνει κυβερνητική υποστήριξη. Σε χώρες με προοδευτικό φορολογικό σύστημα, η επιδότηση για παιδιά μπορεί επιπλέον να έχει αναδιανεμητική επίδραση - συστατικό στοιχείο των καλά λειτουργούντων κρατών πρόνοιας, δείχνοντας την απαραίτητη εμπιστοσύνη στον τρόπο διακυβέρνησης. Η αυξημένη κοινωνική σύνταξη επίσης φέρεται να συνέβαλε σε ένα υποκειμενικό αίσθημα του ανήκειν στο κράτος. Οι πολίτες σε απομακρυσμένες περιοχές δήλωσαν ότι η κεντρική κυβέρνηση «έκανε κάτω» για αυτούς, παρόλο που είχε μικρό οικονομικό αντίκτυπο στη ζωή τους. Επιπλέον, είναι σύνηθες το επίδομα παιδιού να προκαλεί αύξηση στο ποσοστό γεννήσεων από 40 σε άνω του 90 % σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Σε άλλα πλαίσια, ο ρόλος της κοινωνικής προστασίας με στόχο την κοινωνική συνοχή και την κάθετη εμπιστοσύνη εκδηλώνεται κάθε φορά που οι κυβερνήσεις σκοπεύουν να υποβαθμίσουν ή να καταργήσουν τα κεκτημένα δικαιώματα. Για παράδειγμα, οι διαμαρτυρίες

που αντιδρούν στη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση στην Γαλλία απεικονίζουν πώς το δικαίωμα στην ασφάλεια γήρατος υπό καθορισμένες συνθήκες λειτουργεί ως «κόλλα» και η κοινωνική συνοχή μπορεί γρήγορα να διαλυθεί όταν αυτή η κόλλα διαλύεται. Η πρόθεση είναι σημαντική. Ωστόσο, το εύρος του προγράμματος, οι μηχανισμοί υλοποίησης, η αξιοπιστία και η σταθερότητα της χρηματοδότησης είναι αυτά που καθορίζουν τα αποτελέσματα των προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας και, ως εκ τούτου, θα ήταν πιο ενδεικτικά των επιπτώσεων στην κοινωνική συνοχή και την εμπιστοσύνη.

4.2 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Αυτή η υπό-ενότητα εξηγεί πώς η κοινωνική προστασία βοηθά στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης. Η οικονομική ανάπτυξη δίνει έμφαση στην ενίσχυση του οικονομικού δυναμικού των παραγόντων σε μια οικονομία και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, μέσω της αύξησης της ευρείας ευημερίας και, συνεπώς, της μείωσης της φτώχειας. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας, περίπου 736 εκατομμύρια άνθρωποι ζούσαν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας το 2015. Μια άλλη εκτίμηση πάλι, ο Παγκόσμιος Δείκτης Πολυδιάστατης Φτώχειας, προσδιορίζει περίπου 1,45 δισεκατομμύρια ανθρώπους ως φτωχούς, και από αυτούς, περίπου οι μισοί από αυτούς - δηλαδή 706 εκατομμύρια - αντιμετωπίζουν σοβαρές στερήσεις και θεωρούνται άποροι. Η κοινωνική προστασία δεν παρέχει μόνο εισοδηματική ασφάλεια σε όσους είναι παγιδευμένοι σε ακραία φτώχεια, αλλά συμβάλλει επίσης στους καθοριστικούς παράγοντες της μακροπρόθεσμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης. Το κάνει μέσω τριών διαύλων. Αρχικά την ενίσχυση της παραγωγικής ικανότητας των φτωχότερων, επιτρέποντας στα νοικοκυριά να διαθέσουν και να επενδύσουν αποτελεσματικά πρόσθετους πόρους σε δραστηριότητες δημιουργίας εισοδήματος. Έπειτα, με την δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου, κάτι που επηρεάζει τις τάσεις της ανισότητας εισοδήματος και της συνολικής ζήτησης σε ολόκληρη την οικονομία. Η κοινωνική προστασία παίζει καθοριστικό ρόλο στο σπάσιμο του φαύλου κύκλου της φτώχειας, ο οποίος διαιωνίζεται λόγω της εμπλοκής σε έναν χαμηλό κύκλο επενδύσεων και χαμηλής απόδοσης. Τα στοιχεία έχουν δείξει ότι η κοινωνική προστασία μπορεί να επηρεάσει τις αποφάσεις παραγωγής επιτρέποντας στα νοικοκυριά να διαθέσουν και να επενδύσουν αποτελεσματικά πρόσθετους πόρους σε δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία δημιουργίας εισοδήματος. Αυτές οι αποφάσεις παραγωγής μπορούν να οδηγήσουν σε αυξημένη παραγωγικότητα και ανθεκτικότητα σε φτωχά νοικοκυριά. Τέλος, η αυξημένη οικονομική στήριξη των φτωχών νοικοκυριών μπορεί, συνολικά και με την πάροδο του χρόνου, να οδηγήσει σε οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Επιπλέον, οι ενισχύσεις κοινωνικής προστασίας, άμεσα και έμμεσα, συνέχισαν την οικονομική δραστηριότητα ενόψει των εισοδηματικών διαταραχών, όχι μόνο των φτωχότερων νοικοκυριών, αλλά των νοικοκυριών που ανήκουν σε όλα τα εισοδηματικά στρώματα. Επιπλέον, μακροπρόθεσμα, η κοινωνική προστασία μπορεί να συμβάλει στην συσσώρευση ανθρώπινου κεφαλαίου και στα αποτελέσματα της αγοράς εργασίας, δηλαδή στην απασχόληση και τα κέρδη, τα οποία με τη σειρά τους επιτρέπουν επίσης οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς.

Τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας περιλαμβάνουν διαφορετικά μέσα, που απευθύνονται σε συμμετέχοντες με διαφορετικές οικονομικές ικανότητες. Συνήθως, περιλαμβάνουν τρεις τύπους: κοινωνική βοήθεια, κοινωνική ασφάλιση και προγράμματα και πολιτικές για την αγορά εργασίας. Τα αποδεικτικά στοιχεία μικρό- επιπέδου που αναφέρονται σε αυτό το κεφάλαιο αντλούνται σε μεγάλο βαθμό από τις αξιολογήσεις των προγραμμάτων κοινωνικής βοήθειας και εντός αυτών των κυρίως προγραμμάτων μεταφοράς μετρητών. Παρόμοια στοιχεία σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση στις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως στις φτωχότερες χώρες, είναι σπάνια. Η κάλυψη της κοινωνικής ασφάλισης στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι χαμηλή και περιορίζεται κυρίως στους υπαλλήλους του δημόσιου τομέα. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στους θεσμικούς περιορισμούς και στην ευρεία και επίμονη ανεπίσημη κατάσταση που οδηγεί σε χαμηλή ικανότητα εισφοράς και παράνομα εισοδήματα μεταξύ των φτωχών. Ως αποτέλεσμα, υπάρχουν λίγες ποσοτικές μελέτες για τον αντίκτυπο των συστημάτων εισφορών κοινωνικής ασφάλισης στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι τα ασφαλιστικά προγράμματα όπως η ασφάλιση των καλλιεργειών, η μικροασφάλιση ή η ασφάλιση με βάση την κοινότητα μπορούν να διαδραματίσουν παρόμοιο ρόλο με τα προγράμματα κοινωνικής βοήθειας βοηθώντας άτομα και νοικοκυριά να διαχειριστούν συγκεκριμένους κινδύνους διαβίωσης και εισοδήματος, αποτρέποντας και μειώνοντας έτσι την φτώχεια και την στέρηση. Οι στόχοι των προγραμμάτων της αγοράς εργασίας περιλαμβάνουν την βελτίωση της ατομικής απασχόλησης και της παραγωγικότητας και τη δημιουργία περισσότερων, και υψηλότερης ποιότητας, θέσεων εργασίας. Σε πλαίσιο αναπτυσσόμενων χωρών, τέτοια προγράμματα είναι συχνά προσανατολισμένα στην υποστήριξη της αυτοαπασχόλησης και της μικροεπιχειρηματικότητας.

Σε μακροοικονομικό επίπεδο, δεν υπάρχουν ακόμη στοιχεία για την αιτιώδη επίδραση της κοινωνικής προστασίας στην οικονομική ανάπτυξη σε όλες τις χώρες. Τα επίπεδα κάλυψης της κοινωνικής προστασίας συσχετίζονται με τα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης, με μόνο 10% κάλυψη κοινωνικής ασφάλισης στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, ενώ 20 έως 60 % στις χώρες μεσαίου εισοδήματος και σχεδόν 100 % στις περισσότερες βιομηχανικές χώρες. Αυτή η ενότητα περιγράφει και σκιαγραφεί ορισμένα στοιχεία για τους διάφορους διαύλους μέσω των οποίων η κοινωνική προστασία επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη. Στην επόμενη ενότητα, περιγράφονται οι παράγοντες πολύ χαμηλού επιπέδου και τους τρόπους μέσω των οποίων η κοινωνική προστασία επηρεάζει τις αποφάσεις παραγωγής, ιδίως για τα φτωχά νοικοκυριά, στον βαθμό που αυτές οι αποφάσεις αφορούν κάποιον ατομικά ή σε επίπεδο νοικοκυριού και οδηγούν σε αυξημένη παραγωγή και παραγωγικότητα της οικιακής μονάδας παραγωγής, παρέχοντας ένα μονοπάτι για πιο περιεκτική οικονομική ανάπτυξη σε μακροοικονομικό επίπεδο. Βελτιωμένη υγεία, γνωστική ικανότητα και ανάπτυξη δεξιοτήτων σε ατομικό επίπεδο δημιουργούν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη.

4.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Τα φτωχά νοικοκυριά συχνά πρέπει να εργάζονται στο πλαίσιο των αγορών που λείπουν ή δεν λειτουργούν καλά, οι οποίες περιορίζουν την πρόσβαση στην γη, τις τεχνολογίες, τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και ασφάλειες και τις αγορές για να πουλήσουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους. Περίπου το 80 % των ακραίων φτωχών ζουν σε αγροτικές περιοχές, έχοντας συνήθως υψηλό βαθμό απομόνωσης και χαμηλή πρόσβαση σε πληροφορίες, υπηρεσίες και υποδομές. Οι περισσότεροι βασίζονται στην γεωργία και τις συναφείς δραστηριότητες και τους φυσικούς πόρους ως πηγή βιοπορισμού που παρέχει χαμηλό και ασταθές εισόδημα, ή στην περίπτωση μισθωτής απασχόλησης, άτυπων και επισφαλών θέσεων εργασίας. Αυτοί οι παράγοντες υπονοούν ότι είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι σε κραδασμούς, όπως φυσικές καταστροφές, γεγονότα που σχετίζονται με το κλίμα και οικονομικά σοκ, όπως οι διακυμάνσεις των τιμών. Τα οικονομικά σοκ μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τις στρατηγικές διαβίωσης που τους αφήνουν ακόμη πιο ευάλωτους σε μελλοντικές κρίσεις και συνεπώς συμβάλλουν στην χρόνια φτώχεια και στις παγίδες της φτώχειας που εμποδίζουν την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Σε αυτό το πλαίσιο, η απόφαση ενός νοικοκυριού συχνά δεν βασίζεται σε αυτό που θα ήταν πιο κερδοφόρο μακροπρόθεσμα, αλλά μάλλον σε αυτό που θα εξασφάλιζε ότι θα έχουν αρκετά για να τα βγάλουν πέρα βραχυπρόθεσμα. Για παράδειγμα, τα αγροτικά νοικοκυριά απαιτούν ρευστότητα σε ορισμένες περιόδους του έτους και η αδυναμία πρόσβασης σε πιστώσεις για να πραγματοποιήσουν τις απαιτούμενες επενδύσεις κεφαλαίου και εργασίας κατά τη διάρκεια αυτών των κρίσιμων περιόδων έχει άμεσο αντίκτυπο στην παραγωγικότητά τους. Ομοίως, ελλείπει ασφαλιστικών αγορών, τα νοικοκυριά λαμβάνουν αποφάσεις παραγωγής με στόχο την αντιστάθμιση κινδύνου, αντί να κάνουν την πιο αποτελεσματική χρήση των πόρων των νοικοκυριών για να δημιουργήσουν το υψηλότερο εισόδημα νοικοκυριού. Οι κίνδυνοι αυξάνονται περαιτέρω σε ασταθείς αγορές με ατελείς πληροφορίες.

Υπάρχει τώρα ένα σημαντικό σύνολο στοιχείων για τις επιπτώσεις της κοινωνικής προστασίας στην παραγωγή. Αυτές οι επιπτώσεις στην παραγωγή αυξάνουν τη δημιουργία εισοδήματος, άρα την ικανότητα φτωχών νοικοκυριών που μπορεί να προσφέρει ένα κανάλι για την παροχή οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς για μια χρονική περίοδο. Οι παραγωγικές επιπτώσεις προκύπτουν μέσω τριών οδών. Αρχικά με την απελευθέρωση των περιορισμών ρευστότητας, η οποία επιτρέπει την επένδυση πρόσθετων πόρων και καθιστά δυνατή την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων, συμπεριλαμβανομένης της μειωμένης ανάγκης για αρνητικές στρατηγικές αντιμετώπισης, επιτρέποντας μάλιστα την ανακατανομή των οικιακών πόρων όπως η εργασία και η γη σε πιο παραγωγικές χρήσεις.

Πρώτον, η κοινωνική προστασία επιτρέπει στα νοικοκυριά να επενδύσουν πρόσθετους πόρους στις δραστηριότητες δημιουργίας εισοδήματος απελευθερώνοντας περιορισμούς ρευστότητας τόσο άμεσα (μέσω παραλαβής μετρητών) όσο και έμμεσα (μέσω αύξησης της πιστοληπτικής ικανότητας και αύξησης των αποταμιεύσεων).

Στην Ολλανδία, το Πρόγραμμα Επιχορήγησης Παιδιού οδήγησε σε αύξηση της χρήσης γεωργικών εισροών, συμπεριλαμβανομένων των σπόρων, των λιπασμάτων και της μισθωτής

εργασίας, καθώς και των γεωργικών εργαλείων. Η ανάπτυξη στην χρήση των εισροών αντανακλάται στην αύξηση της αξίας της συνολικής παραγωγής. Η αυξημένη παραγωγή πωλήθηκε κυρίως στην αγορά ενώ δεν καταναλώθηκε σε αγροκτήματα, όπως αντικατοπτρίζεται από την αύξηση των γεωργικών πωλήσεων. Η αύξηση της αξίας της γεωργικής παραγωγής είναι επίσης ορατή στην Ιταλία και την Ισπανία.

Δεύτερον, η κοινωνική προστασία επιτρέπει επίσης στα νοικοκυριά να ασκούν αποτελεσματική διαχείριση κινδύνου σε παραγωγικές δραστηριότητες. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ελλείπει ελλιπών ή κακής λειτουργίας πιστωτικών και ασφαλιστικών αγορών, τα νοικοκυριά συχνά λαμβάνουν αποφάσεις παραγωγής σε σύντομο χρονικό ορίζοντα, κλειδώνοντας τους πόρους τους σε περιουσιακά στοιχεία και δραστηριότητες που δημιουργούν εισόδημα και δεν παρέχουν απαραίτητα το υψηλότερο αναμενόμενο εισόδημα, αλλά αντίθετα αν εκπληρώσει τον σκοπό της αντιστάθμισης έναντι του κινδύνου που προκαλείται από μεταβατικά σοκ εισοδήματος. Τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας, όπως οι μεταφορές μετρητών, λειτουργούν ως μορφή ασφάλισης και δίνουν την δυνατότητα στα νοικοκυριά να μειώσουν τις αναποτελεσματικές προληπτικές τους αποταμιεύσεις, να μειώσουν την αποστροφή κινδύνου για να πραγματοποιήσουν επικερδείς επενδύσεις και ταυτόχρονα να αποφύγουν τις στρατηγικές αντιμετώπισης αρνητικών κινδύνων στις οποίες μπορούν να καταφύγουν τα φτωχά αγροτικά νοικοκυριά όταν κλονιστούν τα εισοδήματά τους. Αυτές οι στρατηγικές συνήθως περιλαμβάνουν πωλήσεις κινδύνου περιουσιακών στοιχείων, απόκτηση μη βιώσιμου χρέους ή αλλαγή τρόπων διατροφής. Τα στοιχεία δείχνουν, αντίθετα, ότι οι μεταφορές μετρητών συμβάλλουν στην αποπληρωμή του χρέους, στην εξοικονόμηση και στη μείωση των δανείων. Οι μεταφορές μετρητών επιτρέπουν επίσης σε αυτά τα νοικοκυριά να διαχειρίζονται καλύτερα τον κίνδυνο, επιτρέποντας στους δικαιούχους να «επανεισάγουν» στα υπάρχοντα κοινωνικά δίκτυα, τα οποία αντιπροσωπεύουν ως ρυθμιστές καταμερισμού του κινδύνου.

Τρίτον, η κοινωνική προστασία ενισχύει την παραγωγή του νοικοκυριού. Επίσης, δίνοντας κίνητρα στην ανακατανομή των πόρων από λιγότερο σε πιο παραγωγικές χρήσεις (για παράδειγμα, από την καθημερινή μισθολογική εργασία έως την αγροτική παραγωγή). Στο πλαίσιο των φτωχών αγροτικών νοικοκυριών, μια στρατηγική για την υπέρβαση των πιστωτικών περιορισμών και την κάλυψη των αναγκών κατανάλωσης ή επενδύσεων είναι η παροχή περιστασιακής εργασίας. Στον βαθμό που οι μεταβιβάσεις επιτρέπουν στα νοικοκυριά να μειώσουν την περιστασιακή εργασία και να μετακινηθούν στην αγροτική εργασία, μειώνουν την αβεβαιότητα και επιτρέπουν στα νοικοκυριά να κατανέμουν την εργασία τους πιο αποτελεσματικά.

Αν και τα στοιχεία αφορούν την κοινωνική βοήθεια, η κοινωνική ασφάλιση, εάν καλύπτει τους σχετικούς κινδύνους για τα νοικοκυριά των μικρών ιδιοκτητών, θα μπορούσε δυνητικά να έχει παρόμοιες επιπτώσεις στην εξομάλυνση της κατανάλωσης, στη διαχείριση κινδύνων και στην μείωση των αρνητικών στρατηγικών αντιμετώπισης, παρέχοντας βεβαιότητα εισοδήματος και πρόσθετους πόρους σε περίπτωση σοκ. Τα υπάρχοντα στοιχεία για τη γεωργική ασφάλιση, κάνοντας χρήση τον δείκτη καιρού υποδηλώνουν ότι υπάρχουν πράγματι τέτοιες επιπτώσεις. Πολλές φορές θα λέγαμε μάλιστα πως είναι καταστροφικές, ειδικά στην εποχή μας με τις έντονες κλιματικές αλλαγές.

Για εξαιρετικά φτωχά νοικοκυριά, ωστόσο, η αδυναμία τους να πληρώσουν εισφορές μπορεί να περιορίσει σημαντικά την πρόσβαση σε ανταποδοτική ασφάλιση.

Οι επιπτώσεις των προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας, όπως περιγράφονται παραπάνω, ποικίλλουν ανάλογα με τον σχεδιασμό τους και το πλαίσιο μέσα στο οποίο εφαρμόζονται. Επισημαίνουμε παρακάτω συγκεκριμένες πτυχές που πρέπει να ληφθούν υπόψη.

4.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εκτός από τη συσσώρευση φυσικού κεφαλαίου, βασικό χαρακτηριστικό και συνεισφορά στην οικονομική ανάπτυξη και αύξηση της κατά κεφαλήν παραγωγής και παραγωγικότητας είναι η ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου, η εκπαίδευση του, η κατάρτισή των δεξιοτήτων του και η πρόσβαση σε κερδοφόρα απασχόληση. Εκτός από τον καλά τεκμηριωμένο άμεσο αντίκτυπο στην ατομική παραγωγικότητα και τα κέρδη, η διαθεσιμότητα ανθρώπινου κεφαλαίου είναι απαραίτητη για την αλλαγή της δομής της παραγωγής προς τομείς υψηλών δεξιοτήτων, την δημιουργία οικονομικής δραστηριότητας και θέσεων εργασίας σε τομείς υψηλής παραγωγικότητας που απαιτούν δεξιότητες και την αύξηση της παραγωγικότητας.

Πολλά προγράμματα μεταφοράς μετρητών στις αναπτυσσόμενες χώρες έχουν σαφή στόχο να συμβάλουν στην απόκτηση ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω αυξημένης φοίτησης στο σχολείο. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα σχολικά προγράμματα διατροφής και μεταφοράς μετρητών υπό όρους. Και τα δύο παρέχουν εισόδημα, σε είδος ή σε μετρητά, υπό την προϋπόθεση της φοίτησης στο σχολείο και έτσι δημιουργούν κίνητρα για τα νοικοκυριά να στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο αντί να τα βάζουν να εργαστούν για να συμπληρώσουν το πενιχρό εισόδημά τους. Η κοινωνική ασφάλιση δεν έχει παρόμοια αποτελέσματα άμεσου κινήτρου, αλλά, επιτρέποντας την εξομάλυνση της κατανάλωσης και τις επενδύσεις, θα μπορούσε δυνητικά να ενισχύσει την συσσώρευση ανθρώπινου κεφαλαίου σε νοικοκυριά με ρευστότητα και πιστωτικούς περιορισμούς. Τα στοιχεία, ωστόσο, δεν είναι ακόμη επαρκή και οι επιπτώσεις που διαπιστώνονται ποικίλλουν ανά χώρα.

Οι αξιολογήσεις επιπτώσεων έχουν δείξει ότι τόσο οι υπό όρους όσο και οι άνευ όρων μεταφορές μετρητών έχουν συχνά θετικό αντίκτυπο στην φοίτηση στο σχολείο. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα νοικοκυριά μπορούν, όπως περιγράφεται στην προηγούμενη ενότητα, να πραγματοποιήσουν επενδύσεις στις παραγωγικές τους δραστηριότητες. Τέτοιες επενδύσεις μπορούν να αυξήσουν την παραγωγικότητα της παιδικής εργασίας σε αυτές τις δραστηριότητες ή να προκαλέσουν αύξηση του εργασιακού φόρτου για τα παιδιά, καθώς οι ενήλικες ασχολούνται με παραγωγικές δραστηριότητες εκτός σπιτιού. Ένας τέτοιος αντίκτυπος των μεταφορών μετρητών μπορεί να αυξήσει την παιδική εργασία και είτε να μειώσει την φοίτηση στο σχολείο, είτε να την θεωρήσει λιγότερο αποτελεσματική λόγω του ταυτόχρονου φόρτου εργασίας. Επιπλέον, αν και η φοίτηση στο σχολείο είναι σαφώς απαραίτητη προϋπόθεση για την βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, από μόνη της δεν το εγγυάται. Αυτό επισημαίνεται επίσης από σχετικά αδύναμα στοιχεία σχετικά με τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των μεταφορών μετρητών στη μάθηση σε αντίθεση με τη σχολική εκπαίδευση.

Το βελτιωμένο ανθρώπινο κεφάλαιο συμβάλλει στη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη, δημιουργώντας καλύτερα αποτελέσματα για την απασχόληση, αλλά και κέρδη δια βίου για τα άτομα. Στο πλαίσιο των προγραμμάτων μεταφοράς μετρητών, υπάρχουν ανάμικτα στοιχεία σχετικά με αυτό. Οι μακροπρόθεσμες μελέτες είναι πολύ λιγότερες από αυτές για βραχυπρόθεσμες επιδράσεις και δεν δείχνουν ακόμη ομόφωνα ισχυρές θετικές επιδράσεις στις μεταγενέστερες επιδόσεις της αγοράς εργασίας. Ωστόσο, ορισμένα πρόσφατα στοιχεία δείχνουν θετικές επιπτώσεις μεταξύ των γενεών των μεταφορών μετρητών από την άποψη της ευημερίας. Απαιτούνται περισσότερες μελέτες για να καλυφθεί αυτό το κενό αποδεικτικών στοιχείων. Εκτός από τις μεταφορές μετρητών, τα προγράμματα αγοράς εργασίας, βιοπορισμού και επιχειρηματικότητας συνήθως ενισχύουν τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την απασχόληση και τη δημιουργία εισοδήματος, βελτιώνοντας άμεσα το ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της απόκτησης δεξιοτήτων ή της συσσώρευσης εργασιακής εμπειρίας και μάθησης μέσω της εργασίας. Οι ανασκοπήσεις των προγραμμάτων της αγοράς εργασίας και της επιχειρηματικότητας δείχνουν ότι μπορούν να είναι αποτελεσματικά εάν προσαρμοστούν και εφαρμοστούν σωστά.

4.5 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Η σημασία των σχέσεων μεταξύ κοινωνικής προστασίας και υγείας έχει αναγνωριστεί εδώ και καιρό. Οι Στόχοι Αειφόρου Ανάπτυξης, και οι αναλύσεις του ίδιου, ανέδειξαν πολλαπλούς δεσμούς μεταξύ διαφορετικών στόχων και, ειδικότερα, υπογράμμισαν την σχέση μεταξύ κοινωνικής προστασίας και υγείας. Αυτή η ενότητα θα εξετάσει την επίδραση της κοινωνικής προστασίας στην υγεία. Ο πυρήνας της δημόσιας κοινωνικής προστασίας περιλαμβάνει κυρίως δύο τύπους παρεμβάσεων: (α) συστήματα κοινωνικής ασφάλισης που περιλαμβάνουν ασφάλιση κοινωνικής υγείας, αναπηρίας, γήρατος και ανεργίας και (β) προγράμματα κοινωνικών μεταβιβάσεων που περιλαμβάνουν την παροχή υπό όρους και άνευ όρων μεταφορών μετρητών (UCT), συστήματα μετρητών για εργασία, επιδοτήσεις, κουπόνια τροφίμων, κουπόνια εκπαίδευσης, μεταφορές τροφίμων, επιδόματα στέγασης, κοινωνική στέγαση κ.λπ.

Ενώ τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης είναι ανταποδοτικά, απαιτούν από τους δικαιούχους ή/και τους φορολογούμενους να συνεισφέρουν στο πρόγραμμα, τα προγράμματα κοινωνικών μεταβιβάσεων είναι μη ανταποδοτικά. Μέχρι στιγμής, η βιβλιογραφία έχει εξετάσει πώς οι ευρείς κοινωνικοί καθοριστικοί παράγοντες - όπως η φτώχεια, η ποιότητα της στέγασης και η απασχόληση - επηρεάζουν τα αποτελέσματα της υγείας, και πώς τα συστήματα υγείας μπορούν να οργανωθούν καλύτερα για προστασία και προσφορά ή πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη στους φτωχούς, αλλά υπήρξε πολύ λίγη δουλειά που έχει διερευνήσει τους δεσμούς μεταξύ της κοινωνικής προστασίας και των αποτελεσμάτων της υγείας. Ορισμένες εργασίες στην έρευνα για την οικονομία της υγείας που καλύπτουν τη ζήτηση για την υγεία περιέχουν ορισμένα χαρακτηριστικά της κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών μετρητών με ιδιαίτερη έμφαση στα σχήματα υπό όρους μεταφοράς μετρητών (CCT).

Υπήρξε επίσης σημαντική έρευνα για την καθολική κάλυψη υγείας, συμπεριλαμβανομένων κάποιων αναλύσεων των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης της υγείας, της αφαίρεσης των τελών χρηστών και των κουπονιών, αλλά συνήθως αυτή η έρευνα επικεντρωνόταν σχετικά στενά στη χρήση των υπηρεσιών υγείας ως τελικό αποτέλεσμα, ενώ οι επιπτώσεις στα αποτελέσματα της υγείας είναι συχνά ασαφείς. Η αύξηση της χρήσης υπηρεσιών υγείας λόγω διαφορετικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας μπορεί να μην έχει σημαντικά οφέλη για την υγεία για διάφορους λόγους. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, εάν η ποιότητα των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης είναι χαμηλή ή οι ειδικευμένοι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας απουσιάζουν σε μεγάλο βαθμό. Ως εκ τούτου, παραμένει ένα εμπειρικό ερώτημα να ελέγξουμε εάν τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας οδηγούν τελικά σε καλύτερα αποτελέσματα για την υγεία. Αυτό το κεφάλαιο θα προσπαθήσει να απαντήσει σε αυτό το εμπειρικό ερώτημα ενοποιώντας τη βιβλιογραφία σχετικά με τις αιτιώδεις επιδράσεις των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στα αποτελέσματα της υγείας. Θα διερευνήσει εάν τα συστήματα κοινωνικής προστασίας αυξάνουν απλώς τη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης ή βελτιώνουν επίσης τα αποτελέσματα της υγείας.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Κατ' αρχήν, δεν υπάρχει άμεση επίδραση της κοινωνικής προστασίας στα αποτελέσματα της υγείας. Αντ' αυτού, μπορούν να εντοπιστούν τουλάχιστον δύο έμμεσοι διάλογοι για το πώς τα συστήματα κοινωνικής προστασίας επηρεάζουν τα αποτελέσματα της υγείας. Πρώτον, με τη βελτίωση της οικονομικής προστασίας και τη μείωση του κινδύνου μεγάλων άμεσων δαπανών, και δεύτερον, με την παροχή κινήτρων και τη διευκόλυνση της χρήσης υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης.

Στη συνέχεια, και τα δύο κανάλια θα περιγραφούν λεπτομερώς. Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας προστατεύουν από οικονομικούς κινδύνους που μπορούν να επηρεάσουν τα αποτελέσματα της υγείας. Η βιβλιογραφία για τους κοινωνικούς καθοριστικούς παράγοντες της υγείας έχει διερευνήσει λεπτομερώς πώς οι διαρθρωτικοί παράγοντες, όπως η (μη) απασχόληση και το εισόδημα, επηρεάζουν την κατάσταση της υγείας και υπάρχουν καλά τεκμηριωμένα στοιχεία που συνδέουν την φτώχεια του εισοδήματος με τα φτωχότερα αποτελέσματα για την υγεία. Έτσι, βελτιώνοντας το εισόδημα, ενισχύοντας την οικονομική προστασία και μειώνοντας τον κίνδυνο μεγάλων άμεσων δαπανών, οι δικαιούχοι κοινωνικής προστασίας μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτά τα οφέλη με πολλαπλούς τρόπους, όπως βελτιωμένη πρόσληψη διατροφής, αυξημένες δραστηριότητες αναψυχής, καθαρότερα/ασφαλέστερα περιβάλλοντα διαβίωσης που είναι προσιτά μετά από τα οφέλη και σαφώς καλύτερα αυτονόητες σχετικές οικονομικές καταστάσεις που οδηγούν σε χαμηλότερο ψυχικό στρες. Αυτοί με τη σειρά τους λειτουργούν ως διαμεσολαβητικοί παράγοντες από τα οφέλη της κοινωνικής προστασίας στα αποτελέσματα της υγείας. Στην συνέχεια, αυτό το κανάλι θα επισημανθεί ως αποτέλεσμα εισοδήματος. Η κοινωνική προστασία μπορεί να διευκολύνει ή/και να δώσει κίνητρα στη χρήση υπηρεσιών υγείας. Η κάλυψη κοινωνικής ασφάλισης έχει τη δυνατότητα να διευκολύνει τη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης ενισχύοντας την οικονομική πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Τα συστήματα CCT παρέχουν συχνά άμεσα κίνητρα για τη χρήση υπηρεσιών υγείας, ενώ τα UCT διευκολύνουν τη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης βοηθώντας στην κάλυψη των εξόδων μεταφοράς και χρημάτων. Ο

μετριασμός τέτοιων εμποδίων μπορεί να αυξήσει την υγειονομική περίθαλψη. Συνολικά, τα συστήματα κοινωνικής προστασίας μπορούν να παρέχουν κίνητρα και να διευκολύνουν τη χρήση υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης που μπορούν να επηρεάσουν τα αποτελέσματα της υγείας μακροπρόθεσμα. Ωστόσο, το αποτέλεσμα εξαρτάται σημαντικά από την ποιότητα των χρησιμοποιούμενων υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Οι κακές νοσοκομειακές εγκαταστάσεις, οι ελλείψεις γιατρών και οι μεγάλοι χρόνοι αναμονής μπορούν να αποτρέψουν ότι η υψηλότερη χρήση των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης οδηγεί σε καλύτερα αποτελέσματα στην υγεία. Στην συνέχεια, αυτό το κανάλι θα επισημανθεί ως εφέ χρήσης. Από θεωρητική και εμπειρική άποψη, είναι επίσης σημαντικό να υπολογιστεί το πώς μπορεί να μετρηθεί η υγεία. Οι Murray και Chen έχουν προτείνει μια ταξινόμηση των μέτρων νοσηρότητας που κάνει διάκριση μεταξύ των αυτοαναφερόμενων και των παρατηρούμενων μέτρων. Τα αυτοαναφερόμενα μέτρα περιλαμβάνουν επεισόδια ασθένειας κατά τη διάρκεια ενός καθορισμένου χρονικού διαστήματος, με περιορισμούς στις καθημερινές δραστηριότητες και αυτοαντιληπτικές αναπηρίες. Τα αντικειμενικά μέτρα περιλαμβάνουν πτυχές ασθένειας που μπορούν να ανιχνευθούν με φυσική εξέταση, ανθρωπομετρικές και εργαστηριακές εξετάσεις αίματος, βάρους και ύψος και κλινική διάγνωση. Και οι δύο τύποι δεικτών έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Για παράδειγμα, οι ανθρωπομετρικές ενδείξεις δείχνουν την ποιότητα ζωής αλλά μόνο με πολύ μερικό τρόπο. Δεν είναι ευαίσθητα σε πολλά προβλήματα υγείας και είναι σχετικά περιορισμένης χρήσης ως δείκτες της κατάστασης της υγείας των ενηλίκων. Τα αυτοαναφερόμενα μέτρα, όπως «Πώς βαθμολογείτε την υγεία σας γενικά-άριστη, καλή, δίκαιη ή κακή;» είναι επιρρεπή στην ανάκληση λαθών και προκατάληψη εξασθένησης που μπορεί να οδηγήσει σε παραπλανητικά αποτελέσματα. Η υγεία είναι εγγενώς μια πολυδιάστατη έννοια και η αξιολόγηση της συνολικής επίδρασης των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στην υγεία απαιτεί έντονα την εξέταση διαφόρων αποτελεσμάτων υγείας ταυτόχρονα προκειμένου να διατηρηθεί μια συνολική εικόνα. Ωστόσο, οι περισσότερες από τις μελέτες που συζητούνται εδώ θα επικεντρωθούν κυρίως σε ένα ή το πολύ δύο αποτελέσματα στην υγεία.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Σε αυτήν την ενότητα, θα τεθούν στο επίκεντρο τα συστήματα κοινωνικής μεταφοράς που είναι κοινά σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, δηλαδή σε συστήματα CCT και UCT. Και τα δύο προγράμματα κοινωνικής μεταφοράς μπορούν να μειώσουν την φτώχεια του εισοδήματος και να έχουν την δυνατότητα να επηρεάσουν τα αποτελέσματα της υγείας εκ του εισοδήματος του κάθε δικαιούχου. Είναι μια εμπειρική ερώτηση αν συμβαίνει αυτό. Οι ακόλουθες μελέτες και συστηματικές ανασκοπήσεις αποδεικτικών προσπαθούν να δώσουν μια απάντηση σε αυτό το ερώτημα. Τα κύρια ευρήματα αυτής της ενότητας είναι μέτριες θετικές επιδράσεις στα αποτελέσματα της υγείας, συγκεκριμένα, οι CCT έχουν θετικές επιπτώσεις στα αποτελέσματα της υγείας λόγω της πρόσθετης χρήσης της υγειονομικής περίθαλψης που ενθαρρύνεται από τις CCT. Η ενότητα παρουσιάζει πρώτα στοιχεία για CCTs και μετά στρέφεται στην ανάλυση των UCTs.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΥΠΟ ΟΡΟΥΣ

Τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας μπορούν να βελτιώσουν τα αποτελέσματα της υγείας μέσω της παροχής κινήτρων στη χρήση των υπηρεσιών υγείας. Συγκεκριμένα, οι CCT

συχνά ενθαρρύνουν τη χρήση υπηρεσιών υγείας που μπορεί να οδηγήσει σε βελτιωμένα αποτελέσματα υγείας μακροπρόθεσμα, ανάλογα επίσης με την ποιότητα των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης (αποτέλεσμα χρήσης). Επιπλέον, τα CCT μπορούν να σταθεροποιήσουν το εισόδημα των νοικοκυριών και να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της οικονομικής δυσπραγίας μετά από ένα σοκ υγείας, το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερα αποτελέσματα για την υγεία (επίδραση εισοδήματος). Φαίνεται ότι οι θετικές επιδράσεις των CCT στα αποτελέσματα της υγείας οφείλονται κυρίως στην πρόσθετη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης (αποτέλεσμα χρήσης), καθώς μεγάλες θετικές επιπτώσεις μπορούν να εντοπιστούν σε χώρες που έχουν σχετικά καλά λειτουργικά συστήματα υγείας. Προκειμένου να διασφαλιστεί η θετική επίδραση των ΚΜΤ στην υγεία, φαίνεται ότι είναι σημαντικό να διασφαλιστεί μια ελάχιστη ποιότητα παροχής υγειονομικής περίθαλψης πριν από την εφαρμογή τους.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΑΝΕΥ ΟΡΩΝ

Οι UCTs-μεταφορές που λαμβάνουν οι δικαιούχοι χωρίς καμία απαίτηση από τη δράση των παραληπτών-έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν τα οικονομικά εμπόδια που περιορίζουν την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη σε πολλές χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, τα οποία μπορούν να παρέχουν κίνητρα για τη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης. Εάν το μέγεθος της χρηματικής μεταφοράς είναι επαρκές ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη των εξόδων υγείας, είναι πιθανό οι UCT να επηρεάσουν τη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης και τα αποτελέσματα της υγείας (αποτέλεσμα χρήσης). Ο κύριος σκοπός των UCTs είναι να παρέχουν κοινωνική βοήθεια σε φτωχά νοικοκυριά. Η μείωση της εισοδηματικής φτώχειας μπορεί να βελτιώσει τα αποτελέσματα της υγείας μέσω διαφόρων διαμεσολαβητικών παραγόντων όπως μια πιο υγιεινή διατροφή ή ένα καθαρότερο/ασφαλέστερο περιβάλλον διαβίωσης που είναι προσιτά μετά τη λήψη της μεταφοράς (αποτέλεσμα εισοδήματος). Οι θετικές επιδράσεις φαίνεται να καθορίζονται από το αποτέλεσμα του εισοδήματος και λιγότερο από τη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης (αποτέλεσμα χρήσης). Μια συστηματική ανασκόπηση από τους Owusu-Addo et Al. βρήκαν στοιχεία UCT για τη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης από την αξιολόγηση 11 προγραμμάτων μεταφοράς μετρητών. Τα στοιχεία από οκτώ ποιοτικές μελέτες επιβεβαίωσαν μια σειρά από ποσοτικά ευρήματα που υποδηλώνουν ότι οι μεταφορές μετρητών βοήθησαν τους δικαιούχους να αντιμετωπίσουν τα οικονομικά εμπόδια που περιορίζουν την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Εννέα από τα ένδεκα προγράμματα UCT παρουσίασαν θετικές επιπτώσεις στη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης, ενώ οι επιπτώσεις στα αποτελέσματα της υγείας παρέμειναν μικρές και συχνά δεν ήταν στατιστικά σημαντικές. Επιπλέον, η υψηλότερη κάλυψη ασφάλισης υγείας δεν μεταφράστηκε σε χαμηλότερη συχνότητα ασθένειας ή αύξηση. Δεν έχουν εντοπιστεί επιδράσεις στα αυτοαναφερόμενα ή αντικειμενικά αποτελέσματα υγείας.

GROUPS IN FOCUS

Ενώ υπάρχει ένα τυποποιημένο σύνολο μέσων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα συστήματα κοινωνικής προστασίας, αυτό πρέπει να προσαρμοστεί και να συνδυαστεί με διαφορετικούς τρόπους για να εξυπηρετήσει καλύτερα τις διαφορετικές ομάδες της κοινωνίας. Οι ανάγκες ενός νέου που μόλις ξεκινά τη ζωή του και δεν πρέπει να παγιδευτεί από τη γέννησή του σε δυσμενείς κοινωνικοοικονομικές συνθήκες διαφέρουν από τις απαιτήσεις κοινωνικής

προστασίας ενός συνταξιούχου που έχει τελειώσει το ενεργό μέρος της ζωής του και απαιτεί εισόδημα και ασφάλεια φροντίδας για αόριστο χρονικό διάστημα. Ενώ οι γυναίκες και οι άνδρες υφίστανται παρόμοιους κινδύνους για τον κύκλο ζωής, υπάρχουν επίσης κίνδυνοι και ευπάθειες που αφορούν ανεξάρτητα κάθε φύλο και τα συστήματα κοινωνικής προστασίας πρέπει να τα γνωρίζουν. Τέλος, ορισμένες ομάδες στην κοινωνία παραμένουν συχνά κάτω από το ραντάρ κοινωνικής προστασίας, όπως άτομα με αναπηρία, εργαζόμενοι στον άτυπο τομέα ή πρόσφυγες. Σπουδαίο ζήτημα είναι το πώς τα συστήματα κοινωνικής προστασίας πρέπει να σχεδιαστούν έτσι ώστε να σέβονται τα διαφορετικά προφίλ κινδύνου, τις ανάγκες και τις προκλήσεις στην πρόσβαση διαφορετικών ομάδων. Οι ανάγκες και οι προκλήσεις αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου, γεγονός που απαιτεί τα συστήματα κοινωνικής προστασίας να είναι ευέλικτα και να ανταποκρίνονται στις νέες τάσεις της κοινωνίας. Όταν σχεδιάστηκαν αρχικά, τα συστήματα κοινωνικής προστασίας στις σημερινές χώρες υψηλού εισοδήματος βασίστηκαν στο μοντέλο του αρσενικού συντηρητή. Καθώς οι νόρμες και οι καθορισμένοι ρόλοι στην κοινωνία έχουν αλλάξει δραματικά, υποστηρίζεται ότι η κοινωνική προστασία που είναι ευαίσθητη στο φύλο πρέπει να υπερβεί μια στενή εστίαση στις γυναίκες ως μητέρες και επίσης να ενδυναμώσει τα κορίτσια και τις γυναίκες. Η κατανόηση της αναπηρίας έχει αλλάξει εξίσου με την πάροδο του χρόνου. Έχει αλλάξει από το να μην βλέπει πλέον τα άτομα με αναπηρία ως ανίκανα μέλη της κοινωνίας αλλά να διερευνά τρόπους με τους οποίους μπορούν να μειωθούν τα εμπόδια που περιορίζουν τη συμμετοχή τους. Αυτό απαιτεί διαφορετική προσέγγιση κοινωνικής προστασίας. Παρόμοια με τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, τα άτομα με αναπηρία συχνά απαιτούν υπηρεσίες φροντίδας. Αυτό απαιτεί ένα διαφορετικό πακέτο κοινωνικής προστασίας και προσεκτικές εκτιμήσεις για το πώς οργανώνεται η φροντίδα του προσώπου χωρίς να τίθεται το άτομο αυτό που χρειάζεται φροντίδα καθώς και ο (οικογενειακός) φροντιστής σε ευάλωτη θέση. Ενώ τα συστήματα κοινωνικής προστασίας συχνά περιλαμβάνουν ρητά τις ομάδες που αναφέρονται παραπάνω, ακόμη και σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, τον άτυπο τομέα και τους πρόσφυγες έχουν αποκλειστεί σε μεγάλο βαθμό από τα (εθνικά) συστήματα κοινωνικής προστασίας. Ο άτυπος τομέας συχνά αποκαλείται το μέσο που λείπει, πολύ φτωχό για να συμμετάσχει σε επίσημους μηχανισμούς ασφάλισης και όχι αρκετά φτωχό για να πληροί τις προϋποθέσεις για κοινωνικές μεταβιβάσεις. Οι πρόσφυγες που καταφεύγουν σε γειτονικές χώρες επωφελούνται κυρίως από τη διεθνή και όχι την εθνική υποστήριξη, γεγονός που ενέχει τον κίνδυνο να εντείνουν τις συγκρούσεις με τις κοινότητες υποδοχής, οι οποίες θα μπορούσαν εξίσου να υποστούν τις ρωγμές της εθνικής προστασίας. Ένα σύστημα κοινωνικής προστασίας που είναι ευαίσθητο στις ανάγκες και τους περιορισμούς αυτών των διαφόρων ομάδων απαιτεί την ενσωμάτωση των ζητημάτων και την κατάλληλη παρακολούθηση σε όλο το σύστημα, την προσφορά παρεμβάσεων για συγκεκριμένες ομάδες και την τακτική διαβούλευση με τις ίδιες τις ομάδες. Η ενσωμάτωση της έντασης προχωρά πέρα από τον απλό προσδιορισμό ότι οι γυναίκες είναι αποδέκτες μεταφορών μετρητών, ότι η αναπηρία αποτελεί πρόσθετο προσόν για μια κοινωνική επιχορήγηση και ότι τα νοικοκυριά λαμβάνουν συμπληρώματα για παιδιά. Η σωστή ενσωμάτωση σημαίνει ότι οι παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας δεν πρέπει να προκαλούν καμία ζημιά στις εν λόγω ομάδες και σχεδιάζονται με επίγνωση των πολύπλοκων τρωτών σημείων που αντιμετωπίζουν ορισμένες από αυτές τις ομάδες. Μια φιλική προς το φύλο προσέγγιση είναι ευαίσθητη στη δυναμική της εξουσίας και απαιτεί να συμμετέχουν τόσο

γυναίκες όσο και άνδρες στη λήψη αποφάσεων. Μια προσέγγιση ευαίσθητη στα παιδιά απαιτεί οι παρεμβάσεις που απευθύνονται στους γονείς να έχουν υπόψη τις υποχρεώσεις φροντίδας προς τα παιδιά και ότι τα παιδιά δεν υπόκεινται σε συνθήκες που προκαλούν άγχος και διακρίσεις. Η ενσωμάτωση της αναπηρίας σημαίνει ότι τα προγράμματα στην προσπάθειά τους να εντοπίσουν τους φτωχούς και να υπολογίσουν ένα επαρκές ποσό μεταφοράς γνωρίζουν ότι τα άτομα με αναπηρία αναλαμβάνουν υψηλότερες δαπάνες. Ορισμένοι από τους κινδύνους και τις ανάγκες της ομάδας απαιτούν ξεχωριστές παρεμβάσεις και δεν μπορούν να ενσωματωθούν στα υπάρχοντα προγράμματα. Οι γυναίκες χρειάζονται για παράδειγμα προστασία κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και του τοκετού, τα άτομα με αναπηρία χρειάζονται βοηθητικές συσκευές, οι ηλικιωμένοι εξαρτώνται από εξειδικευμένες υπηρεσίες υγείας και φροντίδας και οι ασυνόδευτοι πρόσφυγες χρειάζονται καθοδήγηση και μερικές φορές συμβουλευτική στήριξη. Ο άτυπος τομέας ζητά επίσης προσαρμοσμένα προγράμματα κοινωνικής προστασίας που προσφέρουν πιο ευέλικτους τρόπους πληρωμής και όρους παροχών. Αυτές οι συγκεκριμένες μεταφορές και υπηρεσίες πρέπει επίσης να συνδεθούν σωστά με τις πιο γενικές παρεμβάσεις που καλύπτουν πολλές ομάδες ταυτόχρονα. Αυτό απαιτεί προσεκτική διαχείριση περιπτώσεων, ιδίως όταν οι άνθρωποι δεν μπορούν εύκολα να ενταχθούν σε μία κατηγορία αλλά αντιμετωπίζουν πολλές ευπάθειες ταυτόχρονα, όπως το να είναι ένα παιδί με αναπηρία ή μια ηλικιωμένη γυναίκα που εργάζεται στον άτυπο τομέα. Ο επιτυχημένος προγραμματισμός όχι μόνο απαιτεί μια καλά σχεδιασμένη επιλογή μεταξύ άμεσων και έμμεσων παρεμβάσεων, αλλά απαιτεί επίσης την ενδυνάμωση αυτών των ευάλωτων ομάδων να εκφράσουν τις προτιμήσεις τους, για ανάλυση που είναι ειδική για τις διαφορετικές ανάγκες διαφόρων ομάδων και για πολιτικούς χώρους και κίνητρα, ώστε να λαμβάνονται επίσης υπόψη όλα. Η συνολική ωριμότητα του συστήματος κοινωνικής προστασίας είναι εξίσου σημαντική και καθορίζει σε ποιο βαθμό συγκεκριμένες ανάγκες αλλά και εξαιρούμενες ομάδες όπως ο άτυπος τομέας και οι πρόσφυγες μπορούν να καλυφθούν. Η καλύτερη προσαρμοσμένη και ενσωματωμένη χάραξη πολιτικής θα απαιτήσει ακόμη περισσότερο χρόνο σε πλαίσια με μεγάλους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους. Ωστόσο, δεν πρέπει να χαθεί πολύς χρόνος, δεδομένης της έντονης εστίασης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης στο να μην αφήσουμε κανέναν πίσω.

4.6 Financing

Αυτή η ενότητα συζητά τις διάφορες επιλογές χρηματοδότησης της κοινωνικής προστασίας. Αξιοσημείωτα, θα απαντηθούν τα ακόλουθα τρία ερωτήματα: (α) πώς μπορεί να χρηματοδοτηθεί η κοινωνική προστασία; (β) πόση χρηματοδότηση χρειάζεται; και (γ) ποια από τις επιλογές χρηματοδότησης, κάτω από το (α), ταιριάζει καλύτερα κάτω από ποιες συνθήκες;

ΤΟ ΜΕΝΟΥ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Βασικά, υπάρχουν δύο βασικές επιλογές για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας: χρηματοδοτική εισφορά και μη συνεισφορά. Η πρώτη, ανταποδοτική χρηματοδότηση, αντιστοιχεί στην κοινωνική ασφάλιση. Όπως στην ιδιωτική ασφάλιση, στην κοινωνική ασφάλιση κάποιος πληρώνει εισφορά και λαμβάνει οικονομική αποζημίωση όταν ο ασφαλισμένος κίνδυνος υλοποιηθεί - για παράδειγμα, όταν αρρωστήσει, υποστεί κάποιου είδους αναπηρία ή είναι άνεργος. Σημαντικό σε αυτόν τον τρόπο χρηματοδότησης είναι ότι η κάλυψη συνδέεται με την ιδιότητα μέλους και κάποιος γίνεται μέλος πληρώνοντας την εισφορά που επιβάλλεται για το ασφαλισμένο πακέτο. Η άλλη κύρια επιλογή για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας είναι η χρηματοδότηση χωρίς συνεισφορά. Μέσα σε αυτό το σκέλος, υπάρχουν πολλές υπο-επιλογές. Υπάρχει διάκριση μεταξύ φορολογικής και μη φορολογικής χρηματοδότησης. Και οι δύο υποκατηγορίες, ωστόσο, μπορούν να αναλυθούν περαιτέρω σε υπο-υποκατηγορίες.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Παρατηρούνται οι επιλογές στο πλαίσιο της ανταποδοτικής χρηματοδότησης εξετάζοντας μια σειρά βασικών παραμέτρων σχεδιασμού στην κοινωνική ασφάλιση. Σε συστήματα συνεισφοράς (σημειώστε ότι τείνουμε να μιλάμε για συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, αντί για προγράμματα) η χρηματοδότηση συνδέεται με μια σειρά σημαντικών παραμέτρων. Το πρώτο είναι το μέγεθος και η σύνθεση του ασφαλισμένου πληθυσμού. Είναι προφανές ότι το μέγεθος έχει σημασία. Με μεγάλο αριθμό δικαιούχων, απαιτείται περισσότερη χρηματοδότηση. Ωστόσο, η σύνθεση του ασφαλισμένου πληθυσμού είναι πιο σημαντική για τη μέθοδο χρηματοδότησης από το απλό της μέγεθος. Με τη σύνθεση του ασφαλισμένου πληθυσμού, πρώτον, εννοούμε τα σχετικά μερίδια των ενεργών και παθητικών μελών του προγράμματος και, δεύτερον, τα προφίλ κινδύνου που έχουν. Τα ενεργά μέλη είναι αυτά που πληρώνουν τις εισφορές. Τα παθητικά μέλη είναι αυτά που λαμβάνουν οφέλη. Ειδικά για τα συστήματα PAYG (εξηγούνται παρακάτω), ένας μεγάλος αριθμός ενεργών μελών, σε σχέση με τον αριθμό των δικαιούχων, έχει ως αποτέλεσμα το ποσό των εισφορών ανά ενεργό μέλος να είναι μικρότερο και, ως εκ τούτου, θα είναι ευκολότερο να χρηματοδοτηθεί το πρόγραμμα από μια κατάσταση όπου ο αριθμός των δικαιούχων έναντι των συνεισφερόντων είναι μεγαλύτερος. Τα προφίλ κινδύνου των ασφαλισμένων μελών είναι επίσης σημαντικά για την επιλογή χρηματοδότησης. Υπάρχουν δύο μορφές κινδύνου. Το ένα σχετίζεται με γνωστά ή άγνωστα προσωπικά χαρακτηριστικά. Η ηλικία ενός ατόμου είναι ένα παράδειγμα γνωστού κινδύνου. Το πιθανό κόστος ασφάλισης ενός ατόμου συγκεκριμένης ηλικίας μπορεί να εκτιμηθεί χρησιμοποιώντας στατιστικούς πίνακες. Ο κίνδυνος ότι ένα άτομο πρόκειται να αναπτύξει μια χρόνια ασθένεια στο μέλλον είναι ένα παράδειγμα άγνωστου κινδύνου. Και τα δύο είναι παραδείγματα κινδύνων που δεν σχετίζονται με την προσωπική συμπεριφορά. Η άλλη μορφή κινδύνου ισχύει μόνο για τον ασφαλιστικό φορέα και σχετίζεται με άγνωστες συμπεριφορικές αντιδράσεις στην ασφαλιστική κάλυψη από την πλευρά του ασφαλισμένου, γνωστή και ως ηθικός κίνδυνος. Ορισμένα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, επομένως, απαιτούν κάποια μορφή επιμερισμού του κινδύνου (για παράδειγμα, συν-πληρωμή, περίοδοι αναμονής ή μηχανισμοί «stop-loss») για τον μετριασμό του ηθικού κινδύνου. Για τα συστήματα αντικατάστασης εισοδήματος, τα ασφαλισμένα κέρδη είναι μια δεύτερη κρίσιμη παράμετρος. Στα περισσότερα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, δεν περιλαμβάνονται όλα

τα κέρδη στα ασφαλιστέα κέρδη (φορολογική βάση, συνολική βάση εκτίμησης) του συστήματος. Μπορεί να ισχύουν δάπεδα και οροφές. Και οι δύο εξαιρούν ένα συγκεκριμένο μερίδιο των κερδών ενός ατόμου από τις εκάστοτε εισφορές. Τα πατώματα και τα ανώτατα όρια ενδέχεται να περιορίσουν τη φορολογική βάση του συστήματος και, ως εκ τούτου, να αυξήσουν το ποσοστό συνεισφοράς (δηλαδή το μερίδιο των κερδών που πρέπει να πληρώσει κάποιος για την κάλυψη). Αυτό δεν συμβαίνει εφόσον το δικαίωμα παροχών αντιπροσωπεύει ή αντιστοιχεί σε αυτά τα πατώματα και τα ανώτατα όρια. Για παράδειγμα, εάν η συνεισφορά επιβάλλεται μέχρι ένα μέγιστο (ανώτατο όριο) δύο φορές το μέσο όρο των αποδοχών (δηλαδή, ο μέσος όρος των αποδοχών όλων των ασφαλισμένων μελών στο συγκεκριμένο σύστημα), η αναλογιστική ισοδυναμία απαιτεί επίσης το πληρωτέο όφελος βάσει αυτού του καθεστώτος να περιορίζεται στο διπλάσιο των μέσων αποδοχών. Εάν δεν πληρείται αυτή η προϋπόθεση της αναλογιστικής ισοδυναμίας, η συνέπεια θα είναι η ανακατανομή του εισοδήματος στο πλαίσιο του προγράμματος από χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος σε υψηλού εισοδήματος (όσοι κερδίζουν περισσότερο από το διπλάσιο του μέσου όρου). Γενικότερα, εάν ισχύει ένα κατώτατο όριο για εισφορές που εισπράττονται αλλά όχι για παροχές που καταβάλλονται, το σύστημα θα είναι προοδευτικό ως προς τον επιμερισμό του αντίκτυπου. Αντίστροφα, εάν ισχύει το ανώτατο όριο για τις εισφορές που εισπράττονται αλλά όχι για τις παροχές που καταβάλλονται, το καθεστώς θα είναι οπισθοδρομικό. Σε ορισμένα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα (όπως, για παράδειγμα, στην Ολλανδία), υπάρχει ένας όρος που αντιστοιχεί στην καθολική βασική σύνταξη, η οποία είναι ένα ξεχωριστό συνταξιοδοτικό σύστημα. Τα ασφαλισμένα μέλη στις ενεργές ηλικίες τους πληρώνουν μόνο εισφορά για τα κέρδη τους πάνω από το κατώτατο όριο (το οποίο καθορίζεται σε επίπεδο διαβίωσης) και το επαγγελματικό τους συνταξιοδοτικό πρόγραμμα τους πληρώνει συνταξιοδοτικό επίδομα μετά τη συνταξιοδότηση που συμπληρώνει το βασικό συνταξιοδοτικό επίδομα (το οποίο ορίζεται επίσης σε επίπεδο διαβίωσης). Αυτό είναι ένα παράδειγμα σχεδίου σχήματος που (τουλάχιστον σε αυτήν την πτυχή) πληροί τις προϋποθέσεις της αναλογιστικής ισοδυναμίας.

Η τρίτη παράμετρος είναι το επίπεδο του οφέλους. Η σχέση μεταξύ του επιπέδου (προηγούμενων) κερδών και του επιπέδου του οφέλους ονομάζεται ποσοστό αντικατάστασης. Αυτό είναι το μερίδιο, ή ποσοστό, των (προηγούμενων) κερδών που πρόκειται να αντικατασταθεί από το όφελος. Τα ποσοστά αντικατάστασης από 40 έως 70 τοις εκατό είναι αρκετά συνηθισμένα στην πράξη. Όσο υψηλότερο είναι το ποσοστό αντικατάστασης, τόσο πιο ακριβό θα είναι το πρόγραμμα και επομένως τόσο περισσότερη χρηματοδότηση θα απαιτηθεί. Αυτό είναι μάλλον προφανές. Στη βιβλιογραφία, υπάρχει διάκριση μεταξύ ακαθάριστων και καθαρών ποσοστών αντικατάστασης. Τα μεικτά ποσοστά αντικατάστασης μετρούνται προ φόρων και αντιπροσωπεύουν το όφελος, πριν από την επιβολή φόρου, ως μερίδιο των προηγούμενων κερδών, που επιμετρούνται επίσης πριν από την επιβολή φόρου. Τα καθαρά ποσοστά αντικατάστασης μετρούν το όφελος μετά τη φορολογία ως μερίδιο των κερδών, επίσης μετά τη φορολογία. Τα καθαρά ποσοστά αντικατάστασης είναι συχνά υψηλότερα από τα ακαθάριστα ποσοστά αντικατάστασης. Αυτό οφείλεται στην προοδευτικότητα πολλών φορολογικών συστημάτων όπου το (γενικά χαμηλότερο) επίπεδο παροχών φορολογείται με χαμηλότερο μέσο φορολογικό συντελεστή από το (γενικά υψηλότερο) επίπεδο των προηγούμενων κερδών. Τέταρτον, υπάρχει διάκριση μεταξύ δαπανών παροχών (δαπάνες προγράμματος) και άλλων δαπανών. Άλλες δαπάνες είναι, για παράδειγμα, το κόστος

διαχείρισης ή λειτουργίας του συστήματος. Αυτό σημαίνει ότι το προσωπικό πρέπει να προσληφθεί και να εξοπλιστεί. Οι καλώς κατοχυρωμένες και αποτελεσματικά λειτουργούσες διοικήσεις κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να περιορίσουν τα έξοδα διοίκησης στο 5 % περίπου των συνολικών δαπανών, ή λιγότερο, αλλά ειδικά στην καθιέρωση ενός νέου καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης, τα έξοδα διοίκησης ενδέχεται να υπερβαίνουν κατά πολύ αυτό το ποσοστό. Τα άλλα εισοδήματα αποτελούν την πέμπτη παράμετρο όσον αφορά τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης. Δύο κύριες πηγές άλλων εσόδων είναι τα έσοδα από κέρδη και μεταβιβάσεις. Τα κέρδη προκύπτουν από την επένδυση ενός μέρους των εσόδων από συνεισφορές. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για προγράμματα πλήρως ή μερικώς χρηματοδοτούμενα. Θα επανέλθουμε σε αυτό σύντομα. Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης μπορούν επίσης να χρηματοδοτηθούν (μερικώς) από μεταφορές. Αυτό μπορεί να είναι μεταφορές από τη γενική κυβέρνηση (επιδοτήσεις) ή από άλλους οργανισμούς (για παράδειγμα, διεθνείς οργανισμούς χορηγών). Στο βαθμό που τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης αντλούν μέρος των εσόδων τους από μεταφορές, λιγότερα θα πρέπει να προέρχονται από εισφορές. Για παράδειγμα, τα συνταξιοδοτικά προγράμματα του δημόσιου τομέα σε αρκετές χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος χρηματοδοτούνται απευθείας από μεταφορές από τον προϋπολογισμό της γενικής κυβέρνησης. Αυτό αντικαθιστά τις εισφορές των ίδιων των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα. Καθοριστικής σημασίας ως παράμετρος για τη χρηματοδότηση συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης είναι η απαίτηση αποθεματικού. Υπάρχουν δύο κατηγορίες απαιτήσεων αποθεματικού. Το πρώτο είναι το αποθεματικό έκτακτης ανάγκης. Κάθε σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να διαθέτει αποθεματικό έκτακτης ανάγκης. Αυτό προορίζεται να καλύψει τα έξοδα όταν συμβεί ένα απρόβλεπτο γεγονός (για παράδειγμα, αυξημένη ανεργία σε οικονομική ύφεση ή ως αποτέλεσμα καταστροφικού γεγονότος). Το άλλο είναι η απαίτηση για αποθεματικό που σχετίζεται με το επίπεδο χρηματοδότησης. Εδώ, πρέπει να κάνουμε διάκριση μεταξύ χρηματοδότησης pay-as-you-go (PAYG) έναντι μερικής ή πλήρους χρηματοδότησης ενός προγράμματος. Η χρηματοδότηση της PAYG σημαίνει ότι τα τρέχοντα ενεργά μέλη πληρώνουν εισφορές για τη χρηματοδότηση των παροχών των σημερινών παθητικών μελών. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει υποχρέωση αποθεματικού (εκτός από ένα μικρό αποθεματικό έκτακτης ανάγκης). Στην άλλη άκρη του φάσματος, παρατηρούμε πλήρη χρηματοδότηση, πράγμα που σημαίνει ότι τα τρέχοντα ενεργά μέλη πληρώνουν εισφορές, βασικά, για τα δικά τους μελλοντικά οφέλη. Στην περίπτωση αυτή, η απαίτηση για αποθεματικό καθορίζεται σε επίπεδο που πρέπει να υπολογίζεται σε αναλογιστική αποτίμηση. Μερική χρηματοδότηση σημαίνει ότι η απαίτηση για αποθεματικό ορίζεται σε επίπεδο χαμηλότερο από αυτό που απαιτείται για πλήρη χρηματοδότηση. Το αποτέλεσμα μπορεί να είναι ότι το σύστημα θα χρηματοδοτηθεί εν μέρει σε βάση PAYG, στο οποίο τα ενεργά μέλη εν μέρει θα συνεισφέρουν για τα δικά τους μελλοντικά οφέλη και εν μέρει για τα οφέλη των σημερινών παθητικών μελών. Η εναλλακτική δυνατότητα είναι ότι μέρος της χρηματοδότησης προέρχεται από μεταφορές από άλλους οργανισμούς, όπως εξηγήθηκαν νωρίτερα.

Στο τέλος της ημέρας, μια σημαντική παράμετρος για τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης είναι οι εισφορές ενεργών μελών. Το ποσοστό συνεισφοράς, που εφαρμόζεται στην ασφαλιζόμενη βάση φόρου κερδών, καθορίζει τα έσοδα από εισφορές. Βασικά, υπάρχουν δύο

βασικοί τύποι που καθορίζουν το ποσοστό συνεισφοράς. Το ένα αφορά συστήματα PAYG και το άλλο για (μερικώς) χρηματοδοτούμενα προγράμματα (Cichon et al. 2004, κεφ. 5).

PAYG:

$$CR_{(t)} = \frac{TE_{(t)} - O_{(t)}}{TAB_{(t)}}$$

με $CR_{(t)}$ = το ποσοστό συνεισφοράς στο έτος t · $TE_{(t)}$ = συνολικές δαπάνες. $O_{(t)}$ = άλλα έσοδα. $TAB_{(t)}$ = συνολική βάση εκτίμησης (ασφαλιστέα κέρδη). Χρηματοδοτούμενα προγράμματα (πλήρως ή μερικώς χρηματοδοτούμενα), κλιμακωτά ασφάλιστρα ή σταθερό ποσοστό συνεισφοράς:

$$CCR_{0,\dots,t-1} = \frac{\left(\sum_{j=0}^{t-1} D(TE_j - O_j) + k_{t-1} * D(TE_{t-1}) - RES_0 \right)}{\sum_{j=0}^{t-1} D(TAB_j)}$$

με $CCR_{0,\dots,t-1}$ = σταθερό ποσοστό συνεισφοράς (κλιμακωτή πριμοδότηση) σε μια ορισμένη περίοδο (δηλαδή, τα έτη 0 έως $t - 1$) · $D(TE_j - O_j)$ = η προεξοφλημένη αξία του ρεύματος της συνολικής δαπάνης μείον άλλα έσοδα το έτος i · $kt - 1$ = το (απαιτούμενο) επίπεδο χρηματοδότησης στο τέλος της περιόδου · $D(TE_{t-1})$ = η προεξοφλημένη αξία των δαπανών στο τέλος του έτους $t - 1$, το τελευταίο έτος της περιόδου · RES_0 = το αρχικό αποθεματικό στην αρχή της περιόδου (έτος $t = 0$) · $D(TAB_j)$ = η προεξοφλημένη αξία των συνολικών ασφαλισίμων κερδών το έτος j . Ο τύπος PAYG είναι αρκετά απλός. Το ποσοστό συνεισφοράς σε ένα συγκεκριμένο έτος t είναι η συνολική δαπάνη μείον άλλες πηγές εισοδήματος (για παράδειγμα, μεταβιβάσεις από κρατικούς ή άλλους οργανισμούς) διαιρούμενο με τη συνολική βάση εκτίμησης (ασφαλιστέα κέρδη) το ίδιο έτος. Όσο υψηλότερες είναι οι δαπάνες μείον άλλα έσοδα και όσο μικρότερα είναι τα ασφαλιζόμενα κέρδη, τόσο υψηλότερο είναι το ποσοστό εισφοράς. Η διαίσθηση πίσω από την κλιμακωτή λειτουργία premium είναι ουσιαστικά παρόμοια. Ο τύπος μετράει ολόκληρο το ρεύμα δαπανών μείον τα έσοδα σε μια ορισμένη περίοδο (ας πούμε, τα επόμενα 30 χρόνια). Επιπλέον, εξετάζει το αρχικό αποθεματικό και το υποχρεωτικό αποθεματικό στο τέλος της περιόδου. Όσο μεγαλύτερη είναι η διαφορά μεταξύ των συνολικών ετήσιων δαπανών και του συνολικού ετήσιου λοιπού εισοδήματος ($D(TE_j - O_j)$), και μεταξύ του απαιτούμενου τελικού αποθεματικού ($kt * D(TE_{t-1})$) και του αρχικού αποθεματικού (RES_0), και το μικρότερο η ετήσια ασφαλιστέα βάση κερδών ($D(TAB_j)$), τόσο υψηλότερο είναι το ποσοστό συνεισφοράς - το οποίο υπολογίζεται ως σταθερό επιτόκιο για ολόκληρη την περίοδο. Ποιος πληρώνει τις εισφορές; Αυτή είναι μια τελευταία παράμετρος του σχεδιασμού του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που σχετίζεται

με τη χρηματοδότησή του. Είναι πολύ συνηθισμένο στην κοινωνική ασφάλιση οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες να μοιράζονται την πληρωμή των εισφορών. Αυτό μπορεί να είναι δύσκολο να ξεσπάσει στις συλλογικές μισθολογικές διαπραγματεύσεις μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου (οργανισμών). Ωστόσο, από οικονομική σκοπιά είναι σε μεγάλο βαθμό άσχετο το πώς κατανέμεται το βάρος των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης μεταξύ εργαζομένου και εργοδότη. Το άθροισμα των δύο μετοχών καθορίζει τη σφήνα (διαφορά) μεταξύ του κόστους εργασίας και του καθαρού μισθού και, όπως και οι φόροι, αυτή η σφήνα μπορεί να στρεβλώσει τις αποφάσεις για πρόσληψη ή προμήθεια εργατικού δυναμικού. Σε αντίθεση με τους φόρους, ωστόσο, οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ενδέχεται να εκληφθούν ως αναβαλλόμενα κέρδη, ή, διαφορετικά, ο εργαζόμενος και ο εργοδότης μπορεί να το αισθάνονται αυτό λαμβάνουν κάτι ως αντάλλαγμα. Στο βαθμό που συμβαίνει αυτό, ο στρεβλωτικός αντίκτυπος των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης έναντι των φόρων μπορεί να είναι μικρότερος. Η κυρίαρχη (νεοκλασική) οικονομική θεωρία υποστηρίζει ότι, μακροπρόθεσμα, το οικονομικό κόστος της φορολογικής και κοινωνικής ασφαλιστικής εισφοράς, ανεξάρτητα από το πώς μοιράζεται αυτή η σφήνα μεταξύ εργαζομένου και εργοδότη, επιβαρύνει τον πρώτο παρά τον δεύτερο. Αυτό συμβαίνει γιατί μακροπρόθεσμα, η παραγωγική ικανότητα και, συνεπώς, η ζήτηση εργασίας (απασχόληση) θα προσαρμοστούν στο (υψηλότερο) κόστος εργασίας.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Από αναλογιστική σκοπιά, ένα ασφαλιστικό σύστημα βρίσκεται σε οικονομική ισορροπία εάν, σε δεδομένη χρονική στιγμή (t_1), η παρούσα αξία όλων των μελλοντικών δαπανών ισούται με την παρούσα αξία όλων των μελλοντικών εσόδων στο σύστημα συν το αρχικό αποθεματικό (t_0). Στα σχήματα PAYG, αυτή η εξίσωση ισχύει εντός των ορίων ενός έτους. Στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα, τα χρονικά πλεονάσματα θα πρέπει να αντισταθμίζουν τα χρονικά ελλείμματα για να παραμείνει το πρόγραμμα σε οικονομική ισορροπία.

Υπάρχει επίσης η έννοια της αναλογιστικής ισορροπίας. Αυτό λαμβάνει υπόψη τις ταμειακές ροές εντός και εκτός του προγράμματος και στοχεύει στη διασφάλιση ότι αυτές οι ταμειακές ροές θα παραμείνουν ισορροπημένες, σε κάθε χρονική στιγμή, σε μεγάλο χρονικό ορίζοντα. Τρεις ομάδες παραγόντων καθορίζουν τις δαπάνες ενός συστήματος παροχών:

- δημογραφικοί παράγοντες (το σχετικό μέγεθος των ενεργών προς τις μη ενεργές γενιές).
- οικονομικοί παράγοντες (εξέλιξη της φορολογικής βάσης, ασφαλισμένα κέρδη) · και
- παράγοντες διακυβέρνησης (συμβατικές υποχρεώσεις και δικαιώματα, διατήρηση και συμμόρφωση).

Θεωρητικά, ισχύουν τρεις κανόνες χρηματοδότησης για τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης: η οικονομική αλληλεγγύη, η συλλογική χρηματοοικονομική ισοδυναμία και τα ίδια κεφάλαια μεταξύ γενεών. Το πρώτο αναφέρει ότι η «αρχή της ικανότητας πληρωμής», ανεξάρτητα από το προφίλ κινδύνου του ατόμου, θα καθορίσει το ποσοστό συνεισφοράς. Η ικανότητα πληρωμής σημαίνει ότι κάποιος πρέπει να συνεισφέρει αναλογικά στο εισόδημα (ή στον πλούτο) του. Η δεύτερη αρχή επαναλαμβάνει τον κανόνα της χρηματοοικονομικής

ισορροπίας: η παρούσα αξία όλων των μελλοντικών δαπανών θα πρέπει να ισούται με την παρούσα αξία όλων των μελλοντικών εσόδων στο πρόγραμμα συν το αρχικό αποθεματικό. Αυτός ο κανόνας ισχυρίζεται ότι οι συνεισφορές δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για άλλες δαπάνες εκτός από τους κανονισμούς του καθεστώτος και ότι καμία άλλη πηγή εσόδων εκτός από τις εισφορές και τα κέρδη που αποκτώνται από την επένδυση αυτών των συνεισφορών δεν πρέπει να συγκεντρώνεται στο σύστημα. Ο τρίτος κανόνας ισχύει για συνταξιοδοτικά συστήματα και προγράμματα μακροχρόνιας περίθαλψης και υποστηρίζει ότι όλα τα μέλη διαφορετικών γενεών συνεισφέρουν το ίδιο μερίδιο του διαθέσιμου εισοδήματός τους κατά τη διάρκεια της ενεργού ζωής τους, προκειμένου να αποκτήσουν τα ίδια δικαιώματα παροχών. Αυτοί οι τρεις κανόνες σχεδόν ποτέ δεν πληρούνται πλήρως στην πράξη. Για παράδειγμα, στα συστήματα PAYG που βρίσκονται ακόμη σε φάση ωρίμανσης (γήρανσης), οι μεγαλύτερες ομάδες συνήθως θα έχουν πληρώσει λιγότερο στις συντάξεις τους από τις νεότερες γενιές (ή οι τελευταίες λαμβάνουν χαμηλότερες συντάξεις για το ίδιο ποσό σε εισφορές). Μερικές φορές, τα συνταξιοδοτικά ταμεία ενδέχεται να λάβουν επιδοτήσεις που χρηματοδοτούνται από φόρους ακόμη και όταν τα συνταξιοδοτικά συστήματα δεν καλύπτουν ολόκληρο τον πληθυσμό ή τα συνταξιοδοτικά ταμεία υποχρεούνται να επενδύουν σε δημόσιο χρέος και το χρέος αυτό διαγράφεται. Και οι δύο περιπτώσεις παραβιάζουν το κανόνας της συλλογικής ισοδυναμίας.

Είναι σημαντικό να έχουμε κατά νου ότι όλα τα συνταξιοδοτικά συστήματα - είτε PAYG είτε (εν μέρει) χρηματοδοτούνται - αντιμετωπίζουν τους ίδιους τρεις κανόνες. Όσο περισσότερα αυτά τα συστήματα ακολουθούν αυτούς τους δημοσιονομικούς κανόνες, τόσο περισσότερο τα προγράμματα θα είναι σε αναλογιστική ισορροπία και βιώσιμα.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ

Αυτή η υποενότητα εξετάζει τη χρηματοδότηση χωρίς συνεισφορά. Γενικά, αυτό περιλαμβάνει χρηματοδότηση από έσοδα της γενικής κυβέρνησης και άλλες πηγές. Οι κυβερνήσεις μπορούν να επιδοτούν την κοινωνική προστασία από τα έσοδά τους. Οι κύριες πηγές εσόδων είναι: φορολογική χρηματοδότηση και μη φορολογική χρηματοδότηση από έσοδα της γενικής κυβέρνησης. Η κοινωνική προστασία μπορεί επίσης να λάβει χρηματοδότηση από άλλες πηγές. Αυτή η ενότητα συζητά τις κύριες επιλογές εσόδων. Το πρώτο κομμάτι αφορά τη φορολογική χρηματοδότηση, το δεύτερο κομμάτι αφορά τη μη φορολογική χρηματοδότηση και το τελευταίο συζητά μη κυβερνητικές πηγές χρηματοδότησης (χωρίς συνεισφορά).

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Στο πλαίσιο της φορολογικής χρηματοδότησης υπάρχουν και πάλι δύο κύριες επιλογές: άμεσοι και έμμεσοι φόροι. Οι άμεσοι φόροι επιβάλλονται στους οικονομικούς παράγοντες. Αυτό μπορεί να είναι είτε πρόσωπα είτε εταιρικές οντότητες. Παραδείγματα άμεσων φόρων είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, ο φόρος εισοδήματος εταιρειών (φόρος

κέρδους) και ο φόρος προσωπικής περιουσίας (για παράδειγμα, φόρος αποταμιεύσεων πάνω από ένα καθορισμένο όριο). Οι έμμεσοι φόροι είναι φόροι που επιβάλλονται σε οικονομικές συναλλαγές. Παραδείγματα είναι οι φόροι προστιθέμενης αξίας, οι φόροι επί των συναλλαγών, οι φόροι επί των συναλλαγών κεφαλαίου (για παράδειγμα, η αγορά ακινήτων) και οι τελωνειακοί δασμοί. Η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τα έσοδα από τη φορολογία για να χρηματοδοτήσει τις δαπάνες της και οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας είναι μέρος αυτού. Υπάρχουν τρεις παράμετροι που καθορίζουν τα φορολογικά έσοδα. Το πρώτο είναι οι φορολογικοί συντελεστές. Η αύξηση των φορολογικών συντελεστών μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερα φορολογικά έσοδα. Αυτό φαίνεται προφανές. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί σε αυτήν την επιλογή. Οι υψηλότεροι φορολογικοί συντελεστές θα μπορούσαν να δημιουργήσουν αντικίνητρα σε σχέση με τις οικονομικές δραστηριότητες και αυτό μπορεί να επηρεάσει τα φορολογικά έσοδα.

ΤΟ «ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟ ΒΑΡΟΣ» ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ, ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Η ΚΑΜΠΥΛΗ ΤΟΥ ΛΑΦΕΡ

Ο βαθμός στον οποίο τα φορολογικά έσοδα μπορούν να αυξηθούν με την αύξηση των φορολογικών συντελεστών εξαρτάται από τις «ελαστικότητες υποκατάστασης» της οικονομικής συμπεριφοράς ως απάντηση στην αύξηση του φορολογικού συντελεστή. Αυτό σχετίζεται με τη γνωστή «υπερβολική επιβάρυνση» της φορολογίας. Αυτή είναι μια αναπόφευκτη απώλεια πρόνοιας - οι κυβερνήσεις μπορούν, στο φορολογικό τους σχεδιασμό, να προσπαθήσουν να ελαχιστοποιήσουν αυτήν την απώλεια πρόνοιας, αλλά δεν μπορούν να την αποφύγουν εντελώς. Οι ελαστικότητες υποκατάστασης μπορεί να ποικίλλουν σε χρόνο και τόπο και, το πιο σημαντικό, οι ελαστικότητες για ορισμένες οικονομικές δραστηριότητες είναι υψηλότερες από ό, τι για άλλες δραστηριότητες. Υπάρχει ένα διάσημο θεώρημα στα οικονομικά (ο κανόνας Ramsey) το οποίο υποστηρίζει ότι η φορολόγηση των ανελαστικών δραστηριοτήτων θα παράγει περισσότερα έσοδα από τη φορολόγηση των ελαστικών δραστηριοτήτων. Η φορολόγηση του χαμηλά αμειβόμενου συντηρητή, για παράδειγμα, θα είναι πιο αποτελεσματική από τη φορολόγηση του συζύγου με πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Το πρώτο δεν θα αντιδράσει πιθανώς στον αυξημένο φόρο μειώνοντας την προσφορά εργασίας, ενώ το δεύτερο θα το κάνει. Ομοίως, η φορολόγηση βασικών ειδών διατροφής θα δημιουργήσει περισσότερα έσοδα από τη φορολόγηση των επισκέψεων σε ένα εστιατόριο. Τώρα, αυτό μπορεί να εξυπηρετεί την αποτελεσματικότητα, αλλά δεν ανταποκρίνεται καλά στις έννοιες της δικαιοσύνης. Οι υψηλές ελαστικότητες υποκατάστασης μπορεί ακόμη και να οδηγήσουν σε συρρίκνωση της φορολογικής βάσης ως απάντηση στις αυξήσεις του φορολογικού συντελεστή - αυτό είναι το περίφημο φαινόμενο της καμπύλης Laffer. Η καμπύλη Laffer είναι μια ανεστραμμένη καμπύλη σχήματος U, που αντιπροσωπεύει τη σχέση μεταξύ του φορολογικού συντελεστή (άξονας X) και των φορολογικών εσόδων (άξονας Y). Η καμπύλη έχει ένα βέλτιστο σημείο πέρα από το οποίο η περαιτέρω αύξηση του φορολογικού συντελεστή οδηγεί σε μειωμένα φορολογικά έσοδα (συρρίκνωση της φορολογικής βάσης).

Η δεύτερη παράμετρος είναι η φορολογική βάση. Τα φορολογικά έσοδα είναι φορολογικός συντελεστής επί τη φορολογική βάση. Οι επιλογές για τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης περιλαμβάνουν τη λήξη των απαλλαγών βάσει υφιστάμενων φορολογικών καθεστώτων ή τη θέσπιση νέων φόρων. Ορισμένες χώρες, για παράδειγμα, εισήγαγαν ή σχεδιάζουν να εισαγάγουν φόρους κατανάλωσης ή υγείας (μερικές φορές αναφέρονται ως «φόροι αμαρτίας»). Ο φόρος είναι στον πρώτο, τόσο λιγότερο αποτελεσματικός όσο θα είναι στον δεύτερο από τους δύο στόχους. Ένα άλλο, και αρκετά επίκαιρο, παράδειγμα φόρου κατανάλωσης με διπλό στόχο την αλλαγή συμπεριφοράς και την αύξηση των εσόδων είναι ο φόρος στα αεροπορικά εισιτήρια. Η τρίτη παράμετρος που καθορίζει τα έσοδα από φόρους είναι η φορολογική συμμόρφωση. Οι αναποτελεσματικές, κακώς οργανωμένες φορολογικές διοικήσεις είναι λιγότερο ικανές να εισπράξουν φόρους. Η φοροαποφυγή είναι ένας άλλος σημαντικός λόγος για τον οποίο τα φορολογικά έσοδα υπολείπονται των δυνατοτήτων τους. Έχει εκτιμηθεί ότι ορισμένες χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος χάνουν έως και το ένα τρίτο των πιθανών φορολογικών εσόδων, ή περισσότερο, λόγω ζητημάτων συμμόρφωσης.

ΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Σημαντικά στοιχεία εδώ είναι τα κέρδη από δημόσιες επιχειρήσεις και από την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Σε ορισμένες χώρες, οι κυβερνήσεις έχουν δημιουργήσει ειδικά κονδύλια για αυτά τα έσοδα: κρατικά ταμεία πλούτου. Αυτά τα κεφάλαια επενδύουν τον πλούτο τους και τα κέρδη που συγκεντρώνουν μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν καθολικά ή μέρος αυτών των εσόδων για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας. Εάν η κυβέρνηση κάνει συνετή χρήση του ταμείου και οι αναλήψεις δεν υπερβαίνουν τα έσοδα από κέρδη, τότε το ταμείο μπορεί να λειτουργήσει ως βιώσιμη πηγή ετήσιων εσόδων. Μερικές φορές, η ιδιωτικοποίηση - η δημοπράτηση μετοχών σε δημόσιες επιχειρήσεις (γνωστές και ως αρχικές δημόσιες προσφορές) - μπορεί να είναι πηγή εσόδων. Κατ' αρχήν, αυτό παρέχει ένα εφάπαξ κέρδος στην κυβέρνηση. Ωστόσο, τα έσοδα από τις πωλήσεις δημοσίων επιχειρήσεων μπορούν να επενδυθούν σε ειδικό ταμείο και στη συνέχεια να έχουν τη δυνατότητα να αποφέρουν ετήσιο κέρδος από τον κρατικό προϋπολογισμό. Μια άλλη πηγή εσόδων είναι τα πρόστιμα ή οι κυρώσεις.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

Η κοινωνική προστασία μπορεί να χρηματοδοτηθεί απευθείας από την υποστήριξη των χορηγών. Ειδικά σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, η άμεση υποστήριξη προγραμμάτων από διεθνείς χορηγούς αποτελεί σημαντικό δίαυλο χρηματοδότησης. Αυτό είναι φαινόμενο που συναντάται συνήθως σε ισλαμικά κράτη.

ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΠΟΣΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ:

Αυτή η ενότητα συζητά εν συντομία το μέγεθος: πόσο είναι αυτό που πραγματικά χρειάζεται χρηματοδότηση; Οι Στόχοι Αειφόρου Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (ΣΒΑ), που συμφωνήθηκαν για το 2030, έχουν θέσει ως στόχο την κοινωνική προστασία - αυτός είναι ο Στόχος 1.3: «Εφαρμόστε εθνικά κατάλληλα συστήματα και μέτρα κοινωνικής προστασίας

για όλους, συμπεριλαμβανομένων των ορόφων, και μέχρι το 2030 επιτύχετε ουσιαστική κάλυψη των φτωχών και των ευάλωτων ». Ποιο θα ήταν το κόστος ενός ορόφου κοινωνικής προστασίας που θα μπορούσε να πληροί τις απαιτήσεις του SDG 1.3; Αρκετές πρόσφατες μελέτες έχουν εκτιμήσει το κόστος ενός βασικού ορόφου κοινωνικής προστασίας. Οι περισσότερες από αυτές τις μελέτες προσομοιώνουν διαφορετικούς συνδυασμούς προγραμμάτων με διαφορετικό σχεδιασμό και υπάρχουν επίσης παραλλαγές στον τρόπο με τον οποίο αυτές οι μελέτες παρουσιάζουν τα ευρήματά τους. Τα ευρήματα, επομένως, δεν είναι εντελώς συγκρίσιμα. Ωστόσο, φαίνεται ότι υπάρχει ευρεία συναίνεση ότι το κόστος για τις χώρες χαμηλού εισοδήματος, καθώς και για ορισμένες χώρες με χαμηλότερο μεσαίο εισόδημα, θα υπερβεί τις χρηματοδοτικές τους ικανότητες. Για παράδειγμα, η μέση δημόσια δαπάνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης 28 (συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου) για κοινωνική προστασία σε χρήματα και παροχές σε είδος κατέγραψε το 28 % του ΑΕΠ το 2017.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Αυτό το τμήμα εξετάζει τις επιλογές χρηματοδότησης και συζητά ποια από τα διάφορα μέσα είναι πιο κατάλληλα για συγκεκριμένους στόχους και περιστάσεις. Τα δύο κριτήρια για την αξιολόγηση των χρηματοδοτικών μέσων που εφαρμόζονται σε αυτό το τμήμα είναι η αποδοτικότητα και η καθαρότητα. Και τα δύο μπορούν να αναλυθούν με υπο-κριτήρια. Η αποδοτικότητα μπορεί να χωριστεί σε αποδοτική κατανομή και αποδοτικότητα λειτουργίας (κόστους). Με την κατανομητή αποδοτικότητα εννοώντας ότι οι επιλογές χρηματοδότησης θα αξιολογηθούν στον βαθμό που αυξάνουν ή μειώνουν την οικονομική ευημερία (ή οικονομική ανάπτυξη). Η λειτουργική αποδοτικότητα μετρά το κόστος μιας μεθόδου χρηματοδότησης για την επίτευξη του καθορισμένου στόχου της. Για παράδειγμα, οι άμεσοι φόροι μπορεί να είναι λιγότερο λειτουργικοί σε μια χώρα χαμηλού εισοδήματος από τους έμμεσους φόρους, δεδομένης της ικανότητας της διοίκησης είσπραξης φόρων να παρακολουθεί το προσωπικό εισόδημα. Τα ίδια κεφάλαια μπορούν επίσης να αναλυθούν. Εξετάζουμε τρία επιμέρους κριτήρια: τον αντίκτυπο μιας μεθόδου χρηματοδότησης στην ανακούφιση της φτώχειας, τον αντίκτυπο μιας μεθόδου χρηματοδότησης στη διανομή εισοδήματος και την κοινωνική αποδοχή της μεθόδου χρηματοδότησης. Κατά κάποιο τρόπο, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι το τελευταίο από τα τρία είναι το μόνο που έχει σημασία. Εάν μια κοινωνία αποδέχεται μεγάλο βαθμό εισοδηματικής ανισότητας, τότε ποιοι είμαστε εμείς για να κρίνουμε. Ωστόσο, αυτό φαίνεται λίγο υποκειμενικό κριτήριο. Ως εκ τούτου, χρησιμοποιούμε τον αντίκτυπο στην φτώχεια, καθώς και τα υπο-κριτήρια κατανομής εισοδήματος ως πιο αντικειμενικά μέτρα για την καθαρότητα μιας μεθόδου χρηματοδότησης. Αυτό μας αφήνει με τέσσερα κριτήρια: αποδοτική κατανομή, αποδοτικότητα κόστους, αντίκτυπο στη φτώχεια και αντίκτυπο στην κατανομή εισοδήματος. Πριν εξετάσουμε αυτά τα τέσσερα κριτήρια, συζητάμε ποιες μέθοδοι χρηματοδότησης είναι περισσότερο ή λιγότερο κατάλληλες υπό ποιες συνθήκες. Ο πίνακας 7.1 παρέχει μια επισκόπηση. Η χρηματοδοτική συνεισφορά είναι πιο κατάλληλη για χώρες με μεγάλο επίσημο τομέα. Οι χώρες με μεγάλους ανεπίσημους τομείς δεν μπορούν πραγματικά να βασίζονται στην κοινωνική ασφάλιση-ίσως ως μακροπρόθεσμη στρατηγική χρηματοδότησης αλλά όχι βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα. Συντά, σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος με τυπικά μεγάλους ανεπίσημους τομείς, μόνο οι μισθωτοί

υπάλληλοι που εργάζονται στον δημόσιο τομέα και οι μεγάλες ιδιωτικές εταιρείες έχουν πρόσβαση στην επίσημη κοινωνική ασφάλιση. Το ίδιο ισχύει για τη χρηματοδότηση της κοινωνικής προστασίας από άμεσους φόρους. Αυτό είναι λιγότερο κατάλληλο για χώρες με μεγάλο ανεπίσημο τομέα, που συχνά αντιστοιχεί σε αδυναμία είσπραξης φόρων. Επομένως, οι χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος τείνουν να βασίζονται περισσότερο σε έμμεσους φόρους και μη φορολογικά έσοδα, όπως τα έσοδα (κέρδη) από δημόσιες επιχειρήσεις και φυσικούς πόρους.

Table 7.1 Strengths and weaknesses of financing methods

	Suited for	Strengths	Weaknesses
Contributory financing	Countries with a large formal sector	Pay–return nexus* Encapsulating the middle class	Narrow tax base
Non-contributory financing			
Tax			
Direct tax	Countries with a large formal sector well-organized tax collection administration	Broad tax base Potentially progressive incidence (pro-poor)	Weak pay–return nexus
Indirect tax	Countries with a large informal sector moderately organized tax collection administration Paternalistic motive (changing behaviour)		Weak pay–return nexus Potentially regressive incidence – this can be mitigated when dual-rate structure is applied
Non-tax	Countries with a large informal sector	Potentially broad tax base	

Note: * Perception that contribution is a fee, paid for a service in return.

Source: Author's own.

Τώρα, ποια είναι τα υπέρ και τα κατά των διαφόρων επιλογών χρηματοδότησης. Για να αντιμετωπιστεί αυτό, θα χρησιμοποιήσουμε τα τέσσερα κριτήρια, που αναφέρθηκαν παραπάνω, για να κάνουμε μια αξιολόγηση.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ο στρεβλωτικός αντίκτυπος της φορολογίας εξαρτάται από τις ελαστικότητες υποκατάστασης. Οι φόροι δημιουργούν μια σφήνα μεταξύ του ακαθάριστου κόστους και της καθαρής απόδοσης, και ο αντίκτυπος στην οικονομική ευημερία εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο οι άνθρωποι (ή οι επιχειρήσεις) αλλάζουν την οικονομική τους συμπεριφορά λόγω αυτής της σφήνας («ελαστικότητα υποκατάστασης»). Στον βαθμό που οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται μια εισφορά κοινωνικής ασφάλισης ως τιμή για την οποία λαμβάνουν κάτι ως αντάλλαγμα (η διαβεβαίωση ότι θα υπάρξει κάποιο ποσό αποζημίωσης εισοδήματος σε περίπτωση απρόβλεπτων καταστροφών), η ανταποδοτική χρηματοδότηση μπορεί να είναι λιγότερο στρεβλωτική από τη χρηματοδότηση από οποιοδήποτε άμεσους ή έμμεσους φόρους. Βασικά, ο (δυναμικά) στρεβλωτικός αντίκτυπος των άμεσων φόρων θα έχει αγορές παραγωγικών παραγόντων - για παράδειγμα, στην αγορά εργασίας - ενώ οι έμμεσοι φόροι μπορεί να στρεβλώσουν τις αγορές αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό είναι ένα αναπόφευκτο αποτέλεσμα της φορολογίας. Οι κυβερνήσεις μπορούν να προσπαθήσουν να ελαχιστοποιήσουν τον στρεβλωτικό αντίκτυπο επιβάλλοντας φόρους σε σχετικά ανελαστικούς παράγοντες παραγωγής και βασικά προϊόντα. Ωστόσο, υπάρχει ένας συμβιβασμός απόδοσης ιδίων κεφαλαίων, καθώς η χαμηλόμισθη εργασία και τα είδη πρώτης ανάγκης τείνουν να είναι τα είδη με σχετικά χαμηλή ελαστικότητα υποκατάστασης.

Ο αντίκτυπος-όσον αφορά την αποδοτική κατανομή-της χρηματοδότησης της κοινωνικής προστασίας από μη φορολογικά έσοδα, πιθανώς, μπορεί να είναι πιο περιορισμένος. Το ζήτημα εδώ είναι περισσότερο: σε ποιο βαθμό είναι μια βιώσιμη πηγή χρηματοδότησης. Όπως αναφέρθηκε ξανά παραπάνω, εάν η κυβέρνηση κάνει συνετή χρήση αυτής της πηγής εσόδων και οι αναλήψεις δεν υπερβαίνουν τη ροή των εσόδων από κέρδη, τότε τα κρατικά ταμεία πλούτου μπορούν να λειτουργήσουν ως βιώσιμη πηγή ετήσιων εσόδων. Ωστόσο, οι χώρες δεν έχουν ενεργήσει πάντα με σύνεση - τόσο στο παρελθόν όσο και στο παρόν - και στη συνέχεια έχουν βρεθεί σε μακροοικονομικά προβλήματα. Στην οικονομική βιβλιογραφία αυτό αναφέρεται ως «ολλανδική ασθένεια».

4.7 Λειτουργική αποδοτικότητα

Η δημιουργία μιας διοίκησης κοινωνικής ασφάλισης με καλή απόδοση απαιτεί ορισμένες επενδύσεις. Ωστόσο, τα ώριμα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης τείνουν να έχουν χαμηλό διοικητικό κόστος (γενικά, λιγότερο από το 5 % του συνολικού κόστους τους). Η αποδοτικότητα κόστους της χρηματοδότησης προγραμμάτων προστασίας από φόρους και άλλες πηγές κρατικών εσόδων εξαρτάται εξ ολοκλήρου από το αν η συλλογή εσόδων οργανώνεται αποτελεσματικά.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Ο αντίκτυπος της ανταποδοτικής χρηματοδότησης, κατ' αρχήν, είναι ουδέτερος. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η άμβλυνση της φτώχειας από μόνη της δεν αποτελεί στόχο για την κοινωνική ασφάλιση. Όταν η φορολογία χρησιμοποιείται για τη χρηματοδότηση υπολειπόμενων προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας, προγράμματα που απευθύνονται αποτελεσματικά σε φτωχές αλλά και σχεδόν φτωχές κατηγορίες, ο αντίκτυπος στην άμβλυνση της φτώχειας θα είναι θετικός. Αυτό ισχύει περισσότερο για τους άμεσους φόρους παρά για τους έμμεσους φόρους. Αυτό συμβαίνει επειδή οι άμεσοι φόροι τείνουν να έχουν προοδευτική δομή - τα φορολογικά καθεστώτα είναι εξ ορισμού προοδευτικά, όταν οι μέσοι φορολογικοί συντελεστές (το μερίδιο του εισοδήματος που εισπράττεται ως φόρος) αυξάνονται με το εισόδημα. Οι έμμεσοι φόροι, από την άλλη πλευρά, τείνουν να είναι οπισθοδρομικοί ως προς τη συχνότητά τους. Αυτό συμβαίνει επειδή οι φτωχοί άνθρωποι ξοδεύουν μεγαλύτερο μερίδιο του εισοδήματός τους σε αγαθά και υπηρεσίες όπου ισχύει ο έμμεσος φόρος. Αυτό μπορεί, σε κάποιο βαθμό, να αντιμετωπιστεί με δομές διπλού συντελεστή όπου τα είδη πρώτης ανάγκης φορολογούνται με χαμηλότερο συντελεστή από τα προϊόντα και τις υπηρεσίες πολυτελείας. Ωστόσο, αυτό δεν μπορεί να αντισταθμίσει πλήρως τον εγγενώς οπισθοδρομικό αντίκτυπο των έμμεσων φόρων. Ο αντίκτυπος στη μείωση της φτώχειας από τη χρήση μη φορολογικών εσόδων για τη χρηματοδότηση της κοινωνικής προστασίας τείνει να είναι θετικός (υπέρ των φτωχών). Αυτό συμβαίνει επειδή αυτά τα έσοδα μπορούν να θεωρηθούν ως απροσδόκητα. Για παράδειγμα, η ιδιοκτησία των φυσικών πόρων μιας χώρας ανήκει (ή, τουλάχιστον, πρέπει να ανήκει) σε όλους τους πολίτες. Η εκμετάλλευση αυτών των φυσικών πόρων και η πληρωμή ίσου ποσού σε όλους τους πολίτες θα είχε ουδέτερο αντίκτυπο. Ως εκ τούτου, στο βαθμό που αυτά τα έσοδα χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων που απευθύνονται σε φτωχούς και ευάλωτους, ο αντίκτυπος θα είναι θετικός.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Ο αντίκτυπος της ανταποδοτικής χρηματοδότησης στη διανομή εισοδήματος εξαρτάται βασικά από τον σχεδιασμό της. Η κοινωνική ασφάλιση βασίζεται στη συγκέντρωση κινδύνου (χαρακτηριστικό οποιουδήποτε συστήματος ασφάλισης) και, σε κάποιο βαθμό, τη συγκέντρωση εισοδήματος (η οποία είναι χαρακτηριστική για την κοινωνική ασφάλιση). Ως εκ τούτου, ορισμένες διασταυρούμενες επιδοτήσεις μεταξύ υψηλών και χαμηλών εισοδημάτων θα είναι εγγενείς στην κοινωνική ασφάλιση, αλλά η ανακατανομή εισοδήματος, όπως η μείωση της φτώχειας, δεν αποτελεί κύριο στόχο της κοινωνικής ασφάλισης. Αυτό είναι διαφορετικό για τη φορολογούμενη κοινωνική προστασία. Βασικά, η επίπτωση ή ο αντίκτυπος της επίπτωσης φόρου/οφέλους από τη φορολογική χρηματοδότηση της κοινωνικής προστασίας θα είναι προς μικρότερη εισοδηματική ανισότητα. Ωστόσο, ο βαθμός στον οποίο συμβαίνει αυτό θα είναι διαφορετικός για τους άμεσους και έμμεσους φόρους και, εντός αυτών, το αποτέλεσμα θα εξαρτηθεί από τον ειδικό σχεδιασμό του φορολογικού προγράμματος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αυτό το κεφάλαιο συζήτησε τις δύο κύριες επιλογές για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας: χρηματοδοτική εισφορά και χρηματοδότηση χωρίς συνεισφορά. Τα κύρια συμπεράσματά του μπορούν να προκύψουν έχουν ως εξής.

Στα συστήματα συνεισφοράς, η χρηματοδότηση συνδέεται με μια σειρά σημαντικών παραμέτρων, εκ των οποίων το μέγεθος και η σύνθεση του ασφαλισμένου πληθυσμού, τα ασφαλιστέα κέρδη και το ποσοστό αντικατάστασης παροχών είναι σημαντικά στοιχεία. Μια άλλη κρίσιμη παράμετρος είναι η απαίτηση για αποθεματικό που σχετίζεται με το επίπεδο χρηματοδότησης. Οι επιλογές από αυτή την άποψη είναι χρηματοδότηση PAYG έναντι μερικής ή πλήρους χρηματοδότησης.

Οι κύριες πηγές μη συνεισφορικής χρηματοδότησης είναι η φορολογική χρηματοδότηση και η μη φορολογική χρηματοδότηση από έσοδα της γενικής κυβέρνησης ή άλλες πηγές (συμπεριλαμβανομένων μεταφορών από οργανισμούς δωρητές).

- Μελέτες που έχουν εκτιμήσει το κόστος ενός ορόφου κοινωνικής προστασίας που θα μπορούσε να πληροί τις απαιτήσεις του ΣΒΑ 1.3 βρίσκουν κόστος περίπου 2,5 % του ΑΕΠ για χώρες μεσαίου εισοδήματος και πάνω από 5 % του ΑΕΠ για χώρες χαμηλού εισοδήματος. Οι χώρες χαμηλού εισοδήματος, ιδιαίτερα, δεν θα είναι σε θέση να χρηματοδοτήσουν αυτό το κόστος εξ ολοκλήρου από τις τσέπες τους.

- Κριτήρια για την αξιολόγηση της εφαρμογής των χρηματοδοτικών μέσων είναι η αποτελεσματικότητα και η ισότητα. Αυτά έχουν αναλυθεί περαιτέρω στα ακόλουθα επιμέρους κριτήρια: κατανομητική και λειτουργική αποδοτικότητα, αντίκτυπος συγκεκριμένης χρηματοδοτικής επιλογής στην άμβλυνση της φτώχειας και την (ανα) κατανομή του εισοδήματος.

Γενικά, όλες οι επιλογές χρηματοδότησης έχουν τα υπέρ και τα κατά τους, και μερικές είναι πιο εφαρμόσιμες σε ορισμένες περιπτώσεις από άλλες. Δεν υπάρχει ένα μέγεθος που να ταιριάζει σε όλους, ούτε κάποιο συγκεκριμένο σχέδιο.

Τι σημαίνει αυτό για τις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος που θέλουν να εισαγάγουν ή να επεκτείνουν την κοινωνική τους προστασία. Ποιες μπορεί να είναι βιώσιμες στρατηγικές χρηματοδότησης για αυτές τις χώρες;

Μια σημαντική παρατήρηση που πρέπει να γίνει είναι ότι υπάρχει μεγάλος βαθμός εξάρτησης από τη διαδρομή. Οι ιστορικοί θεσμοί και οι πρακτικές διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό πιθανές μελλοντικές κατευθύνσεις. Χώρες με καθιερωμένες και αποτελεσματικά λειτουργικές υποδομές κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να κάνουν καλό να τις χρησιμοποιήσουν ως φορείς για περαιτέρω επέκταση της κοινωνικής προστασίας σε, προς το παρόν, μη καλυπτόμενες κατηγορίες πληθυσμού. Κάποια επιδότηση για όσους δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν τις εισφορές από μόνοι τους θα μπορούσε να είναι μια βιώσιμη στρατηγική χρηματοδότησης. Για χώρες όπου δεν πληρείται αυτός ο όρος ενός καθιερωμένου πλαισίου κοινωνικής ασφάλισης, τότε μια στρατηγική χρηματοδότησης χωρίς συνεισφορά μπορεί να είναι πιο κατάλληλη. Πολλές χώρες χαμηλού εισοδήματος διαπιστώνουν ότι οι έμμεσοι φόροι και τα μη φορολογικά έσοδα είναι σχετικά αποτελεσματικές επιλογές για τη χρηματοδότηση των αναγκών τους στην κοινωνική προστασία.

4.8 System Design

Ορισμένα ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν για τον σχεδιασμό των προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας: Γιατί πρέπει να παρέχεται κοινωνική προστασία, ποιος θα ωφεληθεί, ποιος πρέπει την παρέχει και πώς μπορεί να χρηματοδοτηθεί.

Μια πρώτη ερώτηση (που ενδεχομένως βασίζεται σε όλες τις άλλες) είναι γιατί θα πρέπει να δημιουργείται ένα πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας. Αυτό οφείλεται στην πολιτική βούληση των πολιτών, η οποία εκφράζεται μέσα από τις εκλογές, τις συμμετοχικές πολιτικές διαδικασίες ή τις διαμαρτυρίες? Οι υπεύθυνοι χάραξης της πολιτικής βούλησης θέλουν να υποστηρίξουν τους φτωχούς και τους ευάλωτους για αλτρουιστικά ή πατερναλιστικά κίνητρα. Αυτό συμβαίνει ή επειδή έχουν καταλάβει ότι τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας μπορούν να είναι καλά για την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη ή την πολιτική σταθερότητα ή επειδή η κοινωνική ασφάλιση είναι ανθρώπινο δικαίωμα, αγκυροβολημένο στο διεθνές δίκαιο (π.χ. άρθρα 22 και 25 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων). Η απάντηση είναι ότι οι εθνικές κυβερνήσεις έχουν «υποχρέωση να εκπληρώσουν» την αναγνώριση του ανθρώπινου δικαιώματος στην εθνική νομοθεσία και την εκπόνηση μιας στρατηγικής που καθιστά την κοινωνική προστασία προσβάσιμη για όλους τους κατοίκους της χώρας (όχι μόνο για τους πολίτες). Ωστόσο, μια προσέγγιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υποστηρίζει, ότι ο σχεδιασμός προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας ακολουθεί αρχές όπως η μη διάκριση, η συμμετοχή και η λογοδοσία. Τέλος, υπάρχουν εξωεδαφικές υποχρεώσεις σύμφωνα με τις οποίες οι κυβερνήσεις πρέπει να προωθήσουν το ανθρώπινο δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση και σε άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής βοήθειας. Το δεύτερο ερώτημα είναι πώς χρηματοδοτείται η κοινωνική προστασία. Αυτό περιλαμβάνει δύο αλληλένδετες πτυχές, η πρώτη από την οποία πρέπει να προέρχεται η χρηματοδότηση των παροχών κοινωνικής προστασίας: η διαχρονική αναδιανομή (μετατόπιση του εισοδήματος εφ' όρου ζωής ενός

ατόμου από τις καλές στην κακή περίοδο της ζωής), η διαγενεακή αναδιανομή (υποστήριξη παιδιών και ατόμων σε γήρας από άτομα σε ηλικία εργασίας), κάθετη διαπροσωπική αναδιανομή (από πλούσιους σε φτωχούς) ή η οριζόντια διαπροσωπική ανακατανομή (συγκέντρωση κινδύνου όπως σε ένα ασφαλιστικό σύστημα). Η χρηματοδότηση της κοινωνικής προστασίας μπορεί να κινητοποιηθεί με τεχνικούς όρους (εισφορές, φόροι, άλλες πηγές κρατικού εισοδήματος πηγές - όπως τέλη, επενδύσεις, πώληση περιουσιακών στοιχείων ή φυσικών πόρων - δανεισμός ή εξωτερικές επιχορηγήσεις) όμως ποια οφέλη και αδυναμίες έχουν αυτές οι διαφορετικές επιλογές. Τα περισσότερα από αυτά επιτρέπουν πολλούς από τους μηχανισμούς αναδιανομής που αναφέρθηκαν παραπάνω, ακόμη και σε διαφορετικούς συνδυασμούς.

Το τρίτο ερώτημα είναι ποιος πρέπει να λάβει παροχές που παρέχονται από ένα πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας. Αυτό έχει επίσης δύο όψεις, ακόμη και αν αυτές είναι αρκετά αλληλένδετες. Είναι αυτό που πρέπει να είναι η ομάδα -στόχος της κοινωνικής προστασίας (δηλαδή ποιος θα πρέπει ιδανικά να λάβει οφέλη: άτομα σε μεγάλη ηλικία, άτομα με ειδικές ανάγκες, ορφανά, παιδιά γενικά, χήρες, όλες οι γυναίκες, φτωχοί εργαζόμενοι, νέοι γονείς, πρόσφυγες, όλοι οι φτωχοί κλπ) και γιατί (επειδή η αντίστοιχη ομάδα είναι ιδιαίτερα φτωχή, ευάλωτη, κοινωνικά αποκλεισμένη κ.λπ.). Είναι ένα πολιτικό ζήτημα καθορισμού προτεραιοτήτων, ενώ το δεύτερο είναι πολύ πιο τεχνικό: Είναι το πώς μπορούμε να γνωρίζουμε εάν ένα άτομο ανήκει στην ομάδα ενός συστήματος κοινωνικής προστασίας. Φυσικά, δεν είναι πολύ δύσκολο να αποφασίσουμε αν ένα άτομο είναι παιδί ή γυναίκα, αλλά δεν είναι καθόλου εύκολο να γνωρίζουμε εάν ο αιτών για κοινωνική βοήθεια είναι πραγματικά φτωχός.

Ένα πέμπτο ερώτημα είναι τι είδους οφέλη πρέπει να παρέχονται. Κατ' αρχήν, τα οφέλη μπορούν να είναι σε μετρητά, τραπεζικές μεταφορές, κουπόνια (π.χ. δωρεάν υγειονομική περίθαλψη ή επιδοτούμενο ψωμί) ή σε είδος (π.χ. δέματα τροφίμων, δωρεάν πρόσβαση σε νερό ή ηλεκτρικό ρεύμα). Μπορούν όμως να είναι και επιδοτήσεις («έμμεσες μεταφορές»), όπως για ψωμί, λαχανικά, βενζίνη, ηλεκτρική ενέργεια, πίστωση, υγειονομική περίθαλψη, νερό, στέγαση ή μέσα μαζικής μεταφοράς. Το σκεπτικό των έμμεσων μεταφορών είναι να μειωθεί το κόστος ζωής των ατόμων με χαμηλό εισόδημα αντί να συμπληρωθεί το εισόδημά τους.

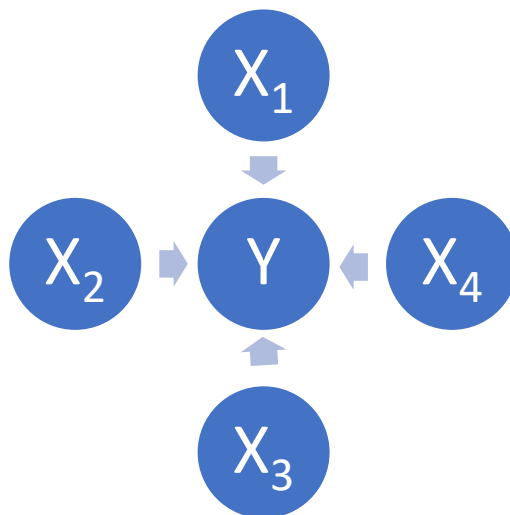
Ένα έκτο ερώτημα είναι ποιο θα πρέπει να είναι το επίπεδο των παροχών, δηλαδή πόσο γενναιόδωρο είναι ένα πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας. Ένα έβδομο ερώτημα είναι εάν τα δικαιώματα σε παροχές πρέπει να εξαρτώνται από οτιδήποτε κάνουν οι δικαιούχοι (π.χ. να στέλνουν παιδιά στο σχολείο, να υποβάλλονται σε τακτικούς υγειονομικούς ελέγχους, να κάνουν κοινή εργασία, να απέχουν από τη μη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων). Το όγδοο ερώτημα είναι ποιος φορέας πρέπει να διαχειριστεί ένα πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας οργανώνοντας τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση κινδύνων, τη συνολική οργάνωση και την εκταμίευση των παροχών. Οι Schüring και Wiebe υποστηρίζουν ότι οποιαδήποτε από αυτές τις λειτουργίες μπορεί να αναλάβει το κράτος, οι αυτόνομες δημόσιες οντότητες, οι εμπορικές εταιρείες (τράπεζες, οι ασφαλιστές, τα νοσοκομεία) ή οι οργανισμοί τρίτου τομέα (κοινωνικές/φιλανθρωπικές οργανώσεις, θρησκευτικά ιδρύματα, βασικές οργανώσεις), ομάδες αυτοβοήθειας, συνεταιρισμοί, δίκτυα αλληλεγγύης, συνδικάτα). Εκείνοι τονίζουν ότι αυτοί οι διαφορετικοί φορείς συχνά συνεργάζονται ή ακόμη ανταγωνίζονται για την παροχή κοινωνικής προστασίας και ότι διαφορετικοί συνδυασμοί φορέων συνεργάζονται σε

διαφορετικά είδη συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Στην ιδανική περίπτωση, όλες οι ερωτήσεις απαντώνται για ολόκληρο το σύστημα κοινωνικής προστασίας μιας χώρας και όχι για μεμονωμένα στοιχεία του προγράμματος. Μόλις αναπτυχθεί ένα γενικό πλαίσιο δράσης, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να μεριμνήσουν για τον καταμερισμό της εργασίας μεταξύ διαφορετικών στοιχείων του προγράμματος.

5. Περιγραφή Δεδομένων

Η πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση φανερώνει την γραμμική σχέση της εξαρτημένης μεταβλητής με τις ανεξάρτητες. Η σχέση αυτή είναι της μορφής:

$$Y_i = b_0 + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n + \varepsilon_i, \text{ για } i=0,1,2,3,4,\dots,n.$$
 Τα $\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_n$ είναι οι συντελεστές παλινδρόμησης για τις προβλεπτικές μεταβλητές, ενώ ο συντελεστής β_0 είναι ο σταθερός όρος (δηλαδή η τιμή Y όταν το $X=0$). Τέλος το ε_i ονομάζεται σφάλμα και αντιστοιχεί στην διαφορά ανάμεσα στην τιμή που προβλέπει η ευθεία γραμμή για το άτομο i και την πραγματική τιμή που έχει το συγκεκριμένο άτομο.



Ας υποθέσουμε ότι διερευνούμε την επίδραση των μεταβλητών X_1, X_2, X_3, X_4 στην μεταβλητή Y . Με τη βοήθεια της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, μπορούμε να ορίσουμε μια εξίσωση, η οποία με γραμμικό τρόπο θα συνδυάζει τις τιμές των μεταβλητών, ώστε να έχουμε την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της μεταβλητής Y .

Επιπλέον μπορεί να απλοποιηθεί η εξίσωση, απαλείφοντας τις μεταβλητές εκείνες, οι οποίες δεν έχουν καμία προσφορά στην ερμηνεία της Y . Επίσης είναι δυνατόν να εκτιμηθεί η επίδραση της κάθε μιας ανεξάρτητης μεταβλητής στην εξαρτημένη, αφού πρώτα απομακρυνθούν οι επιδράσεις των υπόλοιπων μεταβλητών.

5.1 Summary

Ξεκινώντας την εργασία μας θα πρέπει μέσω του Stata να κάνουμε μια στατιστική σύνοψη των μεταβλητών μας για να έχουμε μια ιδέα για το μέγεθος τους, το άθροισμα τους καθώς και να ερευνήσουμε για missing values.

Εντολή στο Stata:

```
sum net popu GDPper edu pon jobsat lifexp lifesat ecosat taxes relatsat
```

Πίνακας 1: Στατιστική Σύνοψη των μεταβλητών

Variable	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
NetSocialC~n	400	85580.68	121244	1275.4	597518
Year	400	2009.5	5.773503	2000	2019
Population	400	2.32e+07	2.45e+07	2794184	8.30e+07
GDPperCapita	400	28996.63	16231.77	3560	79000
Education	400	24.033	8.024209	7.5	40.7
jobsatisfa~n	400	7.355	.4960748	6.1	8.1
lifeexpect~y	400	79.2925	2.844921	70.7	83.8
overalllif~n	400	7.21	.604826	6.1	8
economicsa~n	400	6.22	.9823505	4.3	7.6
taxesoninc~e	400	83910.92	100673.2	1045.1	457405
satisfacti~i	400	8.02	.4255028	7	8.7

Με βάση τα αποτελέσματα του πίνακα 1 παρατηρούμε ότι το σύνολο των παρατηρήσεων που μπορούμε να πάρουμε είναι 400. Δεν υπάρχει κενή πληροφορία μέσα στα δεδομένα οπότε προσλαμβάνονται υπόψιν όλες οι μεταβλητές.

5.2 Correlation

Στην συνέχεια θα αναλύσουμε την correlation μεταξύ των μεταβλητών μας. Η σχέση στο stata που χρησιμοποιήσαμε είναι η παρακάτω:

Εντολή στο Stata:

```
corr net popu GDPper edu jobsat lifexp lifesat ecosat relatsat
```

Πίνακας 2: Συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών

	NetSocialC~n	Popula~n	GDPper~a	Educat~n	jobsat~n	lifeex~y	overal~n	econom~n	taxeso~e	satisf~i
NetSocialC~n	1.0000									
Population	0.8973	1.0000								
GDPperCapita	0.0966	-0.0615	1.0000							
Education	0.0465	-0.0488	0.6543	1.0000						
jobsatisfac~n	-0.3068	-0.4333	0.5094	0.3133	1.0000					
lifeexpect~y	0.3618	0.2838	0.6883	0.4871	0.0340	1.0000				
overalllif~n	-0.0162	-0.1195	0.7181	0.5066	0.7984	0.3474	1.0000			
economicsa~n	0.0388	-0.0984	0.6865	0.4717	0.8587	0.3076	0.9226	1.0000		
taxesoninc~e	0.8876	0.8932	0.2482	0.1720	-0.2414	0.4377	0.0851	0.1287	1.0000	
satisfacti~i	-0.2670	-0.3210	0.5753	0.4179	0.7737	0.0990	0.7530	0.6574	-0.1244	1.0000

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα (2) παρατηρούμε πολύ ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ του πληθυσμού και των καθαρών κοινωνικών εισφορών (0,8973) ενώ από την άλλη υπάρχει μια πάρα πολύ ασθενής, σχεδόν μηδενική συσχέτιση με άλλες μεταβλητές όπως η εκπαίδευση και οι μελέτες σχετικά με την ικανοποίηση για τη ζωή του καθενός και την ικανοποίηση μεταξύ των σχέσεων. Επίσης αξίζει να παρατηρηθεί η ασθενής θετική συσχέτιση που υπάρχει μεταξύ των μελετών καθώς και η ασθενής συσχέτιση μεταξύ του εκτιμώμενου χρόνου ζωής με την εκπαίδευση και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Στην συνέχεια θα κάνουμε `pw_correlation` για να εξακριβώσουμε την στατιστική σημαντικότητα των μεταβλητών.

Ο συντελεστής συσχέτισης προϊόντος-ροής Pearson, είναι ένα μέτρο της δύναμης και της κατεύθυνσης συσχέτισης που υπάρχει μεταξύ δύο συνεχών μεταβλητών. Η συσχέτιση Pearson δημιουργεί έναν συντελεστή που ονομάζεται συντελεστής συσχέτισης Pearson, που υποδηλώνεται ως r . Η συσχέτιση του Pearson προσπαθεί να σχεδιάσει μια γραμμή βέλτιστης

προσαρμογής μέσω των δεδομένων δύο μεταβλητών και ο συντελεστής συσχέτισης Pearson, r , δείχνει πόσο μακριά όλα αυτά τα σημεία δεδομένων βρίσκονται σε αυτήν τη γραμμή βέλτιστης εφαρμογής (δηλαδή, πόσο καλά ταιριάζουν τα σημεία δεδομένων αυτό το νέο μοντέλο / γραμμή βέλτιστης εφαρμογής). Η τιμή του μπορεί να κυμαίνεται από -1 για μια τέλεια αρνητική γραμμική σχέση έως $+1$ για μια τέλεια θετική γραμμική σχέση. Η τιμή 0 (μηδέν) δεν δείχνει καμία σχέση μεταξύ δύο μεταβλητών.

Εντολή στο Stata:

`pwcorr net popu GDPper edu jobsat lifexp lifesat ecosat relatsat, sig`

Πίνακας 3: Ο Συντελεστής συσχέτισης προϊόντος ροής Pearson

	NetSoc~n	Popula~n	GDPper~a	Educat~n	jobsat~n	lifeex~y	overal~n
NetSocialC~n	1.0000						
Population	0.8973	1.0000					
GDPperCapita	0.0966	-0.0615	1.0000				
Education	0.0465	-0.0488	0.6543	1.0000			
jobsatisfa~n	-0.3068	-0.4333	0.5094	0.3133	1.0000		
lifeexpect~y	0.3618	0.2838	0.6883	0.4871	0.0340	1.0000	
overalllif~n	-0.0162	-0.1195	0.7181	0.5066	0.7984	0.3474	1.0000
economicsa~n	0.0388	-0.0984	0.6865	0.4717	0.8587	0.3076	0.9226
taxesoninc~e	0.8876	0.8932	0.2482	0.1720	-0.2414	0.4377	0.0851
satisfacti~i	-0.2670	-0.3210	0.5753	0.4179	0.7737	0.0990	0.7530
	econom~n taxeso~e satisf~i						
economicsa~n	1.0000						
taxesoninc~e	0.1287	1.0000					
satisfacti~i	0.6574	-0.1244	1.0000				

Τα δεδομένα που λαμβάνουμε είναι τα εξής δύο σημαντικά στοιχεία: τον συντελεστή συσχέτισης Pearson και το επίπεδο στατιστικής σημασίας. Ο συντελεστής συσχέτισης Pearson, r , μας δείχνει τη δύναμη και την κατεύθυνση της συσχέτισης μεταξύ των δύο μεταβλητών μας. Αυτό εμφανίζεται στην πρώτη σειρά του κόκκινου κουτιού. Ο τρόπος μέτρησης της συσχέτισης περιγράφεται παρακάτω.

$0,1 < |r| < .3$ μικρή συσχέτιση

$0,3 < |r| < .5$ μέτρια / μέτρια συσχέτιση

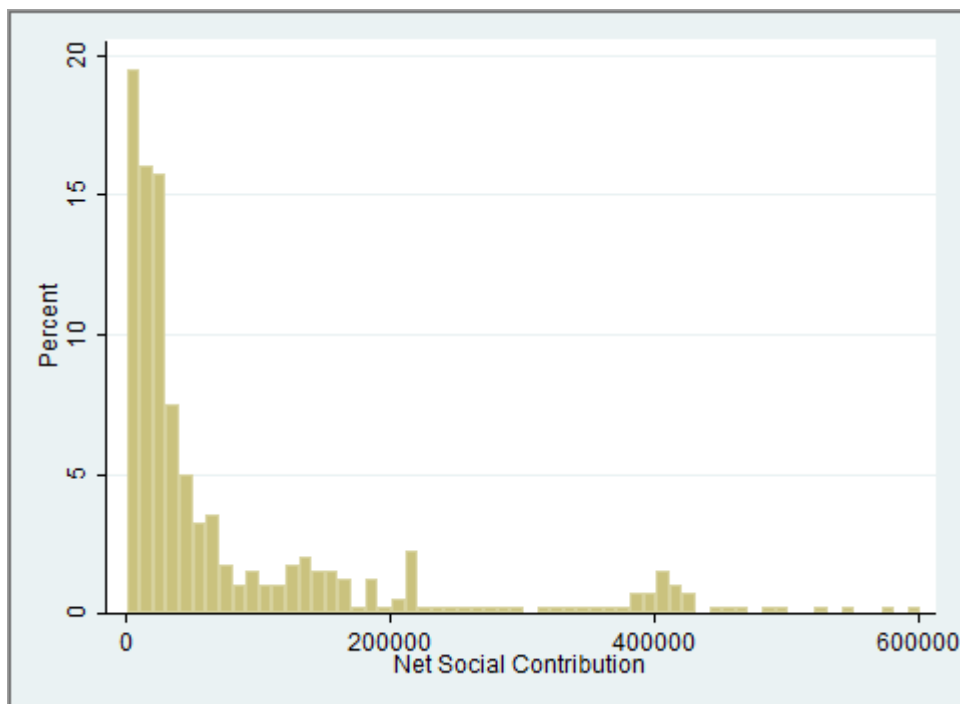
$|r| > .5$ μεγάλη / ισχυρή συσχέτιση

Το επίπεδο στατιστικής σημασίας (δηλαδή, η τιμή p-value) μας δείχνει εάν η δοκιμή είναι στατιστικά σημαντική. Μέχρι τώρα έχουν χρησιμοποιηθεί μόνο ο συντελεστής συσχέτισης Pearson για να περιγραφεί η σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Με το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ελέγχουμε την γραμμική σχέση μεταξύ των μεταβλητών μας.

Ως προς την εργασία μας παρατηρούμε για τις Καθαρές κοινωνικές εισφορές, μια ισχυρή συσχέτιση 0,8973 σε στατιστικό επίπεδο 5% με τον πληθυσμό, μια μικρή συσχέτιση σε στατιστικό επίπεδο 5% για τις μεταβλητές κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ευχαρίστηση για την ζωή και για την οικονομία. Αρνητική συσχέτιση υπάρχει μεταξύ των καθαρών κοινωνικών εισφορών και της ικανοποίησης στον εργασιακό χώρο σε επίπεδο 5% καθώς και για την ικανοποίηση για τις σχέσεις σε επίπεδο 10%. Επίσης αξίζει να αναφερθεί ότι υπάρχει ισχυρή γραμμική συσχέτιση μεταξύ των μελετών που έχουν συμπεριληφθεί στην εργασία σε επίπεδο 5%.

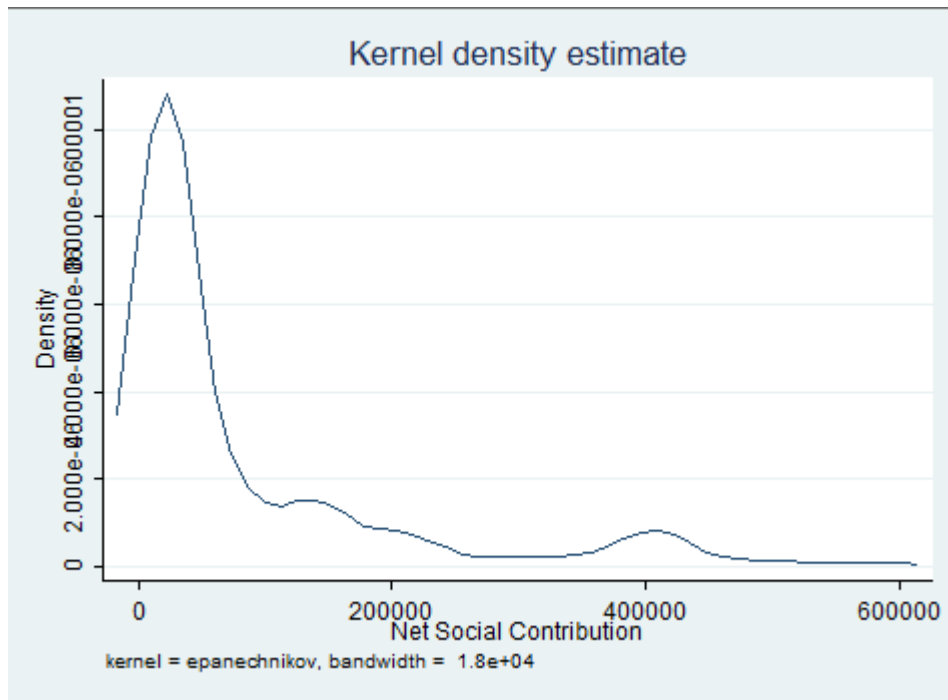
5.3 Σχήματα

Ιστόγραμμα 1: Επί της % απεικόνιση των Καθαρών Κοινωνικών Εισφορών

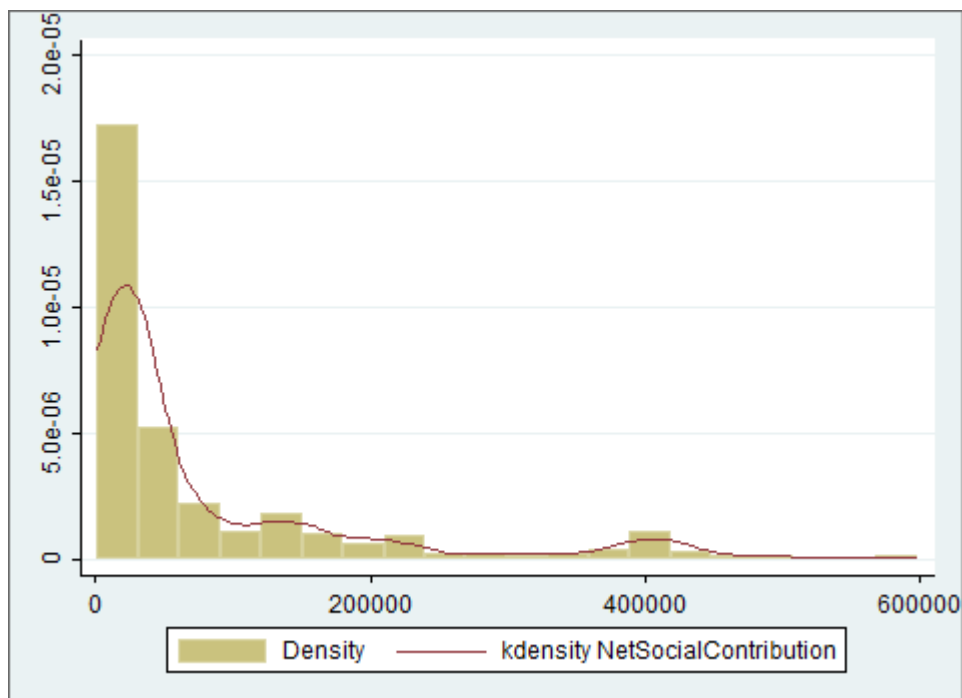


Στο παραπάνω ιστόγραμμα παρουσιάζεται το ποσοστό των καθαρών κοινωνικών εισφορών για κάθε μια χώρα της μελέτης μας μαζί με το ποσοστό που καταλαμβάνουν. Παρόμοιο σε μορφή είναι το παρακάτω σχήμα που παρουσιάζει το K-density για τις καθαρές κοινωνικές εισφορές των 20 χωρών.

Ιστόγραμμα 2: K- Density για τις Καθαρές Κοινωνικές Εισφορές

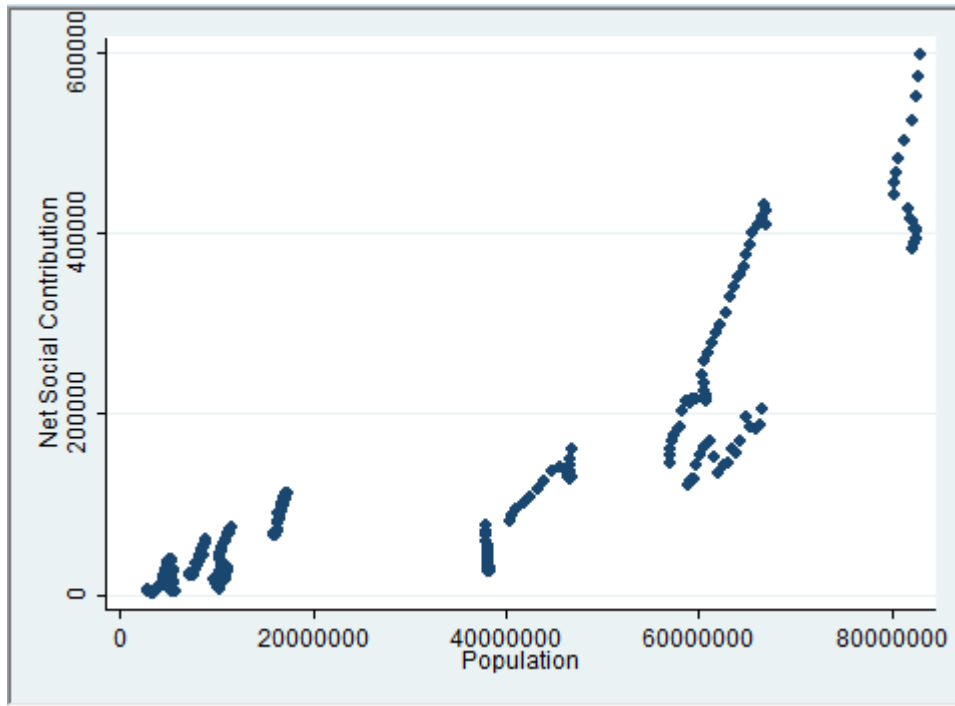


Ιστόγραμμα 3: Συνδυασμός K-Density και επί της % απεικόνιση των Καθαρών Κοινωνικών Εισφορών



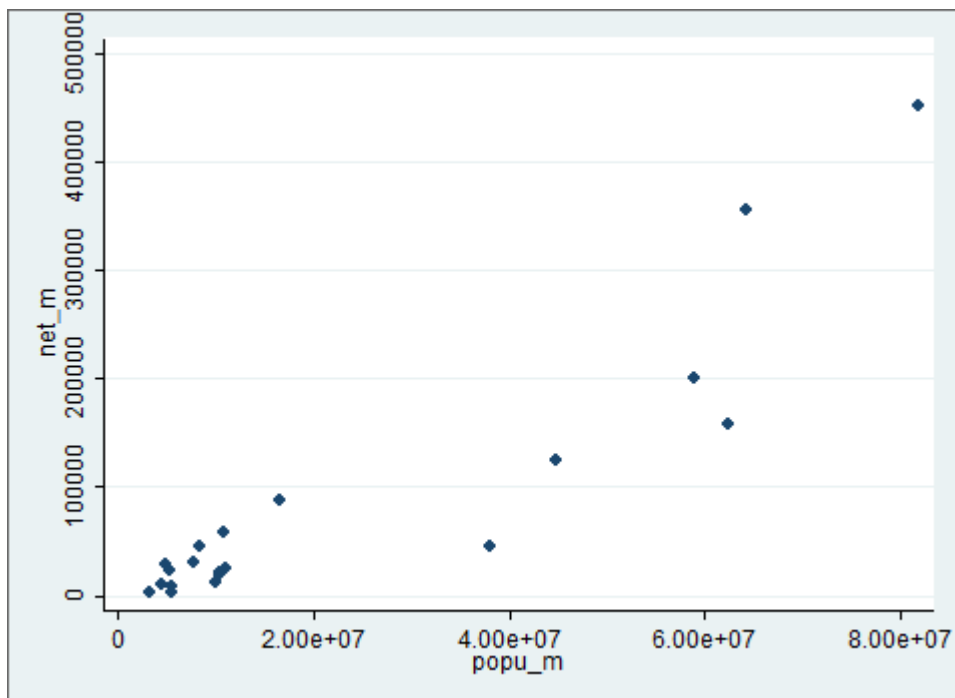
Στο παραπάνω ιστόγραμμα αποτυπώνονται τα 2 σχήματα της σελίδας 12 προσπαθώντας να ερμηνευτεί η τάση των καθαρών κοινωνικών εισφορών.

Scatter plot 1: Καθαρές Κοινωνικές Εισφορές για κάθε μια από τις 20 χώρες σε σχέση με το πληθυσμό



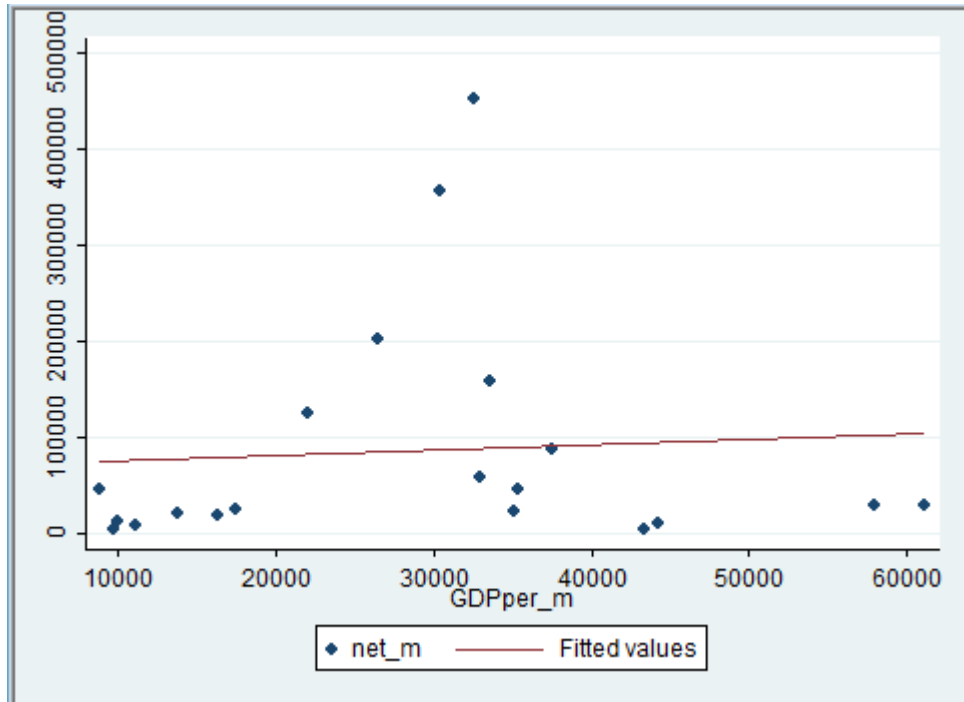
Στο παραπάνω σχήμα αποτυπώνεται σε γράφημα scatterplot ο πληθυσμός και οι καθαρές κοινωνικές εισφορές για κάθε χώρα και για κάθε χρόνο από το 2000 μέχρι το 2019.

Scatter plot 2: Μέσος Όρος όλων των ετών για κάθε μια από τις 20 χώρες σε σχέση με το μέσο όρο του πληθυσμού



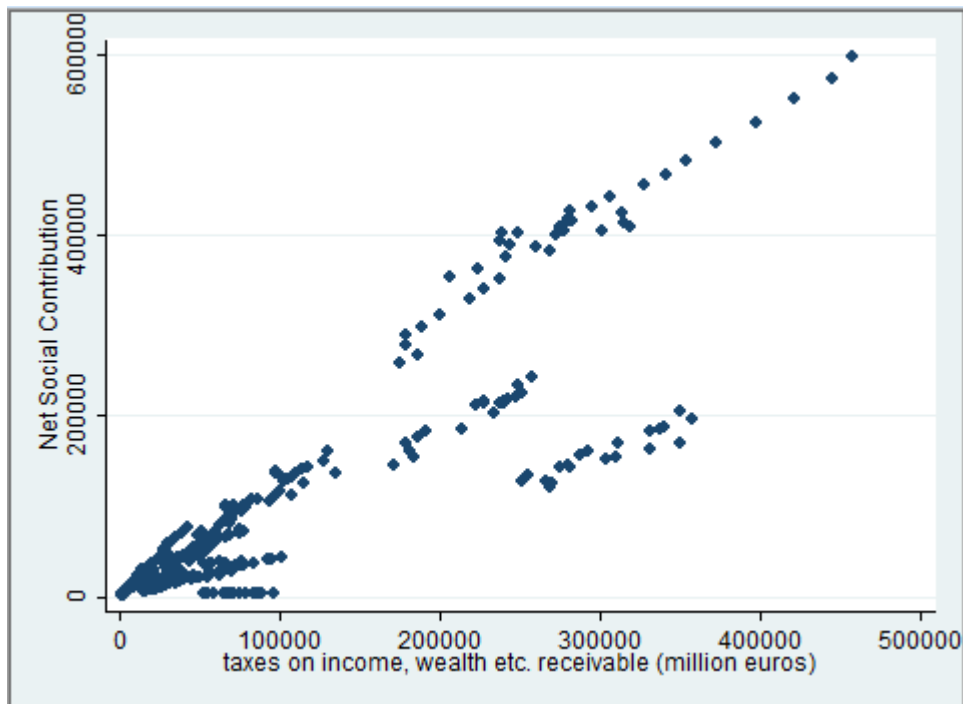
Στο παραπάνω scatter plot παρουσιάζονται πάλι οι κοινωνικές εισφορές και ο πληθυσμός των χωρών, αλλά αυτή τη φορά υπό το πρίσμα των μέσων όρων τους.

Scatter plot 3: Προσπάθεια εφαρμογής ενός μοντέλου για την απεικόνιση των Μέσων Όρων του κατά Κεφαλή ΑΕΠ για τις 20 χώρες



Στο παραπάνω scatter plot έχουμε το γράφημα του μέσου όρου του των κοινωνικών εισφορών σε αντιπαράβολή με το μέσο όρο του κατά κεφαλή ΑΕΠ.

Scatter plot 4: Προσπάθεια εφαρμογής ενός μοντέλου για την απεικόνιση των Καθαρών Κοινωνικών Εισφορών και των φόρων για τις 20 χώρες



6. Αποτελέσματα Εμπειρικής Ανάλυσης

6.1 Regression

Ακολουθεί η εκτίμηση του μοντέλου σύμφωνα με την ανάλυση παλινδρόμησης, υπό την υπόθεση της Ομοσκεδαστικότητας (δηλ. Ότι η διακύμανση των τυχαίων σφαλμάτων είναι σταθερή, $\epsilon_i \sim iidN(0, \sigma^2)$ identically and independently distributed)

Εντολή στο Stata:

Reg net popu GDPper edu jobsat lifexp lifesat ecosat relatsat

Πίνακας 4: Απλή παλινδρόμηση

Source	SS	df	MS				
Model	5.0190e+12	9	5.5766e+11	Number of obs =	400		
Residual	8.4636e+11	390	2.1702e+09	F(9, 390) =	256.97		
Total	5.8653e+12	399	1.4700e+10	Prob > F =	0.0000		
				R-squared =	0.8557		
				Adj R-squared =	0.8524		
				Root MSE =	46585		

NetSocialContribution	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
Population	.0029272	.0003075	9.52	0.000	.0023226	.0035317
GDPperCapita	.7167114	.370432	1.93	0.054	-.0115822	1.445005
Education	-138.4018	399.9006	-0.35	0.729	-924.6324	647.8288
jobsatisfaction	25224.23	17054.76	1.48	0.140	-8306.543	58755.01
lifeexpectancy	-215.8486	1447.15	-0.15	0.882	-3061.039	2629.342
overalllifesatisfaction	-8762.749	13096.9	-0.67	0.504	-34512.11	16986.62
economicsatisfaction	7040.505	10726.43	0.66	0.512	-14048.35	28129.37
taxesonincomewealthetc	.4078377	.0744567	5.48	0.000	.2614509	.5542245
satisfactionwithpersonalrelati	-48454.87	12076.33	-4.01	0.000	-72197.72	-24712.02
_cons	205504.7	150984.8	1.36	0.174	-91341.26	502350.7

Ο πίνακας αποτελείται από τέσσερα σημαντικά στοιχεία:

- η τιμή R^2 αντιπροσωπεύει το ποσοστό διακύμανσης στην εξαρτημένη μεταβλητή που μπορεί να εξηγηθεί από την ανεξάρτητη μεταβλητή.

- μια προσαρμοσμένη τιμή R^2 , η οποία διορθώνει τη θετική μεροληψία για να παρέχει μια τιμή που θα ήταν αναμενόμενη στον πληθυσμό
- την τιμή F, βαθμούς ελευθερίας και στατιστική σημασία του μοντέλου παλινδρόμησης
- τους συντελεστές για τη σταθερή και ανεξάρτητη μεταβλητή, που είναι οι πληροφορίες που χρειάζεστε για να προβλέψετε την εξαρτώμενη μεταβλητή.

Στην εργασία μας το $R^2 = 0.8557$ και το προσαρμοσμένο $R^2 = 0.8524$, που σημαίνει ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές εξηγούν το 85,24% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής. Επίσης το μοντέλο παλινδρόμησης που δημιουργήθηκε είναι στατιστικά σημαντικό καθώς, $F(9, 390) = 256.97$ και $p\text{-value} = 0.000$. Αυτό δείχνει ότι, συνολικά, το μοντέλο που εφαρμόζεται μπορεί στατιστικά να προβλέψει σημαντικά την εξαρτώμενη μεταβλητή. Μια πρώτη εκτίμηση της συνάρτησης είναι:

Μοντέλο παλινδρόμησης OLS

$$\text{Net} = 0.002\text{popu} + 0.7\text{GDPper} - 138\text{edu} + 25224\text{jobsat} - 215\text{lifexp} - 8762\text{overallifesat} + 7040\text{ecosat} + 0.4\text{taxes} - 48454\text{relatsat} + 205504$$

6.2 Robust Regression

Ακολουθεί η εκτίμηση του μοντέλου σύμφωνα με την ανάλυση παλινδρόμησης, με διόρθωση για Ετεροσκεδαστικότητα (δηλ. Ότι η διακύμανση των τυχαίων σφαλμάτων δεν είναι σταθερή, $\epsilon_i \sim \text{iDN}(0, \sigma_i^2)$ independently distributed, $\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2 \neq \sigma_3^2 \neq \dots \neq \sigma_N^2$)

Εντολή στο Stata:

Reg net popu GDPper edu jobsat lifexp lifesat ecosat relatsat, robust

Πίνακας 5: Παλινδρόμηση με διόρθωση ετεροσκεδαστικότητας

NetSocialContribution	Coef.	Robust Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
Population	.0029272	.0004107	7.13	0.000	.0021197	.0037347
GDPperCapita	.7167114	.3307771	2.17	0.031	.066382	1.367041
Education	-138.4018	354.706	-0.39	0.697	-835.7769	558.9733
jobsatisfaction	25224.23	16619.2	1.52	0.130	-7450.205	57898.67
lifeexpectancy	-215.8486	1180.441	-0.18	0.855	-2536.673	2104.976
overallifesatisfaction	-8762.749	9896.54	-0.89	0.376	-28219.99	10694.5
economicsatisfaction	7040.505	8712.651	0.81	0.420	-10089.13	24170.15
taxesonincomewealthetc	.4078377	.1290989	3.16	0.002	.1540208	.6616546
satisfactionwithpersonalrelati	-48454.87	13295.58	-3.64	0.000	-74594.86	-22314.88
_cons	205504.7	109503.9	1.88	0.061	-9787.043	420796.5

Ο όρος "robust regression" μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εξηγήσει δύο ελαφρώς διαφορετικά πράγματα. Στην παλινδρόμηση με robust τυπικά σφάλματα, οι εκτιμήσεις των συντελεστών παλινδρόμησης είναι οι ίδιες με εκείνες της τυπικής γραμμικής παλινδρόμησης OLS, αλλά οι εκτιμήσεις των τυπικών σφαλμάτων είναι πιο ισχυρές σε περίπτωση μη τήρησης παραδοχών σχετικά με την κανονικότητα και την ομοιογένεια της διακύμανσης των υπολειμμάτων.

Ο δεύτερος τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιείται ο όρος robust regression περιλαμβάνει τόσο την ισχυρή εκτίμηση των συντελεστών παλινδρόμησης όσο και τα τυπικά σφάλματα. Αυτή η προσέγγιση είναι χρήσιμη σε καταστάσεις όπου οι μεγάλοι ακροδέκτες και παρατηρήσεις με μεγάλες τιμές μόχλευσης.

Στην εργασία μας βλέπουμε ότι δεν είναι πολλές οι διαφορές μεταξύ OLS και Robust στα αποτελέσματα μας. Το μόνο που έχει μεταβληθεί είναι το $F(9, 390) = 142.23$.

6.3 Εντολή Encode

Εντολή στο Stata:

```
encode country, gen(cnt)
order cnt _year
xtset cnt _year
ta _year,
gen(Y_) gen
I*=ln(*) όπου * το όνομα της κάθε μεταβλητή
```

Πίνακας 6: Μετατροπή των Χωρών σε μια νέα μεταβλητή για κάθε μια από τις χρονολογίες 2000 έως 2019

Year	Freq.	Percent	Cum.
2000	20	5.00	5.00
2001	20	5.00	10.00
2002	20	5.00	15.00
2003	20	5.00	20.00
2004	20	5.00	25.00
2005	20	5.00	30.00
2006	20	5.00	35.00
2007	20	5.00	40.00
2008	20	5.00	45.00
2009	20	5.00	50.00
2010	20	5.00	55.00
2011	20	5.00	60.00
2012	20	5.00	65.00
2013	20	5.00	70.00
2014	20	5.00	75.00
2015	20	5.00	80.00
2016	20	5.00	85.00
2017	20	5.00	90.00
2018	20	5.00	95.00
2019	20	5.00	100.00
Total	400	100.00	

Με την παραπάνω εντολή δημιουργήθηκε μια καινούργια μεταβλητή που μπορεί και ταυτοποιεί τη κάθε χώρα για κάθε μια από τις χρονολογίες 2000 έως 2019. Έτσι με αυτό τον τρόπο γνωρίζουμε ανά πάσα στιγμή για την κάθε χώρα, σε ποια χρονολογία αναφερόμαστε. Το output στο Stata είναι ο παραπάνω πίνακας που μας ενημερώνει για το πλήθος των παρατηρήσεων που δημιουργήθηκαν για κάθε μια χρονιά καθώς και το συνολικό ποσοστό αλλά και άθροισμα παρατηρήσεων. Τέλος κρίθηκε σκόπιμο να μετατραπούν όλες οι μεταβλητές σε Ln για να μην υπάρχει διαφορετικότητα ως προς τις μονάδες μέτρησης.

6.4 Regression Robust

Εντολή στο Stata:

```
reg lnet lpopu lGDPper ledu lpop ljobsat llifexp llifesat lecosat ltaxes  
lrelatsat Y_*, robust
```

Πίνακας 7: Παλινδρόμηση με διόρθωση ετεροσκεδαστικότητας και με τις καινούργιες μεταβλητές του χρόνου

Source	SS	df	MS			
Model	5.0190e+12	9	5.5766e+11	Number of obs =	400	
Residual	8.4636e+11	390	2.1702e+09	F(9, 390) =	256.97	
				Prob > F =	0.0000	
				R-squared =	0.8557	
				Adj R-squared =	0.8524	
Total	5.8653e+12	399	1.4700e+10	Root MSE =	46585	

NetSocialContribution	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
Population	.0029272	.0003075	9.52	0.000	.0023226	.0035317
GDPperCapita	.7167114	.370432	1.93	0.054	-.0115822	1.445005
Education	-138.4018	399.9006	-0.35	0.729	-924.6324	647.8288
jobsatisfaction	25224.23	17054.76	1.48	0.140	-8306.543	58755.01
lifeexpectancy	-215.8486	1447.15	-0.15	0.882	-3061.039	2629.342
overallifesatisfaction	-8762.749	13096.9	-0.67	0.504	-34512.11	16986.62
economicsatisfaction	7040.505	10726.43	0.66	0.512	-14048.35	28129.37
taxesonincomewealthetc	.4078377	.0744567	5.48	0.000	.2614509	.5542245
satisfactionwithpersonalrelati	-48454.87	12076.33	-4.01	0.000	-72197.72	-24712.02
_cons	205504.7	150984.8	1.36	0.174	-91341.26	502350.7

. hettest

Breusch-Pagan / Cook-Weisberg test for heteroskedasticity
 Ho: Constant variance
 Variables: fitted values of NetSocialContribution

chi2(1) = 482.17
 Prob > chi2 = 0.0000

Στην συνέχεια της εργασία εκτελούμε μια OLS προσθέτοντας και τις κάθε χρονιές σαν καινούργιες μεταβλητές στο μοντέλο της παλινδρόμησης μας. Αυτό το βήμα το κάνουμε για να μπορέσουμε να έχουμε μια πιο ευρύτερη άποψη της παλινδρόμησης μας πριν περάσουμε στις παλινδρομήσεις με Fixed και Random Effects. Όπως παρατηρούμε τα αποτελέσματα έχουν διαφοροποιηθεί ελαφρώς σε σχέση με την robust παλινδρόμηση που έχει πραγματοποιηθεί παραπάνω.

Με το που συμπεριέλαβα τη διάσταση του χρόνου στο μοντέλο μου το R² αυξήθηκε από 0,8440 σε 0,9252. Αυτό σημαίνει ότι ο χρόνος μου επηρεάζει την μεταβλητότητα της εξαρτημένης μεταβλητής μου κατά 8 ποσοστιαίες μονάδες.

Έχοντας ολοκληρώσει την παλινδρόμηση OLS συνέχεια παίρνουν οι παλινδρομήσεις Fixed και Random Effects μαζί με το τεστ Hausman για να μας καθορίσει ποια από τις δυο παλινδρομήσεις είναι καλύτερη για την περίπτωση μας.

6.5 Random Effects Regression

Το σκεπτικό πίσω από το μοντέλο Random Effects είναι ότι, η διακύμανση μεταξύ οντοτήτων θεωρείται ότι είναι τυχαία και δεν σχετίζεται με τις προβλέψεις ή ανεξάρτητες μεταβλητές που περιλαμβάνονται στο μοντέλο.

Η κρίσιμη διάκριση μεταξύ Fixed και Random effects είναι αν το μη παρατηρούμενο ατομικό αποτέλεσμα ενσωματώνει στοιχεία που συσχετίζονται με τους παλινδρομικούς παράγοντες του μοντέλου, όχι αν αυτά τα effects είναι στοχαστικά ή όχι.

Τα Random effects υποθέτουν ότι ο όρος του σφάλματος της οντότητας δεν συσχετίζεται με τους προγνωστικούς παράγοντες που επιτρέπει στις μεταβλητές χρόνου να αλλάζουν ρόλο ως επεξηγηματικές μεταβλητές. Το RE επιτρέπει τη γενίκευση των συμπερασμάτων πέρα από το δείγμα που χρησιμοποιείται στο μοντέλο.

Με την παρακάτω εντολή εκτελείται η παλινδρόμηση και αποθηκεύονται τα δεδομένα αυτά για να γίνει το τεστ Hausman παρακάτω.

Εντολή στο Stata:

```
xtreg lnet lpopu lGDPper ledu lpon ljobsat llifexp llifesat lecosat ltaxes
    lrelatsat Y_*, re
estimates store random
```

Πίνακας 8: Random Effects Παλινδρόμηση

Random-effects GLS regression		Number of obs	=	400
Group variable: cnt		Number of groups	=	20
R-sq: within	= 0.8702	Obs per group: min	=	20
between	= 0.8394	avg	=	20.0
overall	= 0.8389	max	=	20
corr(u_i, X)	= 0 (assumed)	Wald chi2(2)	=	2578.92
		Prob > chi2	=	0.0000

NetSocialContribution	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
taxesonincomewealthetcrece	.8295283	.0204421	40.58	0.000	.7894624	.8695941
Population	.0025177	.0003573	7.05	0.000	.0018174	.003218
_cons	-42500.97	13799.26	-3.08	0.002	-69547.03	-15454.91
sigma_u	50703.415					
sigma_e	8108.6911					
rho	.97506213 (fraction of variance due to u_i)					

. estimates store random

Παρατηρούμε ότι με βάση την παλινδρόμηση δεν επιδρούν στην στατιστικά οι μελέτες για ικανοποιητική ζωή, οικονομική ικανοποίηση, ικανοποίηση σχέσεων και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

6.6 Fixed Effects Regression

Χρησιμοποιούμε Fixed Effects (FE) όποτε ενδιαφερόμαστε να αναλύσουμε την επίδραση μεταβλητών που ποικίλλουν με την πάροδο του χρόνου.

Η FE διερευνά τη σχέση μεταξύ των μεταβλητών πρόβλεψης και αποτελεσμάτων σε μια οντότητα (χώρα, άτομο, εταιρεία κ.λπ.). Κάθε οντότητα έχει τα δικά της ατομικά χαρακτηριστικά που μπορεί να επηρεάζουν ή να μην επηρεάζουν τις μεταβλητές πρόβλεψης.

Όταν χρησιμοποιείτε το FE υποθέτουμε ότι κάτι μέσα στο άτομο μπορεί να επηρεάσει ή να προκαλέσει προκατάληψη στις μεταβλητές πρόβλεψης ή αποτελέσματος και πρέπει να το ελέγξουμε. Αυτό είναι το σκεπτικό πίσω από την υπόθεση της συσχέτισης μεταξύ του όρου σφάλματος της οντότητας και των μεταβλητών πρόβλεψης. Το FE αφαιρεί το αποτέλεσμα αυτών των αμετάβλητων χαρακτηριστικών ώστε να μπορούμε να εκτιμήσουμε την καθαρή επίδραση των προγνωστικών στη μεταβλητή αποτελεσμάτων.

Μια άλλη σημαντική υπόθεση του μοντέλου FE είναι ότι αυτά τα χρονικά αναλλοίωτα χαρακτηριστικά είναι μοναδικά για το άτομο και δεν πρέπει να συσχετίζονται με άλλα ατομικά χαρακτηριστικά. Κάθε οντότητα είναι διαφορετική, επομένως ο όρος σφάλματος της οντότητας και η σταθερά (η οποία συλλαμβάνει μεμονωμένα χαρακτηριστικά) δεν πρέπει να συσχετίζεται με τις άλλες. Εάν οι όροι σφάλματος συσχετίζονται, τότε το FE δεν είναι κατάλληλο καθώς τα συμπεράσματα μπορεί να μην είναι σωστά και πρέπει να μοντελοποιήσετε αυτήν τη σχέση (πιθανώς χρησιμοποιώντας τυχαία εφέ), αυτή είναι η κύρια λογική για τη δοκιμή Hausman.

Όπως και το RE έτσι και στο FE έχουμε την εντολή της παλινδρόμησης και την αποθήκευση αυτών των αποτελεσμάτων για το Hausman τεστ.

Εντολή στο Stata:

```
xtreg lnet lpopu lGDPper ledu lpon ljobsat llifexp llifesat lecosat ltaxes  
lrelatsat Y_*, fe  
estimates store fixed
```

Πίνακας 9: Fixed Effects Παλινδρόμηση

```
Fixed-effects (within) regression          Number of obs   =       400
Group variable: cnt                       Number of groups =        20

R-sq:  within = 0.8719                    Obs per group:  min =        20
        between = 0.8440                    avg =       20.0
        overall = 0.8417                    max =        20

corr(u_i, Xb) = -0.7558                    F(2, 378)       =    1286.67
                                           Prob > F        =     0.0000
```

NetSocialContribution	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
taxesonincomewealthetcrece	.8117027	.0210554	38.55	0.000	.7703022	.8531031
Population	.0036301	.000487	7.45	0.000	.0026725	.0045877
_cons	-66840.51	10487.85	-6.37	0.000	-87462.35	-46218.66
sigma_u	74469.739					
sigma_e	8108.6911					
rho	.98828282	(fraction of variance due to u_i)				

```
F test that all u_i=0:      F(19, 378) =    722.71          Prob > F = 0.0000
```

```
. estimates store fixed
```

6.7 Hausman Test

Εντολή στο Stata:

hausman fixed random

Πίνακας 10: Τεστ Hausman

	Coefficients			
	(b) fixed	(B) random	(b-B) Difference	sqrt(diag(V_b-V_B)) S.E.
taxesoninc~e	.8117027	.8295283	-.0178256	.0050448
Population	.0036301	.0025177	.0011124	.0003309

```
b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg
B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg
```

```
Test: Ho: difference in coefficients not systematic
```

```
chi2(2) = (b-B)' [(V_b-V_B)^(-1)] (b-B)
         =      10.99
Prob>chi2 =      0.0041
(V_b-V_B is not positive definite)
```

Η δοκιμή Hausman (ονομάζεται επίσης δοκιμή προδιαγραφών Hausman) ανιχνεύει ενδογενείς παλινδρομους (μεταβλητές πρόβλεψης) σε ένα μοντέλο παλινδρόμησης. Οι ενδογενείς μεταβλητές έχουν τιμές που καθορίζονται από άλλες μεταβλητές στο σύστημα. Η ύπαρξη ενδογενών παλινδρομων σε ένα μοντέλο θα προκαλέσει την αποτυχία των συνηθισμένων εκτιμητών ελάχιστων τετραγώνων, καθώς μία από τις παραδοχές του OLS είναι ότι δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ μιας μεταβλητής πρόβλεψης και του όρου σφάλματος. Οι εκτιμητές των οργανικών μεταβλητών μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εναλλακτική λύση στην περίπτωση αυτή. Ωστόσο, για να μπορέσουμε να αποφασίσουμε για την καλύτερη μέθοδο παλινδρόμησης, πρέπει πρώτα να μάθουμε εάν οι μεταβλητές πρόβλεψης είναι ενδογενείς. Αυτό θα κάνει το τεστ Hausman.

Το test Hausman ελέγχει για την μηδενική υπόθεση H_0 : Η διαφορά μεταξύ των συντελεστών των δύο μεθόδων δεν είναι συστηματική (δηλ. αν τα δύο μοντέλα δίνουν ίδια αποτελέσματα).

Στην περίπτωση μας φαίνεται ότι το p – value είναι $0.0041 < του 0,05$, που σημαίνει ότι δεν αποδεχόμαστε την μηδενική υπόθεση και επομένως τα δυο μοντέλα δεν θα θεωρούνται ισοδύναμα. Άρα στην περίπτωση μας το πρόβλημα οφείλεται στο γεγονός ότι υπάρχουν πολλές εκδοχές του τεστ —με διαφορετικές υποθέσεις και πιθανά συμπεράσματα.

Μεταξύ των δύο μεθόδων, σε συμφωνία με την συνήθη πρακτική για πάνελ δεδομένα, προτιμούμε την μέθοδο Fixed Effects. Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι η εν λόγω μέθοδος εισάγει μία ψευτομεταβλητή για κάθε μονάδα παρατήρησης και γίνεται πιο αξιόπιστη η διερεύνηση της σχέσης αίτιου και αιτιατού.

6.8 Fixed Effects με cluster

Επαναλαμβάνουμε την ανάλυση παλινδρόμησης βάσει της μεθόδου Fixed Effects, με τα σφάλματα να είναι clustered στη μονάδα παρατήρησης. Κάτι τέτοιο είναι και λογικό και ενστικτώδες καθώς κάθε μονάδα παρατήρησης (οικονομία χώρας) δέχεται σχετικά σταθερές επιδράσεις (που δεν μεταβάλλονται αισθητά από το ένα έτος στο άλλο) ενώ οι επιδράσεις αυτές διαφοροποιούνται από χώρα σε χώρα βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους.

Εντολή στο Stata:

```
xreg lnet lpopu lGDPper ledu lpon ljobsat llifexp llifesat lecosat ltaxes  
lrelatsat Y_*, fe vce(cluster cnt)
```

Πίνακας 11: Fixed Effects με cluster

```
. xtreg NetSocialContribution Population GDPperCapita Education jobsatisfaction lifeexpectancy taxeson
> personalrelati Y_*, fe vce(cluster cnt)
note: jobsatisfaction omitted because of collinearity
note: satisfactionwithpersonalrelati omitted because of collinearity
note: Y_20 omitted because of collinearity

Fixed-effects (within) regression              Number of obs   =       400
Group variable: cnt                          Number of groups =        20

R-sq:  within = 0.8944                        Obs per group:  min =        20
        between = 0.8347                       avg =       20.0
        overall = 0.8352                       max =        20

                                                F(19,19)       =       .
corr(u_i, Xb) = -0.5344                       Prob > F       =       .
```

(Std. Err. adjusted for 20 clusters in cnt)

NetSocialContribution	Coef.	Robust Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
Population	.0025513	.0014506	1.76	0.095	-.0004849	.0055874
GDPperCapita	-.6724586	.2164501	-3.11	0.006	-1.125494	-.2194233
Education	153.3235	535.8848	0.29	0.778	-968.2963	1274.943
jobsatisfaction	0	(omitted)				
lifeexpectancy	-1473.59	2486.826	-0.59	0.560	-6678.576	3731.397
taxesonincomewealthetcree	.8417836	.0553155	15.22	0.000	.7260068	.9575603
satisfactionwithpersonalrelati	0	(omitted)				
Y_1	-18190.94	10891.82	-1.67	0.111	-40987.78	4605.898
Y_2	-15261.65	9586.21	-1.59	0.128	-35325.82	4802.52
Y_3	-12598.36	9513.881	-1.32	0.201	-32511.14	7314.422
Y_4	-9753.149	9360.086	-1.04	0.310	-29344.03	9837.735
Y_5	-9369.462	8433.997	-1.11	0.280	-27022.02	8283.096
Y_6	-10677.97	8512.964	-1.25	0.225	-28495.81	7139.871
Y_7	-11758.42	8335.929	-1.41	0.175	-29205.72	5688.876
Y_8	-12476.01	8854.715	-1.41	0.175	-31009.14	6057.118
Y_9	-9083.111	8101.77	-1.12	0.276	-26040.31	7874.088
Y_10	-3792.091	7546.882	-0.50	0.621	-19587.9	12003.71
Y_11	-3251.807	6422.257	-0.51	0.618	-16693.75	10190.13
Y_12	-2433.367	5823.666	-0.42	0.681	-14622.44	9755.707
Y_13	-3384.739	5270.57	-0.64	0.528	-14416.17	7646.691
Y_14	-3284.883	4767.009	-0.69	0.499	-13262.35	6692.582
Y_15	-2583.501	4084.165	-0.63	0.535	-11131.76	5964.755
Y_16	-2571.542	4064.238	-0.63	0.534	-11078.09	5935.006
Y_17	-1167.515	3653.117	-0.32	0.753	-8813.577	6478.546
Y_18	-892.3383	3109.512	-0.29	0.777	-7400.621	5615.944
Y_19	-754.3099	1895.301	-0.40	0.695	-4721.22	3212.6
Y_20	0	(omitted)				
_cons	95014.63	208547.4	0.46	0.654	-341480	531509.3
sigma_u	59025.119					
sigma_e	7587.0374					
rho	.98374624	(fraction of variance due to u_i)				

end of do-file

Σύμφωνα λοιπόν με την τελευταία μας παλινδρόμηση έχουμε ότι το εκτιμηθέν μου μοντέλο ερμηνεύει το 89,44% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής. Ερμηνεύοντας τις μεταβλητές, αν ο πληθυσμός αυξηθεί κατά 10%, οι καθαρές κοινωνικές εισφορές θα αυξηθούν κατά 6,72 %. Επίσης κατά την ίδια διαδικασία, αν αυξηθεί το κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 10%, οι καθαρές κοινωνικές εισφορές θα αυξηθούν κατά 8,41%. Οι υπόλοιπες μεταβλητές της παλινδρόμησης δεν βγαίνουν στατιστικά σημαντικές λόγω του ότι το p-value > 0.05. Έτσι το μοντέλο της παλινδρόμησης που θα χρησιμοποιηθεί είναι το

$$\text{Net} = -0.6724586 \text{ GDPpert} + 0.8417836 \text{ Taxes}$$

7. Συμπεράσματα

Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα επιλέχθηκαν συνειδητά ώστε να περιγράψουν το βιοτικό και οικονομικό επίπεδο των χωρών που εξετάστηκαν. Η αναζήτηση των δεδομένων βασίστηκε στην τράπεζα δεδομένων «Eurostat», με προσανατολισμό στην καλύτερη κατανόησή του επιπέδου κοινωνικής ζωής των ανθρώπων των 20 ευρωπαϊκών χωρών που συμμετέχουν στην έρευνα.

Γενικότερα όλος ο όγκος των δεδομένων, όπως αυτά στοιχειοθετήθηκαν και όπως προκύπτουν βάσει της στατιστικής ανάλυσης και της επεξεργασίας τους, οδηγούν στην εξαγωγή των παρακάτω συμπερασμάτων:

Παρατηρείται έντονη πρόσκρουση του τι είναι αναγκαίο να συμβαίνει και να εφαρμόζεται στα πλαίσια της δραστηριοποίησης του κράτους πρόνοιας, με την καθομολογία πράξη του τι πραγματικά συμβαίνει. Εφόσον η εξασφάλιση του ικανού και δραστήριου προς εργασία πληθυσμού και της συντήρησης του μη ικανού, αποτελεί βασική μέριμνα του κράτους πρόνοιας, παρατηρείται τεράστια αστοχία του κράτους πρόνοιας αφού τα δημογραφικά στοιχεία της Eurostat μαρτυρούν ότι ο πληθυσμός των χωρών μειώνεται και ότι τα ποσοστά της φτώχειας αυξάνονται. Συνεπώς, μεταβαίνει σε πλήθος παράδοξων ως προς την ύπαρξη και τη λειτουργία του το κράτος πρόνοιας.

Επίσης, η φορολογία παρουσιάζεται ως πρωτεύον θέμα, καθώς παρατηρείται ότι ως μέσο αναδιανομής του εισοδήματος, αντιπαραθέτει τους πολίτες χωρίζοντάς τους σε δύο παρατάξεις. Σε αυτήν που πρεσβεύει μία χαμηλότερη φορολογία ακόμα και αν κάτι τέτοιο ενδέχεται να επιφέρει και λιγότερες κοινωνικές παροχές και σε εκείνη που αποδέχεται να φορολογηθούν τα υψηλότερα εισοδήματα, ώστε να έσοδα αυτά των φόρων να διατεθούν στους πιο αδύναμους με τη μορφή κοινωνικών παροχών.

Σε όλον αυτόν τον κυκεώνα η κοινωνική προστασία, χρηματοδοτούμενη από τις κοινωνικές εισφορές που λαμβάνει από τους πολίτες προσπαθεί να καλύψει τις ανάγκες που προκύπτουν. Παρότι, το πέρασμα του χρόνου αποδεικνύει τις ελλείψεις των κοινωνικών ασφαλίσεων, στόχος παραμένει η λειτουργική αποδοτικότητα των συστημάτων συνεισφοράς και τρόποι υγιούς χρηματοδότησής τους. Σε αυτόν τον τομέα, παρατηρείται μία σύνδεση με σημαντικές παραμέτρους, εκ των οποίων το μέγεθος και η σύνθεση του ασφαλισμένου πληθυσμού, τα ασφαλιστέα κέρδη και το ποσοστό αντικατάστασης παροχών, τα οποία κρίνονται πως είναι σημαντικά στοιχεία. Επίσης, μία ακόμη παράμετρος είναι η απαίτηση για αποθεματικό, κάτι που όπως φαίνεται συνδέεται άμεσα με το επίπεδο χρηματοδότησης.

Σε κάθε περίπτωση, το ζητούμενο είναι οι καθαρές κοινωνικές εισφορές και πώς αυτές επηρεάζονται από εξωγενείς παράγοντες. Όπως μπορούμε να εξάγουμε βασικά συμπεράσματα για την συμπεριφορά των τιμών των μοντέλων, παρατηρούμε διαφοροποίηση της στατιστικής σημαντικότητας πολλών μεταβλητών μεταξύ της απλής παλινδρόμησης και της Fixed Effects παλινδρόμησης. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην απλή παλινδρόμηση από τις εξεταστέες μεταβλητές είναι τέσσερις (πληθυσμός, κατά κεφαλήν ΑΕΠ, φορολογία και ικανοποίηση των

διαπροσωπικών σχέσεων), ενώ στην παλινδρόμηση με Fixed Effects στατιστικά σημαντικές θεωρούνται μόνο το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και η φορολογία. Στην ανάλυση που πραγματοποιήθηκε με τους διάφορους τρόπους (Ομοσκεδαστικότητα, Ετεροσκεδαστικότητα, Fixed Effects, Hausman Test, κ.α) παρατηρήσαμε ότι η μεταβλητή μας μπορεί στατιστικά να προβλεφθεί σημαντικά βάσει των υπόλοιπων μεταβλητών και να μας παρέχει αξιόπιστα αποτελέσματα. Έτσι οι καθαρές κοινωνικές εισφορές μπορούν να περιγράψουν ως μια συνάρτηση 2 μεταβλητών, της φορολογίας και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Έτσι ο λογισμός μας ότι οι εννιά μεταβλητές που εξετάσαμε μπορούν να ερμηνεύσουν τις καθαρές κοινωνικές εισφορές δεν μπορεί να θεωρηθεί ορθός καθώς πολλές από αυτές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Βιβλιογραφία – Πηγές

- Τράπεζα Πληροφοριών Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat>
- Για τη μελέτη των αποτελεσμάτων του Stata χρησιμοποιήθηκαν οι σημειώσεις από το Princeton University: <http://www.princeton.edu/~otorres/Panel101.pdf>
- Για τη μελέτη των αποτελεσμάτων του Stata χρησιμοποιήθηκαν οι σημειώσεις από τη Laerd Statistics: <https://statistics.laerd.com/stata-tutorials/>
- Α. Μπιδέρη (2018) - amitos.library.uop.gr – «Η πολιτική οικονομία του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα: Μια θετική και δεοντολογική ανάλυση»
- Κ. Πουλιανίδης (2018) - dspace.lib.uom.gr - «Οι ασφαλιστικές εισφορές του εργαζόμενου από λογιστική και νομική άποψη»
- Ν. Αποστολόπουλος, Π. Λιαργκόβας (2020) – ΙΝΕ Ινστιτούτο Εργασίας – «Κοινωνική Οικονομία στην Ελλάδα: Συγκλίσεις και Αποκλίσεις με την ΕΕ»
- Esther Schuring, Markus Loewe (2021) – «Elgar Handbooks in Social Policy and Weifare»

<https://ypergasias.gov.gr/koinoniki-asfalisi/asfalismenoi-eisfores-kai-paroches/asfalistikis-eisfores/>

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c914adda-f94f-43fe-a729-79f41211e190.0008.03/DOC_30&format=PDF

http://www.unipi.gr/faculty/ptinios/KoinAsf/simeioseis1_2.pdf